

Vänsterpartiets budgetmotion för 2026

Byt regering!

För ett starkare
och tryggare Sverige

Motion till riksdagen 2025/26

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

Byt regering! För ett starkare och tryggare Sverige.

1 Sammanfattning

Den svenska ekonomin har utvecklats svagt de senaste åren, med låg tillväxt och stigande arbetslöshet. Reallönesänkningarna, plus regeringens passiva och ineffektiva finanspolitik, har resulterat i en svag utveckling för framför allt hushållens konsumtion och investeringarna i näringslivet. Den höga arbetslösheten där en stor del av de arbetslösa står långt ifrån arbetsmarknaden kräver en politik för full sysselsättning med investeringar i klimatet och ett tryggt av hushållens ekonomi, samt en fungerande arbetsförmedling. Den nuvarande Arbetsförmedlingen har dock dränerats på resurser. Dessutom har stora delar av arbetsmarknadspolitiken privatiserats, vilket försvårar en sammanhållen, effektiv och koordinerad arbetsmarknadspolitik. Regeringens svar på att få fler i arbete är ytterligare sänkta ersättningsnivåer för framförallt barnfamiljer. Men sänkta ersättningar som incitament ger inga fler jobb i Sverige. Det har konstaterats otaliga gånger, bl.a. av regeringens eget finanspolitiska råd.

Ett strukturproblem i den svenska ekonomin är de stora och kraftigt växande ekonomiska klyftorna. Sverige hör till de OECD-länder där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. Regeringen har dock fortsatt att sänka skatterna – med sammanlagt 110 miljarder kronor under mandatperioden, vilket innebär att utrymmet att satsa på hushållen eller välfärden ständigt minskar.

Med ett år kvar till valet kan vi konstatera att regeringen spelar ett cyniskt valspel. Efter tre år på svältkur med Tidöpartierna tömmer regeringen statskassan och låter

välfärden stå för notan. Genom att under lång tid låtit bli att satsa har regeringen med stöd av Sverigedemokraterna cementerat lågkonjunkturen.

Regeringen föreslår skattesänkningar med över 50 miljarder kronor för 2026. I Vänsterpartiets budgetalternativ finns en helt annan inriktning. Istället för att sänka skatten mest för de med höga inkomster beskattar vi bankernas övervinster, höjer kapitalskatterna och omvandlar dagens rotavdrag till ett grönt rotavdrag för att underlätta den gröna omställningen. Vi använder pengarna till att bl.a. stärka välfärden, med ett särskilt fokus på sjukvården genom att förlänga sektorbidraget till hälso- och sjukvården. Vi avsätter betydande resurser till klimatinvesteringar och stärker hushållens ekonomi bl.a. genom höjda barnbidrag. Så främjar vi den gröna omställningen samtidigt som vi sänker arbetslösheten. Så bygger vi Sverige starkare samtidigt som vi utjämnar klyftorna.

Vänsterpartiets viktigaste reformer i budgetmotionen för 2026

Miljoner kronor

Rädda välfärden	
Generella statsbidrag	8 000
Förläng sektorsbidraget till sjukvården	5 000
Glesbygdstillägg sjukvården	1 000
Socialtjänstens arbete med barn och unga i riskgrupp	1 000
Kraftigt förstärkt personaltäthet i elevhälsan	1 000
Skydda hushållen	
Höjt barnbidrag, 400 kr	8 800
Trygghet i socialförsäkringen	4 300
Sverigebiljetten	2 500
Återställ högkostnadsskyddet	2 160
Höjt bostadsbidrag	1 300
Reformera tandvården	1 000
Arbetslöshetsförsäkringen	1 000
Bygg Sverige starkt	
Förstärkt transportinfrastruktur	4 000
Åtgärda underhållsskulden av järnvägen	3 000
Arbetsmarknadspolitik	3 000
Klimatklivet	2 510
Stöd för anordnande av hyres- och studentbostäder	2 250
Nya beredskapsjobb	2 000
Stärkt elöverföringskapacitet	2 000
Investeringar till lokal förnybar elproduktion	1 000
Havsvind, statligt ägande	1 000

2 Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	1
2 Innehållsförteckning	3
Förslag till riksdagsbeslut.....	6
4 Det ekonomiska läget	6
4.1 En osäker omvärld.....	6
4.2 Svensk ekonomi.....	7
4.2.1 Massarbetslösheten biter sig fast	9
4.2.2 Ökad ojämlikhet.....	14
4.2.3 Läget i kommunsektorn.....	17
4.3 Finanspolitiska överväganden.....	18
4.3.1 Överenskommelsen om balansmålet redan överspelad – avstämning mot saldomålet	18
4.3.2 Finansiering av kärnkraftsutbyggnaden	20
5 Vänsterpartiets syn på regeringens ekonomiska politik	21
5.1 Regeringen fortsätter på skattesänkarspåret	23
5.2 Ett bidragstak leder inte till fler jobb	23
5.3 Sverige missar klimatmålen med hästlängder.....	25
5.4 Regeringens elpristak är ett slag i luften.....	26
5.5 Kömiljarder utan effekt.....	26
5.6 Sverige sviker världens fattiga och utsatta.....	27
6 Stoppa rånet.....	28
6.1 Ta kontroll över de skenande matpriserna.....	28
6.2 Använd SBAB för att pressa storbankerna	31
6.3 Inför sverigepriser på el	33
6.4 Ta tillbaka kontrollen över elnäten	33
7 Rädda välfärden!.....	34
7.1 Ökade generella statsbidrag och sektorsbidrag till hälso- och sjukvården.....	38
7.2 Glesbygdstillägg inom sjukvården.....	40

7.3 Återställ högkostnadsskyddet för läkemedel	41
7.4 Reformera tandvården.....	42
7.5 Stärk socialtjänsten	44
7.6 Fler vuxna i förskolan	46
7.7 Kraftigt förstärkt elevhälsa.....	47
7.8 Lägre avgifter i förskola och fritidshem	48
7.9 Högre utbildning: universitet och högskola	50
7.10 Stöd till folkbildningen.....	51
7.11 Idrott för alla.....	52
7.12 Kulturskolor för alla barn	53
8 Hushållens ekonomiska situation	53
8.1 Höj och inflationsskydda barnbidraget.....	57
8.2 Höj och reformera bostadsbidraget.....	59
8.3 Höj tak och ersättningsnivåer i socialförsäkringen	60
8.4 Avskaffa karensavdraget.....	62
8.5 Höj försörjningsstödet.....	63
9 Bygg Sverige starkt!	63
9.1 En investeringsplan för en grön omställning.....	64
9.2 Totalförsvaret – 50 miljarder kronor till civil infrastruktur	64
9.3 Framtidens transporter	66
9.3.1 Åtgärda underhållsskulden i fråga om järnvägen	66
9.3.2 Investeringsstöd och förstärkning av transportinfrastruktur	67
9.3.3 Sverigebiljetten för billigare kollektivtrafik.....	68
9.4 Ett hållbart energisystem	69
9.4.1 Investeringar till förnybar elproduktion.....	69
9.4.2 Vindkraft – på land och till havs	70
9.4.3 Stärkt elöverföringskapacitet.....	71
9.5 Nya beredskapsjobb	71
9.6 Klimatsmarta och trygga boenden	73

9.6.1 Klimatsäkra bostadsbeståndet.....	73
9.6.2 Fler klimatsmarta hyresrätter till en överkomlig hyra.....	74
9.7 Klimatklivet	74
9.8 Värnet om naturen/skydda miljön.....	75
9.9 Vänsterpartiets klimatinvesteringar 2026	77
9.10 En aktiv arbetsmarknadspolitik	77
9.10.1 Investera för ökad sysselsättning.....	78
9.10.2 En fungerande arbetsförmedling	79
9.10.3 Fler i arbetsmarknadsutbildning	80
9.10.4 Höj och indexera lönetaken för subventionerade anställningar.....	81
9.10.5 Höj och stärk arbetslöshetsförsäkringen.....	81
10 Rättvisa skatter	82
10.1 Målen för skattepolitiken	82
10.2 Skatt på kapital och egendom.....	83
10.3 Enhetliga kapitalskatter	84
10.4 Oligopolskatt på bankernas övervinster	85
10.5 Beskattning av fastigheter	86
10.6 Skatt på förvärvsinkomster.....	87
10.7 Nej till rutavdraget.....	89
10.8 Grönt rotavdrag	89
10.9 Sociala avgifter.....	90
10.10 Miljöskatter	90
11 Utgiftsramar och fördelning av utgifter i statsbudgeten	94
12 Den offentliga sektorns finanser m.m.	113
13 Beräkning av statsbudgetens inkomster	114

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motion.
2. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2026–2028 enligt tabell 12 i motionen.
3. Riksdagen godkänner beräkningen av inkomsterna i statens budget för 2026 enligt förslaget i tabell 13 i motionen och ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med lagförslag i överensstämmelse med denna beräkning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2027 och 2028 enligt förslaget i tabell 14 i motionen som riktlinjer för regeringens budgetarbete.
5. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2026 enligt förslaget i tabell 5 i motionen.
6. Riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2027 och 2028 enligt förslaget i tabell 6 i motionen som riktlinje för regeringens budgetarbete och tillkännager detta för regeringen.

4 Det ekonomiska läget

4.1 En osäker omvärld

Sommaren har präglats av den amerikanska administrations olika utspel och förhandlingar om tullar. De nya amerikanska tullarna har nu trätt i kraft och är sammantaget de högsta sedan 1930-talet. Fullt genomförda beräknas de uppgå till 300 miljarder dollar per år, vilket motsvarar ca 1 procent av BNP. De flesta varor från EU, Japan och Sydkorea beskattas nu med importtullar på 15 procent. Men osäkerheten är fortfarande stor, det kan inte uteslutas att ingångna avtal rivs upp. En fråga som skulle kunna utlösa detta är EU:s tillämpning av ”Digital Service Act” som berör beskattningen av de stora amerikanska tech-företagen.¹ Vidare saknas fortfarande avtal

¹ Swedbank Economic Outlook, Augusti 2025.

om tullar mellan Kina och USA, ett misslyckande där, skulle kunna få stora effekter på handeln och den ekonomiska utvecklingen i stort.

Vissa export- och importföretag kommer nog minska sina marginaler, men tidigare erfarenheter och bedömningar tyder på att upp emot 80 procent av de amerikanska tullarna till slut kommer att föras över på de amerikanska konsumenterna, vilket kommer att leda till ökad (förhoppningsvis temporär) inflation och minskad konsumtion.² De senaste amerikanska arbetsmarknadssiffrorna visade också på en påtaglig avmattning. Den amerikanska ekonomin väntas sammantaget växa i beskedlig takt i år och nästa år.

Euroområdet BNP överträffade förväntningarna och steg med 1,5 procent första halvåret jämfört med samma period förra året. Bakom de siffrorna döljer sig dock stora skillnader mellan olika sektorer. Den europeiska tillverkningsindustrin var under press redan innan de amerikanska tullarna, och möter nu ytterligare utmaningar. Samtidigt bidrar fallande inflation, lägre räntor och rekordhög sysselsättning till att konsumtionen väntas ta fart. Betydande skillnader mellan länderna föreligger dock; Spanien växer på bra, medan i Italien och Frankrike syns inga påtagliga tecken på någon återhämtning.

Trots tullpress har Kinas ekonomi har utvecklats bättre än väntat. De ser ut att nå sitt tillväxtmål på 5 procent i år med hjälp av finanspolitiska stimulanser och export till andra länder än USA. Förhandlingarna med USA har pausat införandet av de allra högsta tullarna mot att Kina exporterar sällsynta jordartsmetaller och magneter.³

4.2 Svensk ekonomi

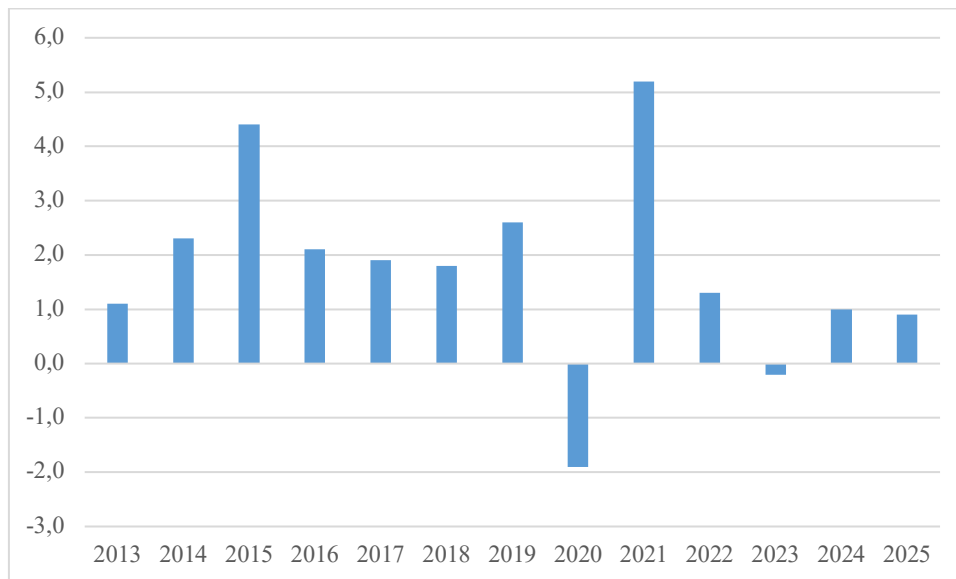
Den svenska ekonomin har utvecklats svagt de senaste åren, med låg tillväxt och stigande arbetslöshet, se figur 1 nedan.

² Ibid.

³ Ibid.

Figur 1 Sverige BNP-tillväxt, 2011–2025

Procentuell förändring, fasta priser

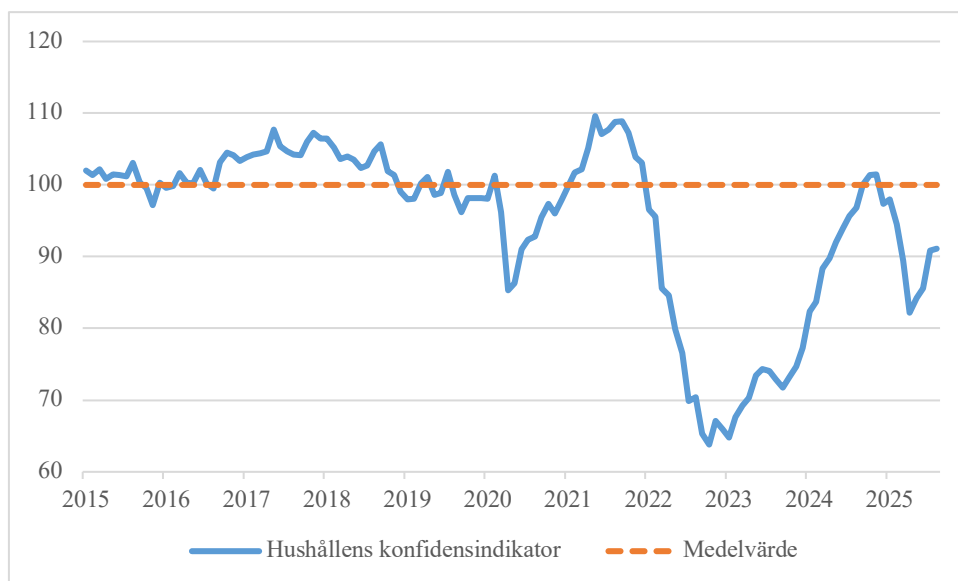
Källa: Konjunkturinstitutet

Det finns dock vissa tecken på att den svenska ekonomin kan vara på väg att vända. I slutet av augusti kom de definitiva BNP-siffrorna för det andra kvartalet och de var betydligt starkare än de preliminära siffror som tidigare hade publicerats. BNP ökade med 0,5 procent under andra kvartalet, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Tillväxten förklaras av uppgångar i bruttoinvesteringar, export och hushållskonsumtion. Kalenderkorrigerat och jämfört med andra kvartalet 2024 ökade BNP med 1,4 procent.

Konjunkturinstitutets mätning av stämningsläget i den svenska ekonomin visade i augusti på ett förbättrat stämningsläge i samtliga sektorer. I näringslivet är stämningsläget nu i linje med det historiska genomsnittet, men hushållen är fortsatt mer pessimistiska än normalt (se figur 1 nedan).

Figur 2 Hushållens konfidensindikator

Medelvärde =100

Källa: Konjunkturinstitutet, "Konjunkturbarometern augusti 2025".

Flera faktorer talar dock för att hushållens köpkraft kommer att stärkas de närmaste åren. För det första sjunker hushållens ränteutgifter, både av redan genomförda och förväntade räntesänkningar. Räntekvoten beräknas sjunka från 7,3 procent från december 2024 till 4,6 procent i slutet av 2026. För det andra innebär årets löneavtal, i kombination med fallande inflation, att reallönerna väntas stiga med 3 procent i år och 2 procent nästa.⁴ Lägg därtill finanspolitiska stimulanser i budgetpropositionen för 2026 på cirka 80 miljarder.

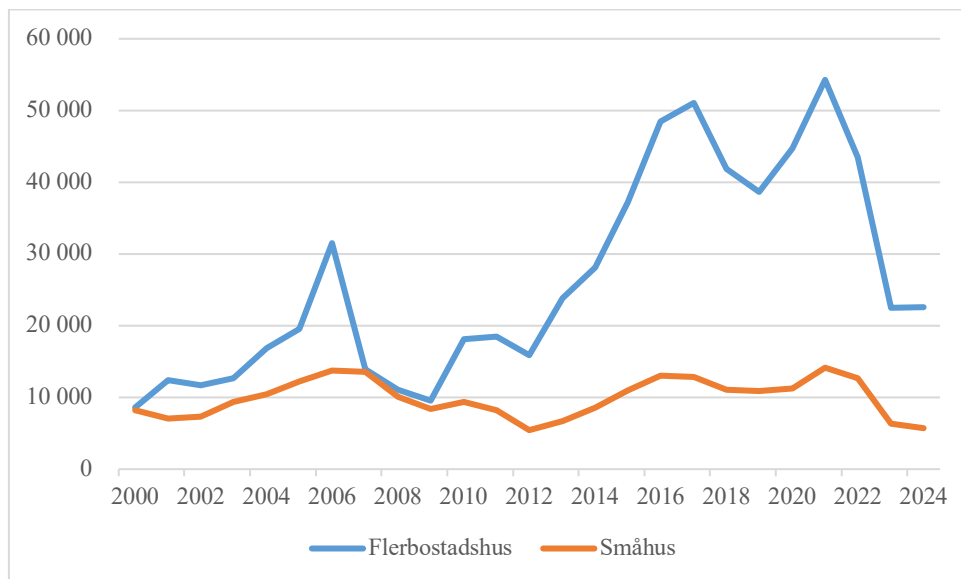
Utsikterna för industrin de närmaste åren är blandade. Ökade försvars- och infrastrukturinvesteringar i Europa bidrar till ökad efterfrågan samtidigt som högre tullat sannolikt kommer att leda till fallande export till USA.

4.2.1 Massarbetslösheten biter sig fast

Reallönesänkningarna, plus regeringens passiva och ineffektiva finanspolitik, har resulterat i en svag utveckling för framför allt hushållens konsumtion och investeringarna i näringslivet. Den dåliga utvecklingen av investeringarna syns inte minst inom bygg- och bostadsmarknaden, där antalet påbörjade flerbostadshus och småhus sammantaget har minskat med närmare 60 procent mellan 2021 och 2024 (jfr. figur 3 nedan).

⁴ Ibid.

Figur 3 Påbörjade lägenheter och småhus, 2000–2024

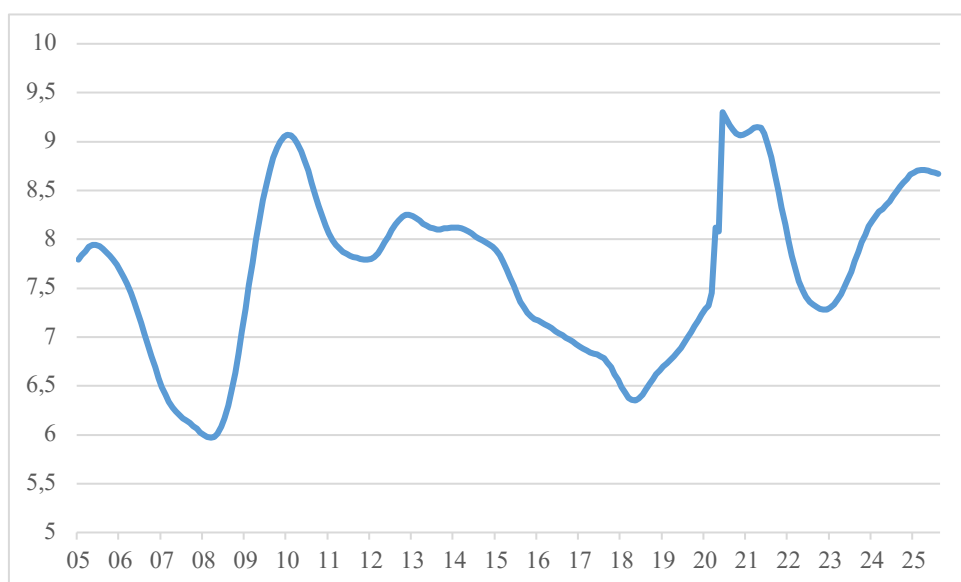
Källa: SCB

Den dämpade ekonomiska utvecklingen syns tydligt på arbetsmarknaden.

Arbetslösheten har ökat med ca 1,4 procentenheter sedan början av 2023 och är nu nästan uppe på nivåer som under finanskrisen 2008–2009 och pandemiåren 2020–2021, vilket motsvarar 75 000 fler arbetslösa.

Figur 4 Arbetslöshet, 15–74 år, 2005–2025 (augusti.)

Procent av arbetskraften, säsongrensade månadsdata, trendvärden

Källa: SCB (AKU)

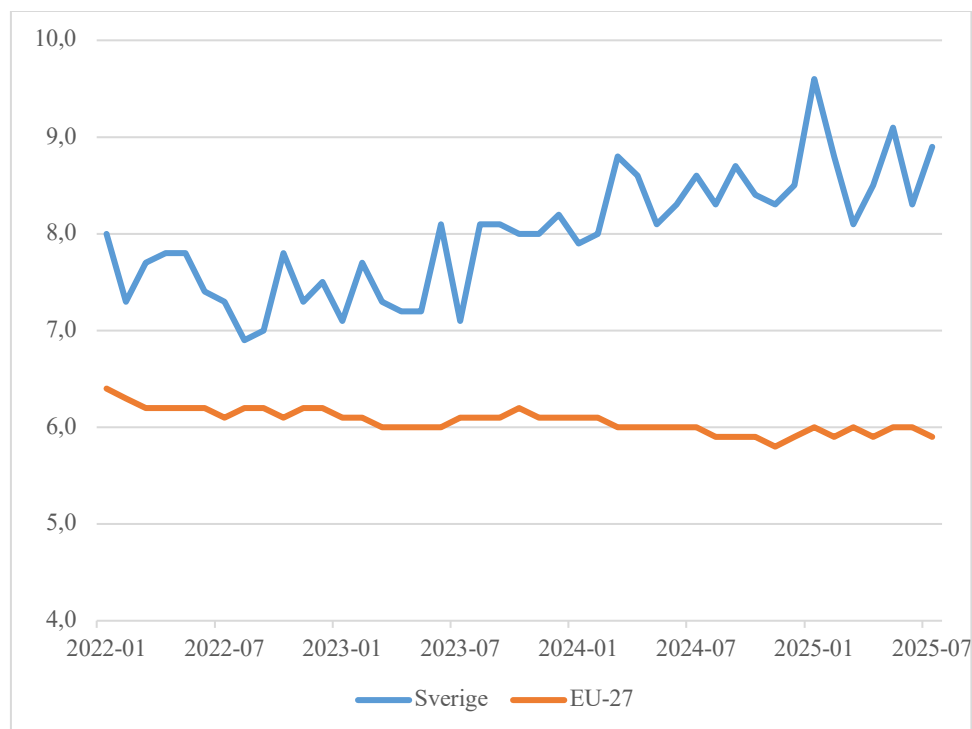
Arbetslösheten har ökat brett i alla grupper, både bland traditionellt starka grupper och bland dem med en svagare förankring på arbetsmarknaden. Bland yrkesgrupper har

arbetslösheten ökat mest bland ”bygg och anläggning”, men även yrkesgrupperna ”data/IT”, ”administration, ekonomi och juridik”, ”försäljning, inköp, marknadsföring” samt ”transport” har fått se en betydande ökning av arbetslösheten.

Den svenska arbetslösheten är bland de högsta inom hela EU, bara Spanien och Finland har en högre arbetslöshet. Den höga arbetslösheten är ett politiskt misslyckande. Sedan regeringen tillträdde har arbetslösheten kontinuerligt trendat uppåt samtidigt som arbetslösheten inom EU sjunkit något (se figur 4 nedan).

Figur 5 Arbetslöshet, Sverige och EU-27, 15–74 år

Procent av arbetskraften, säsongrensade månadsdata

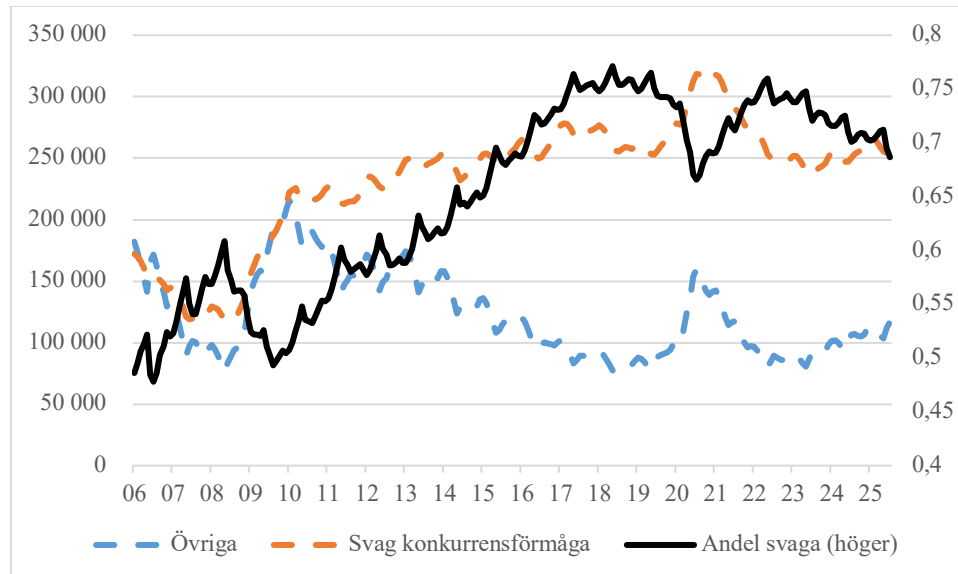
Källa: Eurostat

Mycket av den arbetsmarknadspolitiska diskussionen de senaste åren har handlat om framväxten av en alltmer tudelad arbetsmarknad. En växande andel av de arbetslösa tillhör de grupper som enligt Arbetsförmedlingen har ”svag konkurrensförmåga”. Med ”svag konkurrensförmåga” menas de grupper som historiskt haft en svag ställning på arbetsmarknaden. Dessa grupper är äldre (55–64 år), utomeuropeiskt födda, individer med som mest förgymnasial utbildning samt personer med funktionsnedsättning. Dessa gruppers arbetslöshet, som andel av den totala arbetslösheten, växte från att utgöra knappt 50 procent 2006 till över 75 procent 2017–2019 (se figur 5 nedan). Därefter går det att skönja en fallande trend, bland annat ökade sysselsättningen starkt bland

utomeuropeiskt födda 2020–2022. Det senaste två åren har arbetslösheten ökat i båda grupperna, men mest i gruppen övriga.

Figur 6 Inskrivna arbetslösa, de med svag konkurrensförmåga och övriga

Antal personer respektive andel (med svag konkurrensförmåga) av total arbetslöshet

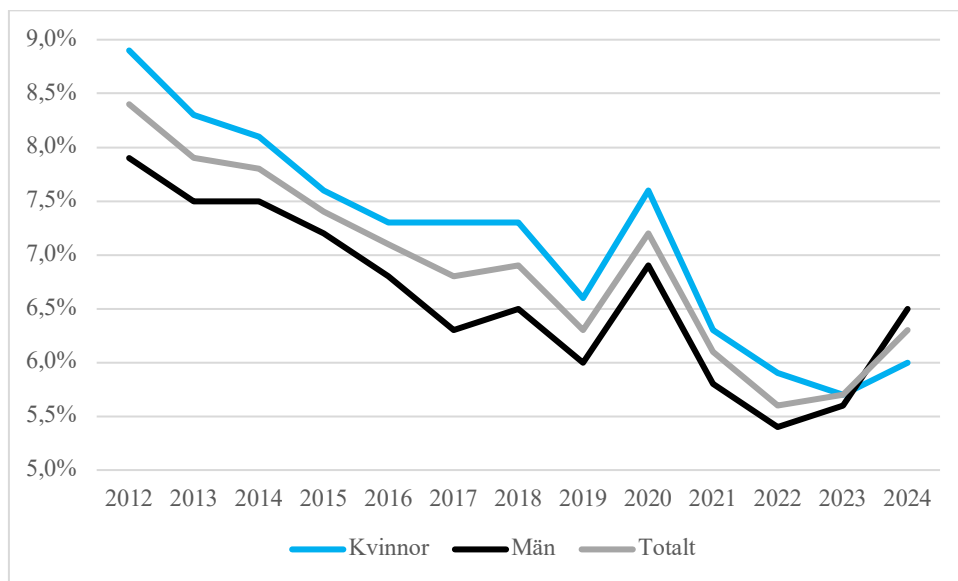
Källa: Arbetsförmedlingen

Ungdomsarbetslösheten (16–24 år) i Sverige ligger på ca 24 procent, vilket är bland de högsta inom EU. Den höga svenska ungdomsarbetslösheten jämfört med övriga Europa är dock lite missvisande eftersom Sverige har många heltidsstudenter som samtidigt söker arbete. Den traditionella arbetsmarknadsstatistiken utesluter ofta gruppen unga som varken arbetar, studerar eller deltar i utbildning/praktik, trots att denna grupp kan vara ett bättre mått på risken för marginalisering bland ungdomar än arbetslöshetsmättet ensamt. Måttet på denna grupp går under akronymen NEET (Not in Education, Employment or Training. Bland annat har Europeiska kommissionen ett mål om att sänka andelen unga i åldern 15–29 år som varken arbetar, studerar eller går någon utbildning/praktik till 9 procent år 2023 (från 12,6 procent 2019).⁵

Sverige hör till de länder med lägst NEET inom EU. Trenden de senaste 10–15 åren har varit att andelen unga som varken arbetar eller studerar har fallit i såväl EU i stort som i Sverige. De senaste två åren går det dock att skönja ett trendbrott i Sverige, särskilt bland unga män, se figur 6 nedan. I en svensk kontext med våra problem med gängkriminalitet blir detta extra bekymmersamt.

⁵ RUT, Dnr 2025:1092

Figur 7 Andel (procent) unga i Sverige i åldern 15–29 år som varken arbetar eller studerar (NEET) efter kön, 2012–2024

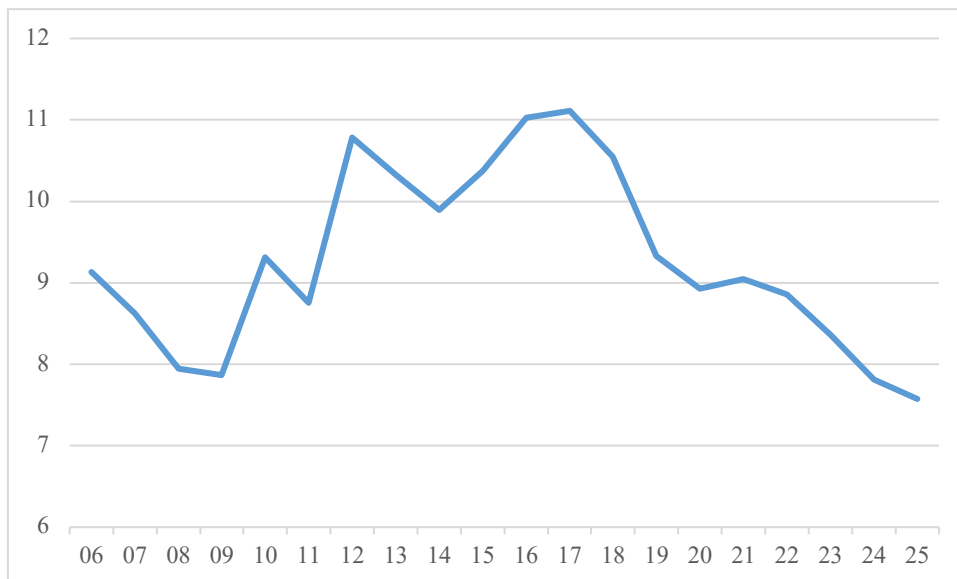

Källa: RUT, Dnr 2025:1092

Den höga arbetslösheten och där en stor del av de arbetslösa står långt ifrån arbetsmarknaden kräver en effektiv Arbetsförmedling. Den nuvarande Arbetsförmedlingen klarar dock inte av sitt nuvarande uppdrag. Detta är ett resultat av flera olika beslut. Arbetsförmedlingen har dels fått nya uppdrag, bl.a. i form av nyanländas etablering. Stora delar av arbetsmarknadspolitiken har dessutom privatiserats, vilket försvårar en sammanhållen, effektiv och koordinerad arbetsmarknadspolitik. Arbetsförmedlingen har därtill dränerats på resurser. I reala termer har Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag minskat med 28 procent mellan 2018 och 2025 (se figur 7 nedan). Detta har sammantaget fått stora återverkningar på Arbetsförmedlingens verksamhet. Personalstyrkan på Arbetsförmedlingen har minskat från drygt 14 000 (2018) till cirka 11 400 anställda (2023), omräknat till heltider, vilket motsvarar en minskning på nästan 20 procent. Mest har kärnverksamheten minskat, där arbetsförmedlarna ingår. Under samma tidsperiod, 2018–2023, minskade antalet heltidsanställda arbetsförmedlare med drygt 23 procent.⁶

⁶ RUT, Dnr 2023:671.

Figur 8 Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag⁷ (2025 års priser), mnkr

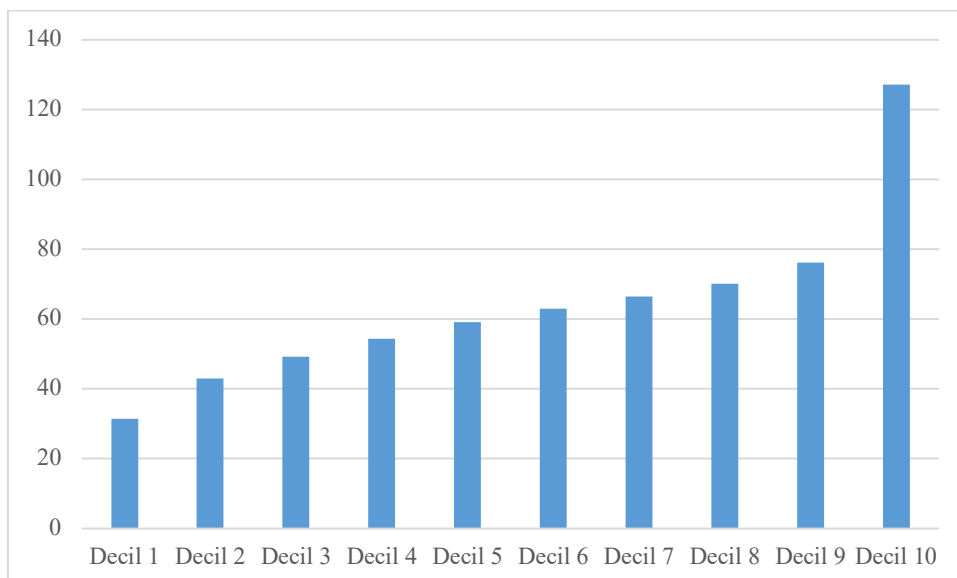
Källa: Källa: ESV, KI och egen beräkning

4.2.2 Ökad ojämlikhet

Ett strukturproblem i den svenska ekonomin är de stora och kraftigt växande ekonomiska klyftorna. Sverige hör till de OECD-länder där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. I figuren nedan visas hur den ekonomiska standarden utvecklats över inkomstfördelningen. Där framgår det tydligt hur den rikaste tiondelen dragit ifrån de övriga i befolkningen.

Figur 9 Förändring av ekonomisk standard efter decil, 1991–2023

Procentuell förändring av disponibel inkomst efter kapitalvinst

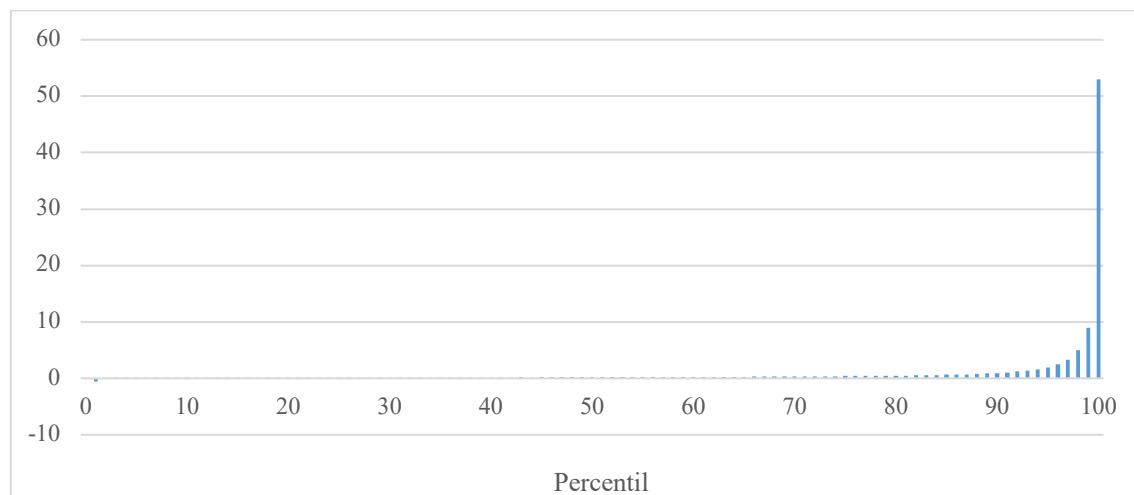
Källa: SCB

⁷ År 2006–2023 bygger på utfallsdata för AF förvaltningsanslag via ESV. 2024 är beslutad budget. Vid fastprisberäkning har KI:s statistik över arbetskostnader i staten använts som deflator.

En viktig orsak till de ökade klyftorna är hur det svenska skattesystemet utvecklats. Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet inom EU:s kärnländer.⁸ En annan central faktor bakom den växande ojämlikheten är kapitalinkomsternas utveckling och fördelning. Inkomsterna från kapital har ökat markant sedan början av 1990-talet, och eftersom fördelningen av kapitalinkomsterna är mycket ojämn har det lett till ökade klyftor. I figuren nedan visas kapitalinkomsterna per percentil som andel av hushållens totala inkomster av kapital (2023).

Figur 10 Inkomst av kapital per percentil, 2023

Andel av hushållens totala inkomster från kapital, procent

Källa: SCB

Av de totala kapitalinkomsterna gick 53 procent till den hundradel av befolkningen som hade de högsta inkomsterna. I Konjunkturrådets (SNS) rapport för 2018 görs bedömningen att ungefär hälften av de ökade klyftorna sedan 1995 kan härledas till kapitalinkomsterna.⁹ Kapitalinkomsterna är också ojämnt fördelade mellan kvinnor och män, där kvinnors andel av de totala kapitalinkomsterna uppgår till ca 30 procent.¹⁰

De ökande inkomstskillnaderna påverkar naturligtvis förmögenhetsfördelningen. Dessa är betydligt mer ojämlikt fördelade än inkomsterna. Den svenska förmögenhetsfördelningen är bland de mest ojämlika i hela världen, se figur 11 nedan.

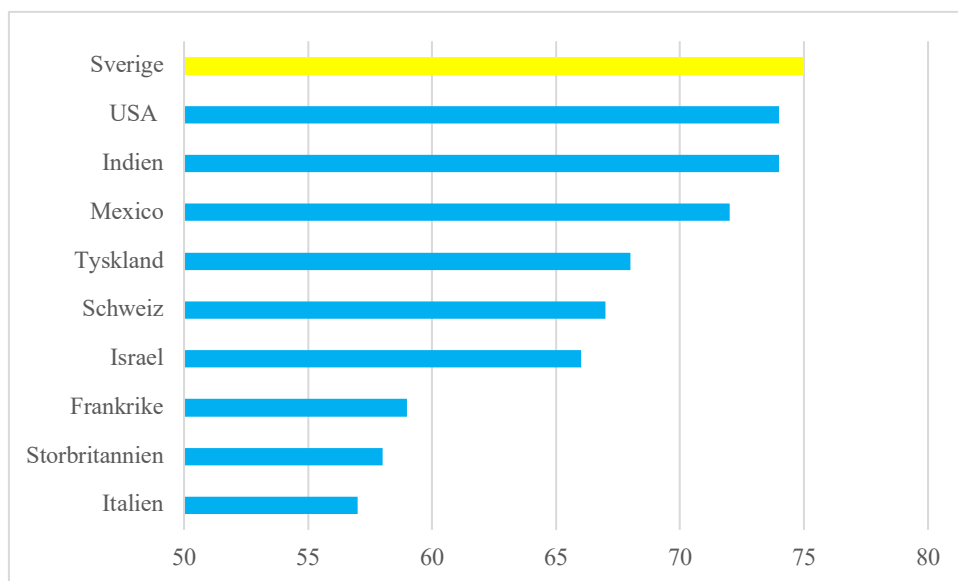
⁸ Verbist, G. & Figari, F. (2014). *The redistributive effect and progressivity of taxes revisited: An International Comparison across the European Union*, EUROMOD Working Paper No. EM 6/14. Studien har 1999 och 2008 som jämförelseår. Med EU:s kärnländer avses de 15 länder som ingick i EU 1998.

⁹ SNS (2018), Konjunkturrådets rapport 2018, "Kapitalbeskattnings förutsättningar".

¹⁰ Ownership (2019), "Vem äger Sverige?".

Den är betydligt mer ojämlik jämfört med europeiska länder som Frankrike, Tyskland och t.o.m. mer ojämlik än i länder som USA, Indien och Mexiko.

Figur 11 Förmögenhetsfördelning, 2024, Ginikoefficient

Källa: UBS, Global Wealth Report 2025.

De ekonomiska klyftorna är ett stort samhällsproblem. I boken Jämlikhetsanden går författarna Wilkinson och Pickett igenom och sammanställer 40 års forskning om ojämlikhet, hälsa och sociala problem.¹¹ I boken visar de på en stark koppling mellan ojämlikhet och en rad olika sociala och hälsorelaterade indikatorer. När ojämlikheten ökar tenderar skolresultat, förväntad livslängd, social rörlighet, psykisk ohälsa, droganvändning, kriminalitet m.m. att utvecklas negativt. I ojämlika samhällen får klass och status ökad betydelse och påverkar hur vi människor ser på varandra. Den ekonomiska ojämlikheten påverkar också tillväxten negativt. Sverige hör till de länder där den ökade ojämlikheten påverkat tillväxten förhållandevis mycket.¹²

Det behövs en radikal omläggning av den ekonomiska politiken. I denna motion lägger Vänsterpartiet förslag på höjda skatter på kapitalinkomster, fastigheter, höga arbetsinkomster m.m. som finansiering för satsningar på välfärden, socialförsäkringarna och bostads- och infrastrukturfinansieringar samt sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare. På så sätt ökar vi jämlikheten samtidigt som vi stärker välfärden. Så bygger vi Sverige starkare i en värld av hård global konkurrens.

¹¹ Wilkinson, R. & Pickett, K. (2011), *Jämlikhetsanden: därför är mer jämlika samhällen nästan alltid bättre samhällen*. Karneval förlag.

¹² Cingano, F. (2014), *Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth*, OECD Social, Employment and Migration Working Paper.

4.2.3 Läget i kommunsektorn

Sveriges kommuner och regioner har haft ett antal tuffa år. Stigande kostnader för varor, tjänster och inte minst avtalspensioner satte hård press på framför allt regionernas ekonomi. När sedan regeringen valde att inte skjuta till de medel som behövs för att täcka kostnadsökningarna tvingades många regioner till nedskärningar inom sjukvården.

För år 2025 och 2026 stärks dock kommunsektorns ekonomi påtagligt. Fallande kostnader för tjänstepensioner och en hygglig utveckling av skatteunderlaget leder till en avsevärd förbättring av kommunsektorns ekonomi. Mönstret att regionerna har det tuffare ekonomiskt än kommunerna håller dock i sig.

Två demografiska tendenser påverkar starkt kommunsektorn. Antalet barn fortsätter att minska samtidigt som antalet äldre kraftigt ökar. SCB prognosticerar fortsatt låga födelsetal, vilket innebär att antalet barn i förskolan och i de lägre stadierna i grundskolan kommer att minska de kommande åren. Mellan 2024–2034 väntas antalet barn i åldern 1–5 år minska med 43 000 och antalet barn i grundskoleåldern, 6–15 år, väntas minska med hela 172 000. Detta leder i teorin till ett lägre kostnadstryck inom förskola och grundskola, men också till kostnader för att anpassa lokaler m.m. till de lägre barn- och elevkullarna.

Antalet äldre har ökat det senaste decenniet, men väntas öka än mer de kommande tio åren. Trots ökningen av antalet äldre har inte antalet personer som utnyttjar äldreomsorgen ökat i samma utsträckning. Vi lever längre, men är samtidigt friskare. Faktorer som påverkar detta är bland annat den medicintekniska utvecklingen och sjukvårdens förebyggande och rehabiliterade insatser. En längre livslängd kan medföra fler fall av sjukdomar som cancer men den medicintekniska utvecklingen ger också upphov till fler behandlingsmöjligheter vilket ökar kostnaderna. Detta visar på ett komplext samband mellan hälsa och kostnader, där bättre hälsa möjliggör fler behandlingar och därmed ökade kostnader. Detta åskådliggör också hur de demografiska förändringar slår mycket hårdare på regionerna och sjukvården (jämfört med kommunerna).

De senaste åren uppåtgående trend med stora investeringsvolymerna i kommunsektorn väntas bestå de närmaste åren. Det märks dock en förändring i vad kommunerna väljer att investera. Investeringarna i förskola och skola väntas minska samtidigt som investeringarna ökar inom VA, klimatanpassningar och civil beredskap.

I Ekonomirapporten från i maj gör SKR bedömningen att kommunernas resultat de närmaste åren kommer att ligga på en hygglig nivå. Läget i regionerna är kärvare. Där

bedöms resultat de närmaste åren att ligga runt nollan, vilket är cirka 10 miljarder lägre än målet om ett resultat på 2 procent av skatter och bidrag.¹³

4.3 Finanspolitiska överväganden

4.3.1 Överenskommelsen om balansmålet redan överspelad – avstämning mot saldomålet

Det nya saldomålet för de offentliga finanserna, som ska börja gälla 2027, innebär att det finansiella sparandet ska vara i balans över en konjunkturcykel. Detta betyder att det strukturella sparandet, dvs. sparandet rensat för konjunkturreffekter och stora händelser av tillfällig karaktär, i normalfallet ska ligga när 0 procent av BNP. Vänsterpartiet förslög i den senaste översynen av nivån på saldomålet att målet för de offentliga finanserna skulle sättas till -1 procent av BNP för att säkra investeringar i klimatomställningen och infrastrukturen, men fick tyvärr inte gehör för det. Därför kan det ses som anmärkningsvärt att regeringens förslag i budgetpropositionen för 2026 försvagar de offentliga finanserna med cirka 127 miljarder kronor 2026. Detta beräknas resultera i ett finansiellt sparande på -2,4 procent av BNP och ett strukturellt sparande på -1,8 procent av BNP 2026.

De ökade försvarsutgifterna, som är en följd av försvarsöverenskommelsen och som tecknades kort efter översynen av saldomålet, har undantagits från avstämning mot saldomålet de närmaste åren. Detta är en mycket tveksam hantering då överenskommelsen om försvaret är ett långsiktigt åtagande om en ökning av försvaret från 2,6 procent till 3,5 procent av BNP. I förhandlingarna drev Vänsterpartiet att tillfälliga investeringar kan lånefinansieras, men att åtaganden som innebär permanenta utgifter måste skattefinansieras. Vänsterpartiet fick i försvarsöverenskommelsen igenom 50 miljarder till nya investeringar i civil infrastruktur och samtalen för att konkretisera fördelningen av dessa medel ska nu inledas. Dessa investeringar ökar inte utgifterna permanent, vilket innebär att de kan lånefinansieras.

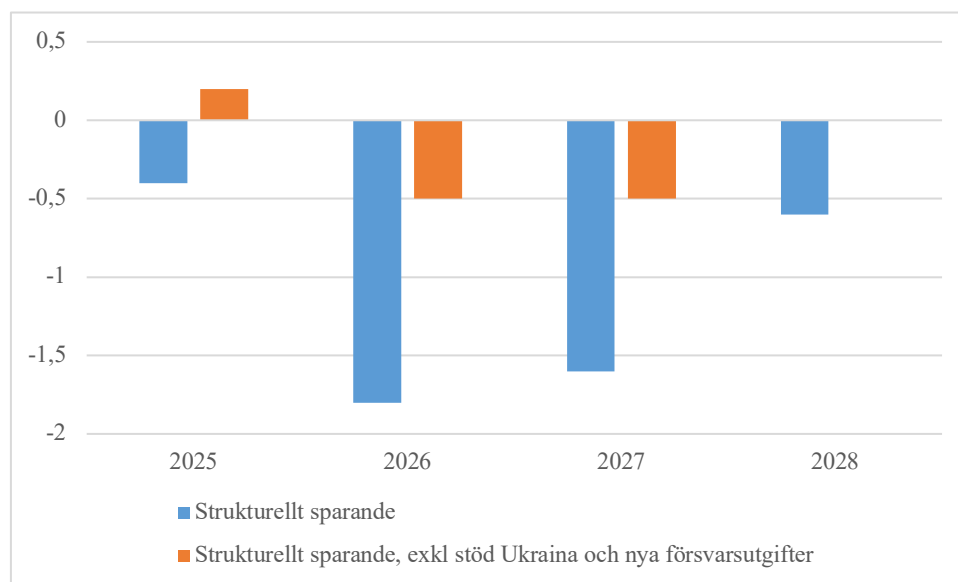
Rensat för stödet till Ukraina och nya försvarsutgifter beräknas det strukturella sparandet till -0,5 procent för såväl 2026 som för 2027 (se figur 12 nedan). Det är en tydlig avvikelse från saldomålet. Regeringen motiverar avvikelsen med att det är lågkonjunktur och att denna är långvarig. Saldomålets konstruktion tillåter dock att det finansiella sparandet varierar med konjunkturen. Det strukturella sparandet är rensat för

¹³ SKR (2025), Ekonomirapporten maj 2025.

konjunkturreffekter. Som angetts ovan kan det dock vara rimligt att låta det finansiella sparandet avvika nedåt i händelse av en större konjunkturedgång för att hålla uppe efterfrågan i ekonomin och på så sätt minska risken att lågkonjunkturen även får långsiktiga negativa effekter på sysselsättning och tillväxt. Huruvida den nuvarande konjunkturedgången kan karaktäriseras som så djup kan diskuteras. Den har ju helt klart visat sig vara långvarig, bl.a. på grund av regeringens tidigare passiva finanspolitik. Det hade mot den bakgrunden varit mer välavvägt att driva en mer expansiv finanspolitik när lågkonjunkturen började jämfört med nu, då man ändå kan skönja en ekonomisk återhämtning. För att förstå regeringens politik måste man nog väga in att 2026 är ett valår. Det är svårt att frigöra sig från misstanken att den expansiva finanspolitiken mest handlar om valtaktik.

Figur 12 Strukturellt sparande, 2025–2028.

Procent av potentiell BNP

Källa: BP26.

Vi kan konstatera att trots högt tonläge i samband med att överenskommelsen om balansmålet slöts, har regeringen och SD nu i praktiken övergett överenskommelsen redan innan den ens trätt i kraft. De ligger nu på ett budgetsaldo som är i linje med det som Vänsterpartiet föreslog. Vänsterpartiet har inget emot en mer expansiv politik, Sverige har en låg statsskuld och stora investeringsbehov, men i slutändan handlar det givetvis om vad man gör med pengarna.

Regeringen sänker skatterna netto med ca 53 miljarder kronor för 2026.

Vänsterpartiet avvisar inte den tillfälligt sänkta matmomsen eller de delar av regeringens skattesänkningar som går till låg- och medelinkomsttagare, men för att inte

välfärden ska fortsätta att dräneras finansierar vi till skillnad från regeringen dessa skattesänkningar. I vårt budgetalternativ för 2026 ligger vår skattekvot ungefär på samma nivå som 2025. Men vi har en helt annan inriktning på skattepolitiken. Istället för att sänka skatten mest för de med höga inkomster beskattar vi bankernas övervinster, höjer kapitalskatterna och omvandlar dagens rotavdrag till ett grönt rotavdrag för att underlätta den gröna omställningen. Vi använder pengarna till att bland annat stärka välfärden, med ett särskilt fokus på sjukvården genom att förlänga sektorbidraget till hälso- och sjukvården. Vi avsätter betydande resurser till klimatinvesteringar och stärker hushållens ekonomi bland annat genom höjda barnbidrag. Så främjar vi den gröna omställningen samtidigt som vi sänker arbetslösheten. Så bygger vi Sverige starkare samtidigt som vi utjämnar klyftorna.

4.3.2 Finansiering av kärnkraftsutbyggnaden

I våras beslutade riksdagen om regeringens proposition 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft. Hela projektet syftar till en utbyggnad av kärnkraften med 5 000 MW. I propositionen beräknas den totala investeringskostnaden till 413 miljarder kronor, varav statliga lån finansierar 75 procent av investeringskostnaderna, dvs. 315 miljarder.

I budgetpropositionen lämnar regeringen förslag på ekonomiska ramar för kärnkraftsutbyggnaden. Detta görs i form av tre bemyndiganden på sammanlagt 840 miljarder kronor. Regeringen föreslår att den ska bemyndigas att besluta om lån i Riksgäldskontoret för statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft om 220 miljarder. I budgetpropositionen skriver regeringen att: ”Lån till investeringar i ny kärnkraft omfattande ungefär hälften av stödets omfattning beräknas kunna uppgå till ca 220 miljarder i 2026 års prisnivå”.¹⁴ Det är svårt att tolka detta på annat sätt än att de 220 miljarderna endast förväntas räcka till hälften av den planerade utbyggnaden, dvs. 2 500 MW. I sådana fall har det redan skett en fördyring av projektet. I propositionen i våras beräknades varje MW kosta staten 63 miljoner (315mkr/5 000MW). I budgetpropositionen verkar det som att kostnaden för staten har stigit till 88 miljoner per MW (220 mkr/2 500MW). Det innebär i sådana fall en fördyring på hela 40 procent redan innan första spaden är i marken. Till detta ska läggas ett bemyndigande på ytterligare 220 miljarder kr i lån i Riksgäldskontoret till en s.k. ”riskreserv” i händelse av fördyringar. Vidare föreslår regeringen att den ska bemyndigas att under 2026 och

¹⁴ BP26, UO21, s 47.

2027 ingå ekonomiska åtaganden på 400 miljarder kronor för ”ersättning för dubbelriktade differenskontrakt”. Med detta avses statlig ersättning till kärnkraftsbolagen om marknadspriset på el understiger det pris som staten garanterat bolagen (det s.k. garantipriset). Sammantaget föreslår regeringen alltså bemyndiganden på hela 840 miljarder kronor. Risken är stor att detta blir en dyr affär för såväl skattebetalarna som för elkonsumenterna.

5 Vänsterpartiets syn på regeringens ekonomiska politik

Med ett år kvar till valet kan vi konstatera att regeringen spelar ett cyniskt valspel. Efter tre år på svältkur med Tidöpartierna tömmer regeringen statskassan och låter välfärden stå för notan. Regeringen beklagar att hushållen inte har börjat konsumera och att tillväxten inte har kommit igång, som om de själva inte var ansvariga för den politik som förs. Genom att under lång tid låtit bli att satsa har regeringen med stöd av Sverigedemokraterna cementerat lågkonjunkturen. Vi befinner oss nu i en period med den lägsta tillväxten under hela decenniet.

Genom regeringens politik och ovilja att agera mot matjättar och elbolag har hushållen blivit skinnade. De ekonomiska marginalerna har utraderats. För en barnfamilj med två barn har hushållskostnaderna i snitt gått upp med hela 12 000 kronor per månad mellan 2020 och 2024.¹⁵

Arbetslösheten är rekordhög och Sverige har nu bland den högsta arbetslösheten i Europa. Regeringens svar på att få fler i arbete är ytterligare sänkta ersättningsnivåer för framförallt barnfamiljer. Men sänkta ersättningar som incitament ger inga fler jobb i Sverige. Det har konstaterats otaliga gånger, bl.a. av regeringens eget finanspolitiska råd.¹⁶

I årets budget presenterar regeringen med stöd av Sverigedemokraterna reformer för ca. 80 miljarder kronor. Men efter att ha grävt hålen i välfärden stora har man nu svårt att fylla igen dem. I sin budget för 2026 presenterar man varken några generella statsbidrag till välfärden eller några andra större välfärdssatsningar. Den kömiljard man budgeterar för landets regioner är långt ifrån tillräcklig och täcker inte ens det befintliga underskottet i Västra Götaland.

¹⁵ LO (2025), Arbetarhushållen – inte råd att förlora jobbet LO-hushållens ekonomiska marginaler 2018–2025.

¹⁶ Svensk finanspolitik, Finanspolitiska rådets rapport 2024.

Regerings tillfälliga högkostnadsskydd för el är ett slag i luften. Samtidigt drabbas hushåll utan skydd direkt av ett elpris som i praktiken har tredubblats.

Bostadsbyggandet har tvärnitat. Antalet påbörjade lägenheter 2021 låg på 68 000 för att 2024 ligga på mindre än hälften, 28 000.

Alla har däremot inte fått det tuffare. De som tjänar över 65 000 kronor i månaden har istället fått stora skattesänkningar. Regeringens prat om breda satsningar på hushållen låter bra, men är i verkligheten bara tomma ord. Den ekonomiska situationen för hushållen tycks vara helt ointressant för regeringen och Sverigedemokraterna som istället lägger allt krut på att göra de rikare ännu rikare. Som exempel kan nämnas hur en genomsnittsfamilj har fått mindre i skattesänkningar per år än vad statsministern själv får på en enda månad.

Figur 13 Tidöpartiernas "breda" hushållssatsningar

Källa: Löner - SCB, skattesänkning – Ekonomifakta, siffror för 2025

Med ett år kvar till valet öppnar regeringen plötsligt plånboken. Nu tycks man inte ha någonting emot att gå med stora underskott. Samtidigt saknar man garantier för att pengarna går dit det faktiskt är avsett. Den sänkta matmomsen riskerar med regeringens politik att bli ett presentkort på 21 miljarder kronor rakt ner i fickan på ICA-koncernens aktieägare. Vänsterpartiet har lanserat en prisgaranti som sätter stopp för matjättarnas smyghöjningar och säkerställer att momssänkningen faktiskt gör skillnad på prislappen. Utan den får vi helt enkelt hålla tummarna för att pengarna kommer hushållen till del.

Hade Tidöpartierna menat allvar med att vända lågkonjunkturen hade man gjort betydligt mer och betydligt tidigare. Istället har man sparat på slantarna för att kunna

spendera ett valår. Helt enkelt för att det ska se bra ut i valrörelsen. Så gör bara en svindlarregering.

5.1 Regeringen fortsätter på skattesänkarspåret

Hittills under mandatperioden har regeringen sänkt skatterna med cirka 60 miljarder kronor. I budgetpropositionen för 2026 slår regeringen till med ytterligare 52 miljarder i skattesänkningar, varav 29 miljarder är permanenta sådana. Lagom till valet sänker man matmomsen för 21 miljarder. Vidare föreslås ett nytt jobbskatteavdrag, det tionde i ordningen, för 17 miljarder kronor. Det är inte helt lätt att förstå vilka problem det tionde jobbskatteavdraget ska lösa som inte de tidigare nio har lyckats råda bot på. Regeringen motiverar jobbskatteavdragen med att det ska löna sig bättre att arbeta och att detta ska leda till minskad arbetslöshet. Men efter nio jobbskatteavdrag är den svenska arbetslösheten tredje högst i Europa och på en nivå som närmar sig nivåerna under finanskrisen och pandemin. I en omtalad studie från London School of Economics har forskarna Hope, D och Limberg, J analyserat effekterna av sänkta skatter på höga inkomster.¹⁷ Studien kommer, föga förvånande, fram till att skattesänkningar för de rika ökar den ekonomiska ojämlikheten utan att nämnvärt påverka arbetslösheten eller den ekonomiska tillväxten.

Sammantaget under mandatperioden kommer regeringen ha sänkt skatterna med uppskattningsvis 110 miljarder. Detta kommer att allvarligt försvåra finansieringen av vår gemensamma välfärd. Dessa pengar hade kunnat användas på ett bättre sätt. Sjukvården går på knäna efter år av nedskärningar, tågen går inte i tid, klimatkrisen är akut och vi har en gängbrottlighet som enligt statsministern själv är bortom kontroll. Regeringens stora skattesänkningar med lånade pengar är djupt oansvarig.

5.2 Ett bidragstak leder inte till fler jobb

Regeringen föreslår i budgeten för 2026 en bidragsreform för att ”det ska löna sig mer att arbeta än att leva på bidrag”. Förslaget innebär bl.a. att riksnormen stramas åt och för familjer med fyra barn eller fler föreslås en s.k. begränsningsregel i försörjningsstödet. Regeringen är mycket frikostig i sina typexempel för att få det att se ut som om människor på försörjningsstöd lever lyxliv, när det i själva verket är tvärt om.

¹⁷ Hope, D och J, Limberg (2020), ”The Economic Consequences of Major Tax Cuts for the Rich”, London School of Economics.

Statsministern har upprepat hur en fembarnsfamilj kan få 46 500 kronor i månaden. I själva verket är den genomsnittliga summan för vad en fembarnsfamilj som har bidrag får knappt 14 000 kronor i månaden. Bara totalt 14 hushåll fick förra året 40 000 kronor eller mer i långvarigt ekonomiskt bistånd.¹⁸

På ett närmast nyspråkligt sätt beskriver regeringen och Sverigedemokraterna reformen som att den kommer att ”modernisera och strama åt riksnormen, så att den bättre speglar dagens konsumtionsmönster och skapar ökad rättvisa mellan olika hushåll”.¹⁹ Det innebär för de flesta sänkning av försörjningsstödet. Att regeringen skulle ha missat lågkonjunkturen och de höjda matpriserna tycks osannolikt. Men kanske når inte verkligheten hela vägen in i regeringskansliet.

De som drabbas hårdast av regeringens åtstramningar är barnen. Att familjer plötsligt mister flera tusenlappar i månaden riskerar att kasta in fler barn i fattigdom och öka utsattheten. Tidöpartiernas agg mot barnfamiljer är svårbegriplig. Sverige har gjort FN:s barnkonvention till lag. Utredningen som ligger till grund för förslaget skriver själva att förslaget strider mot barnkonventionen.²⁰ De skriver dessutom förslaget kan få väsentliga bieffekter, bl.a. i form av ökad kriminalitet, försämrad integration och ökad segregation.

Beräkningarna av ekonomiskt bistånd ska enligt lag ges för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.²¹ Ett bidragstak blir ett avsteg från den lagstiftningen. Det om något är ett sätt att cementera ”ett liv i utanförskap”. Tvärtemot det Tidöpartierna säger sig vilja motverka.

En annan del i regeringens förslag är att människor framöver kommer att behöva kvalificera sig in i socialförsäkringen. På så vis frångår man själva grundidén om en generell välfärd. Tidöpartierna inför också ett hårdare aktivitetskrav i försörjningsstödet eftersom man vill ”ställa betydligt högre krav på att människor gör sig anställningsbara”.²² Men det är knappast någon som ”väljer” att få försörjningsstöd. Regeringen sprider bilden av att ekonomiskt bistånd ges helt utan krav. I själva verket kan Socialtjänsten redan idag kräva att man söker arbete eller deltar i program och åtgärder för arbetslösa. Med regeringens insinuanta retorik antyds att vissa människor, i synnerhet invandrare, helt enkelt inte förtjänar det sociala skyddsnätet.

¹⁸ ETC, Regeringen överdriver om bidrag – nästan ingen får 46 000. Publicerad 30 september 2025.

¹⁹ Regeringen.se, reform för att bryta bidragsberoendet och stärka Sverige. Publicerad 17 september 2025.

²⁰ SOU 2025:15, Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare.

²¹ Socialtjänstlag (2025:400).

²² Regeringen.se, reform för att bryta bidragsberoendet och stärka Sverige. Publicerad 17 september 2025.

Regeringen inför också en s.k. jobbpremie, en alldeles för liten insats i jämförelse med vad som skulle behövas när det råder massarbetslöshet. En jobbpremie blir bara ett sätt att ytterligare lägga ansvaret på individen. Bidragstak och hårdare aktivitetskrav leder inte till fler jobb. För det krävs istället en regering som är redo att föra en aktiv politik för att faktiskt skapa jobb.

5.3 Sverige missar klimatmålen med hästlängder

Världen står inför ett klimatnödläge och den svenska regeringen med stöd av Sverigedemokraterna svarar med att göra ingenting. Med dem vid rodret missar Sverige klimatmålen med råge. I regeringens egen klimatredovisning noteras ett underskott på 5,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter fram till 2030.²³ Sänkt reduktionsplikt för bensen och diesel har lett till stora utsläppsökningar. Energimyndigheten konstaterar att det under 2024 såldes mer fossilt drivmedel i Sverige än det gjort de senaste tio åren.²⁴ De åtgärder man gör i budgeten för 2026 för att minska utsläppen är långt ifrån tillräckliga. Läget är så illa att Sverige riskerar böter i miljardklassen från EU. Klimatministern skyller på samarbetspartierna och de egna myndigheterna.

Att Sverige inte kommer att klara att nå upp till varken de nationella klimatmålen eller EU:s klimatmål till 2030 tycks bara komma som en överraskning för regeringen. De har gjort siffertrixande i klimatpolitiken till en paradgren och tycks på så vis ha virrat bort sig själva. Bl.a. påstår Finansministern helt felaktigt att Sverige har lägst klimatutsläpp per capita i hela världen. Under hela mandatperioden har regeringen valt att framställa sin klimatpolitik som bättre än vad den är. När Naturvårdsverket 2024 presenterade sina scenarier för hur Sverige skulle nå klimatmålen valde regeringen att gå på det mest positiva, trots massiv kritik.²⁵ Nu tvingas man konstatera att bristande klimatåtgärder inte leder till en bra klimatpolitik.

Behovet av omfattande investeringar är stort. För att minska utsläppen behöver vägtrafik flyttas över till spårtrafik, bostäder behöver klimatanpassas och elproduktion och elnät behöver byggas ut. Dessutom tillkommer viktiga investeringar för att undvika och mildra effekterna av klimatförändringen. Vid kraftiga regnoväder riskerar t.ex. översvämningar att orsaka stora skador på både hus och infrastruktur. Det märktes inte minst i Västernorrland under de stora skyfallen i september 2025.

²³ Prop. 2025/26:1 Bilaga 4.

²⁴ Energimyndigheten, Drivmedel 2024.

²⁵ SVT Nyheter (29 augusti 2024). Här är siffrorna regeringen inte visar – riskerar missa klimatmålet.

I regeringens och Sverigedemokraternas budget för 2026 saknas helt den politiska vilja som krävs för att ställa om samhället. För varje år som går utan att vi gör någonting åt utsläppen ökar klimatskulden och det blir svårare att göra någonting åt de problem som redan märks. Då duger det inte med en regering som helt saknar klimatambitioner.

5.4 Regeringens elpristak är ett slag i luften

Regeringen har föreslagit ett elpristak. Det innebär i praktiken ett tillfälligt högkostnadsskydd om månadsmedelvärdet för spotpriset på el överstiger 1,5 kr/kWh. Men det finns inga prognoser som tyder på att elpriset kommer närma sig det här taket. Sannolikheten att någon får skyddet utbetalat, även i södra Sverige, är därför mycket liten. Samtidigt drabbas hushåll utan skydd direkt av ett elpris som i praktiken har tredubblats.

Vänsterpartiet föreslår istället ett elpristak för hushåll på 75 öre/kWh, som finansieras genom en obligatorisk elprisförsäkringsavgift på elbranschen. Pristaket på 75öre/kWh kommer att täcka hushållets elkostnader till 90 procent över pristaket. Detta för att upprätthålla incitament för elbesparing vid höga elpriser. Vårt förslag bygger på samma princip som vid hantering av finansiella kriser. Tidigare har staten gått in och räddat banker med skattemedel när de tagit för stora risker, trots att bankerna gjort vinster på riskerna. Idag betalar istället bankerna själva för sin försäkring genom avgifter till särskilda fonder. På så sätt är det aktieägarna och långivarna som tar förlusterna om något går fel. På samma sätt vill Vänsterpartiet att elbranschen själv ska stå för den försäkring som staten indirekt ger idag. Kostnaderna kommer därigenom bäras av branschen, inte av skattebetalarna.

5.5 Kömiljarder utan effekt

Riksrevisionen har granskat de prestationsbundna insatserna för att korta vårdköerna, även kallade kömiljarder. Riksrevisionen konstaterar att satsningen inte har haft någon tydlig, långvarig effekt på väntetiderna. Flera aspekter av kömiljarderna har snarare försämrat effekten, som att de inte tar hänsyn till regionernas olikheter. Regionernas incitament att vidta åtgärder har även försvagats av att kömiljarderna inte tar hänsyn till relativ förbättring, vilket gjort att regioner som redan låg bra till belönats. Dessutom menar Riksrevisionen att kömiljarderna riskerar att leda till undanträngning av andra

vårdinsatser till förmån för insatser för att korta köerna, men att det inte varit möjligt att belägga detta kvantitativt på grund av bristande statistik.

Vänsterpartiet har under en längre tid varit kritiskt mot de prestationsbaserade kömiljarderna för att de inte kortar vårdköer, inte höjer kvaliteten i vården och inte går att förena med målet om en jämlik vård. Vi anser att satsningen bör avskaffas i sin helhet och resurserna tillföras hälso- och sjukvården genom ökade sektorsbidrag och ökade generella statsbidrag.

5.6 Sverige sviker världens fattiga och utsatta

Det är tydligt att regeringen helt saknar ambitioner om att ta ansvar för den globala utvecklingen. Runt om i världen protesterar människor mot Israels folkmord i Gaza. Människor samlas i frustration över att världens makthavare inte gör tillräckligt för att få ett slut på mördandet av civila. Så även i Sverige. Vaga uttalanden från regeringen samtidigt som man stoppar allt bistånd till UNRWA och låter Försvarsmakten ingå en miljardaffär med ett israeliskt vapenföretag visar ett hyckleri utan motstycke. De dubbla standarderna är tydliga, pratet om mänskliga rättigheter tycks inte omfatta alla. Israel har gått långt utanför folkrätten med sina attacker mot civila. Om folkrättens principer ska kunna upprätthållas är det centralt att demokratiska stater som Sverige agerar när krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten begås. Sveriges regering måste sluta ge sitt stöd till Israels regering och militär.

Regeringen har med stöd av Sverigedemokraterna övergivit en lång tradition av svensk biståndspolitik. Det etablerade enprocentsmålet övergavs redan i budgetpropositionen för 2023 och ersattes då med ett mål satt i kronor och ören. I årets budget omfattar den totala biståndsbudgeten 53 miljarder kronor. Prognosen är att Sverige 2028 kommer att hamna under åtagandet om minst 0,7 procent av BNI i bistånd. Det handlar om miljardtals kronor som försvinner från arbetet med att utrota hunger och fattigdom i världen. För Vänsterpartiet är det självklart att Sverige ska uppnå målet att en procent av BNI ska avsättas för internationellt bistånd. Regeringens sänkning innebär dock att återgången kommer att behöva ske över tid. Under en mandatperiod har regeringen med stöd av Sverigedemokraterna monterat ner det svenska biståndet. Vi ska åter bygga upp förtroendet för Sveriges biståndspolitik under en mandatperiod.

6 Stoppa rånet

Regeringen har under tre års tid drivit linjen att det bästa de kan göra för att bekämpa inflationen och underlätta för hushållen i kostnadskrisen är – ingenting. Ändå övergick man ganska snart från att göra ingenting till att kraftigt sänka skatter för de allra rikaste. Det finns inget som talar för att detta har varit rätt strategi. Den här mandatperioden har inneburit den svagaste tillväxten på ett decennium – mycket på grund av hushållens svaga framtidstro och ovilja att konsumera. Vi har sett extrema kostnadsökningar för hushållen – maten har blivit nästan 3 000 kr dyrare i månaden för en familj med två barn. Hela hushållsbudgeten är 12 000 kronor dyrare jämfört med 2020.

Ett mer kraftfullt agerande från regeringens sida för att skapa fungerande marknader och förhindra uttaget av övervinster hade gett hushållen helt andra ekonomiska förutsättningar – och därmed sannolikt en annan konjunkturutveckling. Det handlar om oligopolmarknader såsom livsmedelsjättarnas skamlösa prishöjningar och stora vinstuttag och bankernas enorma pengaregn över sina ägare. Det handlar om att svenska elproducenter tjänar på att svenska hushåll ska betala samma pris för all el som den sist inköpta enheten, om monopolmarknader som elnätet och att den här regeringen vill tvinga hushållen att betala priset för en mycket kostsam och olönsam kärnkraftsutbyggnad.

Det hade också varit möjligt att skydda välfärden i krisen och att ge hushållen större marginaler utan att bidra till att spä på inflationen. Sverige är ett av de länder som har lagt minst resurser på att skydda hushåll och företag i kostnadskrisen.²⁶

6.1 Ta kontroll över de skenande matpriserna

Den svenska livsmedelsmarknaden sticker ut på två sätt i en internationell jämförelse. För det första domineras den helt av ett litet antal extremt stora aktörer, för det andra präglas den av internationellt sett höga priser. Den svenska marknaden för dagligvaruhandel är koncentrerad till fyra aktörer som har ett större butiksnät och en egen inköpsverksamhet: Ica, Axfood, Coop och Lidl. ICA ensamt har en marknadsandel på ca 50 procent och gjorde en vinst på totalt 26 miljarder kronor förra året (2024). Konkurrensverket konstaterar att ”det är en koncentrerad marknad med få aktörer, en

²⁶ Breugel (2023), National fiscal policy responses to the energy crisis.
<https://www.bruegel.org/dataset/national-policies-shield-consumers-rising-energy-prices>

s.k. oligopolmarknad”.²⁷ I så mycket som var tredje kommun finns endast en eller två etablerade dagligvaruaktörer. Det saknas vidare lågprisbutiker i 102 av Sveriges 290 kommuner, vilket innebär att ca en miljon invånare inte har tillgång till en lågprisbutik i sin kommun.²⁸

Till skillnad mot en ”riktig” marknad där enskilda företag har svårt att påverka priset, innebär en oligopolmarknad att det är lätt att följa varandras agerande. Det innebär att priset på mat snarare handlar om hur dessa företag betar sig mot varandra för att maximera vinsten. Dessutom karakteriseras matmarknaden av att grossistledet (partihandeln) också har en betydande koncentration, där ICA, Coop och Axfood helt dominerar. Om vinsterna ska hamna i partihandeln eller butik är en närmast administrativ affär inom företaget.

Konkurrensverket har i en genomlysning av livsmedelsbranschen undersökt hur lönsamheten, mätt som bruttomarginaler, inom livsmedelsbranschen har utvecklats under de senaste åren.²⁹ Slutsatsen är att vissa aktörer i livsmedelskedjan, exempelvis inom dagligvaruhandeln, har kunnat bibehålla samma procentuella bruttomarginaler som under tiden innan kostnaderna började öka kraftigt. Med det betydligt högre kostnadsläget har detta lett till att marginalerna i kronor har ökat. En ytterligare slutsats är att de ökade priserna inte tycks ha stimulerat ökad produktion eller marknadsinträde nämnvärt i något av leden i livsmedelskedjan som Konkurrensverket granskat. I rapporten konstateras även att det inte finns några tecken på att billigare alternativ har tagits fram och börjat säljas till konsumenterna, vilket hade kunnat ske om konkurrensen hade fungerat bra.

Vänsterpartiet menar att vi måste lagstifta mot överpriserna på mat.³⁰ För att snabbt få ner priserna ska handlarna vara skyldiga att redovisa inköspriser och andra kostnader till Konkurrensverket. På så sätt kan myndigheten kontrollera om matbutikerna sätter oskäligt höga priser och den som gör det ska få kännbara böter. Om någon handlare lämnar oriktiga uppgifter för att kunna sätta högre matpriser än vad som är motiverat ska det vara brottsligt, med fängelse i straffskalan. Vänsterpartiet anser även att det behövs lagstiftning som bryter upp den skadliga kopplingen mellan matbutikerna och deras grossister, samt att grossisternas otillbörliga handelsmetoder

²⁷ Konkurrensverket (2022), Så arbetar Konkurrensverket för att vårda konkurrensen på livsmedelsmarknaden, artikel 20 dec.

²⁸ Konkurrensverket (2024). Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen 2023–2024.

²⁹ Konkurrensverket (2024). Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen 2023–2024.

³⁰ <https://www.vansterpartiet.se/wp-content/uploads/2023/11/lagstiftning-mot-overpriser-v231125.pdf>

mot livsmedelsproducenterna kriminaliseras. Så kan Sverige få ned matpriserna och skapa en fungerande livsmedelsmarknad.

Regeringen har inte agerat för att få till någon förändring på detta område. Men i Budgetpropositionen föreslår man att momsen på livsmedel sänks tillfälligt från 12 till 6 procent under perioden 1 april 2026 till 31 december 2027. Regeringen inrättar också en matpriskommission där Konsumentverket, Konkurrentverket, KI och SCB får i uppdrag att följa matprisernas utveckling.

Nedsatt moms på livsmedel innebär ett stöd för alla som konsumerar livsmedel, oavsett om de har barn eller inte och oavsett om de är låg- eller höginkomsttagare. Det innebär en låg träffsäkerhet om sänkningen är tänkt att fördela köpkraft till barnfamiljer och låginkomsthushåll. Riksrevisionen gjorde 2018 en granskning av den nedsatta momsen på livsmedel med avseende på dess fördelningsprofil och kostnadseffektivitet och kom fram till att kostnaden för att stödja barnfamiljer och låginkomsttagarhushåll direkt (med höjda barnbidrag exvis) är endast ca hälften av kostnaden för en sänkt matmoms.³¹

Att sänka matmomsen är alltså en mycket dyr och inte särskilt träffsäker åtgärd men detta är vad som står till buds för hushållen. Då måste det skapas system för att garantera att miljarderna hamnar i vanligt folks plånböcker och inte i ökade vinster och utdelningar för ICA-gruppen. Som Vänsterpartiet tidigare har påtalat så är en orsak till att matpriserna har kunnat fortsätta skena den bristande konkurrensen på livsmedelsmarknaden. Dagens konkurrensverk är i detta sammanhang en helt tandlös myndighet, vilket också styrks av den nyligen publicerade statliga utredning: Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet (SOU 2025:22).

En sänkning av momsen från 12 till 6 procent innebär att priserna måste justeras med 5,4 procent för att det ska anses ha fått fullt genomslag. För att garantera att momssänkningen får fullt genomslag i hushållens plånböcker har Vänsterpartiet framhållit att regeringen nu måste agera skyndsamt och omedelbart ta fram referenspriser för samtliga varor som omfattas.

Idag gäller prisinformationslagen när ett företag säljer varor och tjänster till konsumenter. Om ett företag anger att de sänkt priset på en vara ska de även ange det tidigare priset. Det tidigare pris som ska anges är det lägsta pris som företaget har haft på produkten under de senaste 30 dagarna före prissänkningen. Prissänkningen ska

³¹ Riksrevisionen (2018), Nedsatt moms på livsmedel – priseffekt, fördelningsprofil och kostnadseffektivitet (RiR 2018:25).

alltså baseras på det tidigare lägsta priset. Lagen syftar till att förhindra att företag ”smyghöjer” priserna för att sedan ge konsumenter intrycket av en prissänkning, trots att så inte är fallet (jfr Black Friday). Konkurrensverkets utvärdering visar att en stor del av företagen helt enkelt inte följer lagen.

Vänsterpartiet är mycket angelägna om att regeringens momssänkning går ograverad till hushållen och inte spär på matvarujättarnas redan enorma vinster. Därför föreslår vi att prisinformationslagen utsträcks till att för livsmedel gälla från samma dag regeringen aviserade momssänkningen på livsmedel.³²

Dessutom föreslår vi en ny myndighet: Statens pris- och kartellnämnd, SPK, som ska ansvara för skarp priskontroll i dagligvaruhandeln.

Den nya myndigheten ska ha verktyg för att införa sanktioner mot de företag som inte följer prisinformationslagen samt som förbättrar sin egen intjäning på konsumenternas och skattebetalarnas bekostnad.

Vänsterpartiets förslag:

- Utöka prisinformationslagen.
- Inrätta en ny myndighet; Statens pris- och kartellnämnd.

6.2 Använd SBAB för att pressa storbankerna

I likhet med dagligvaruhandeln råder det bristande konkurrens också på bolånemarknaden. Sverige har en mycket hög koncentrationsgrad på bankmarknaden, där de fyra storbankerna, SEB, Handelsbanken, Nordea och Swedbank kontrollerar runt 80 procent av marknaden. Den statliga banken SBAB kontrollerar ca 7 procent.

De svenska storbankerna har en hög lönsamhet som står sig väl även i en europeisk jämförelse.³³ Lönsamheten drivs framför allt av räntenettot, som står för ca två tredjedelar av de svenska storbankernas totala intäkter. I takt med att Riksbanken höjde styrräntan har bankerna passat på att höja utlåningsräntorna mer. Samtidigt har de kunnat dämpa sina finansieringskostnader på skuldsidan genom att inte höja inlåningsräntor till allmänheten i samma takt. Räntenettot har alltså kunnat öka genom att räntorna på bankernas tillgångar har ökat mer än på deras skulder. En kraftfullt bidragande orsak till hushållens kostnadsökningar har därmed varit de kraftigt höjda räntekostnaderna för hushållens bolån.

³²³² <https://www.vansterpartiet.se/wp-content/uploads/2025/09/Presstraff-Matprisreglering-2025.pdf>

³³ Riksbanken (2023), Finansiell stabilitet 2023:2.

Det statliga bolåneinstitutet SBAB har tidigare haft en tydlig roll att öka konkurrensen på denna oligopolmarknad. Staten hade då fastställt att SBAB skulle drivas affärsmässigt med ett för verksamheten rimligt avkastningskrav. År 2 000 bestämdes avkastningskravet till att avkastningen på eget kapital över tid i genomsnitt skulle uppgå till den 5-åriga statsobligationsräntan plus 5 procentenheter. En fallande trend i bolånemarginalen mellan 2002–2011 kom också att spegla ett fallande vinstkrav på SBAB, då den femåriga statsobligationen föll. Detta är dock historia nu och förändringen har inneburit höjda marginaler för bankerna.

Bankmarknaden är en oligopolmarknad. Det är därmed i högsta grad motiverat för staten att äga en aktör som driver affärsmässig verksamhet för att främja konkurrensen. SBAB bör därför återfå sitt tidigare uppdrag och avkastningskrav. Med ett antagande att det skulle gå att pressa bolåneräntan med i genomsnitt 0,5 procentenheter skulle det innebära 20 000 kronor mer i hushållsbudgeten för ett hushåll med ett bolån på 4 miljoner kronor och minskade vinster för bankerna med ca 25 miljarder kronor per år. Åtgärden skulle vara enkel att genomföra och kräver bara ett regeringsbeslut.

Vi inser dock att det kan ta tid innan detta förslag får full effekt. Så länge det inte finns ett regelverk på plats som skapar en mer sund konkurrens på bankmarknaden anser Vänsterpartiet att bankernas övervinster ska beskattas. I likhet med vad som införts i flera europeiska länder föreslår Vänsterpartiet därför att en tillfällig bankskatt införs. Förslaget innebär att en skatt på 50 procent av bankernas övervinster införs under perioden 2025–2027, och som kan förlängas om den bristande konkurrensen kvarstår.

Vänsterpartiets förslag:

- Ändra SBAB:s uppdrag till att bidra till mångfald, konkurrens och prispress på marknaden för bolån.³⁴
- Sänk SBAB:s avkastningskrav till femårig statsobligationsränta plus 5 procentenheter.
- Tillsätt en utredning för att se över SBAB:s risk och vad som är ett rimligt långsiktigt avkastningskrav.
- Inför en bankskatt på 50 procent av bankernas övervinster.³⁵

³⁴ <https://www.vansterpartiet.se/nyheter/anvand-statens-bank-for-att-sanka-borantorna/>

³⁵ <https://www.vansterpartiet.se/nyheter/beskatta-bankernas-overvinster/>

6.3 Inför sverigepriser på el

Sverige har god tillgång till el och har en stadig överproduktion. Vi kan tillgodose det inhemska behovet av el, i de flesta fall med råge. Dagens modell med marginalprissättning på el på en gemensam EU-marknad innebär att det är den dyraste producerade elen som blir prissättande för all el. Den el som är billigast att producera förbrukas först. Priset utgår emellertid från vad det kostar att producera den sista kilowattimmen som krävs för att möta efterfrågan, alltså den dyraste kilowattimmen.

Produktionskostnaden varierar kraftigt mellan de olika energislagen. Vind- och vattenkraft har en klart billigare rörlig produktionskostnad än vad kärnkraft har och dyrast är kol och olja. De höga elpriserna riskerar att bromsa klimatomställningen eftersom viktiga elektrifieringsprocesser fördröjas. Investeringsviljan kan på sikt hotas av de höga priserna och i takt med att energiprisernas förutsägbarhet försvåras hotas även planerbarheten för den energitunga industrin. För Sverige innebär sålunda den nuvarande elmarknaden ett sårbart system som försvårar klimatomställningen och drabbar de enskilda hushållen hårt.

Vänsterpartiet har föreslagit en prisskyddsmodell som innebär att Sveriges fyra elprisområden kvarstår men separeras från den el som går på export.³⁶ Den exporterade elen blir i praktiken ett femte elprisområde – ”elprisområde utland” – och inbegriper den el som är tillgänglig för export. Rent praktiskt skulle den nya modellen fungera så att ett pris fastställs för respektive inhemskt elprisområde (så som sker i dag) och ytterligare ett för det utländska elprisområdet. Den stora fördelen är att priset för de inhemska områdena då motsvarar de faktiska behoven; de volymer som är tänkta att användas inom respektive område. Detta innebär betydligt lägre priser för svenska konsumenter samtidigt som exportvolymerna och exportpriserna förblir desamma som i dag.

Vänsterpartiets förslag:

- Inför Sverigepriser på el – separera inhemska priser från exportpriset på el.

6.4 Ta tillbaka kontrollen över elnäten

En stor del av elräkningen är avgiften till det företag som äger elnätet – och den har ökat kraftigt de senaste åren. Samtidigt som elräkningarna har skjutit i höjden har elnätsbolagen passat på att göra enorma vinster på våra pengar. Bakgrunden är att

³⁶ <https://www.vansterpartiet.se/sank-elkostnaderna-infor-sverigepriser/>

elmarknaden avreglerades 1996 vilket innebär att handel med el konkurrensutsattes och att elnäten numera drivs som reglerade monopol. Som konsekvens har de tre största bolagen Eon, Ellevio och Vattenfall under 2012–2022 höjt avgifterna på elnäten dubbelt så mycket som den genomsnittliga prisökningen i samhället. De stora elnätsbolagens vinstmarginaler har legat på uppemot 40 procent och så mycket som 75 procent har kunnat skickas vidare till ägarbolag.

För att få lägre elpriser har Vänsterpartiet föreslagit ett offentligt ägande av hela elnätet, som lämpligen kan föregås av en beskattning av övervinsterna.³⁷ Syftet med en beskattning av övervinster är att göra det mindre attraktivt för vinstdrivande bolag att fortsätta äga elnätet. Genom att införa en förköpsrätt kan det offentliga ta över de elnätsbolag som då säljs. I maj 2024 presenterades en offentlig utredning om en ny förköpslag, som bl.a. föreslår att staten ska ha förköpsrätt till fast egendom som är viktig för det militära och civila försvaret, samt för att bekämpa organiserad brottslighet.³⁸ Energianläggningar, som elnät, nämns som exempel på sådana objekt. Vänsterpartiet anser att det bör förtydligas att elnäten är avgörande för civilförsvaret och föreslår att kommuner ges förköpsrätt i första hand och staten i andra hand.

Vänsterpartiets förslag:

- Skatt på elnätsföretagens övervinster.³⁹
- Förköpsrätt för det offentliga.

7 Rädda välfärden!

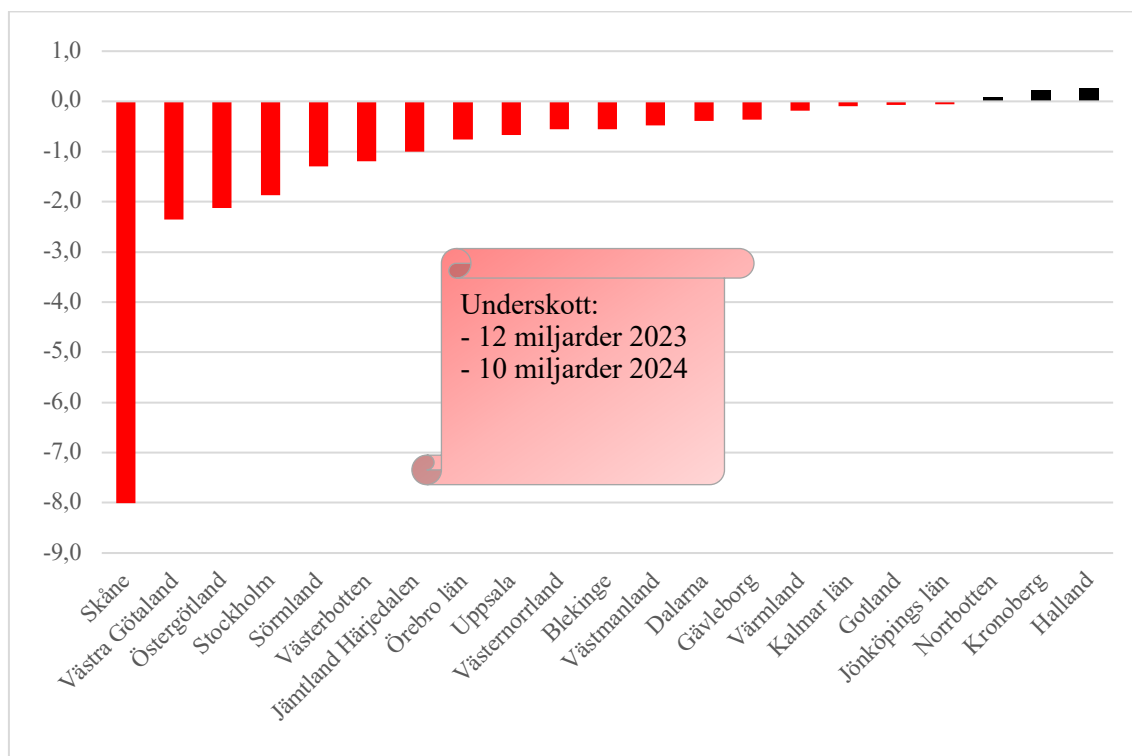
Finansministern har pratat mycket om Sveriges starka statliga finanser. Vi har bland den lägsta statsskulden i hela Europa. Men, till skillnad från många andra länder, ligger ungefär hälften av den offentliga budgeten i kommuner och regioner. Där är det stora underskott. Under 2023 och 2024 gick regionerna sammantaget med över 20 miljarder i underskott.

³⁷ https://www.vansterpartiet.se/wp-content/uploads/2024/12/underlag_elnatsforslag_241217.pdf

³⁸ SOU 2024:38, Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner.

³⁹ Vårt förslag gör det möjligt att begära undantag för de bolag som kan visa att de gör betydande investeringar som motiverar högre avgifter.

Figur 14 Resultat i regionerna 2023 och 2024, miljarder kronor

Källa: SCB

Även om effektiviseringar och nya arbetssätt, i kombination med dämpad inflation och lägre pensionskostnader, har gett resultat och många kommuner i år har ett betydligt mer stabilt ekonomiskt läge – men det har krävts nedskärningar.

Åren av hög inflation har dessutom gett en varaktig real försvagning av den kommunala skattebasen. Kommuners och regioners skatteintäkter är i år (2025) 27 miljarder kronor lägre än vad som varit fallet om skatteunderlaget följt den historiska trenden. Den nya kömiljarden räcker inte ens för att täcka Region Västra Götalands underskott.

Sverige lider av en underfinansierad hälso- och sjukvård som inte förmår möta de behov som finns och som kommer att finnas framöver. En ojämlik vård över landet, brist på vårdplatser i regionerna, brist på legitimerad personal och otillräckliga arbetsvillkor är några av problemen.

Socialstyrelsen slog 2025 fast att det råder brist på vårdplatser i alla regioner utom tre.⁴⁰ Det leder bl.a. till överbeläggningar, långa väntetider, bristande patientsäkerhet och försämrad arbetsmiljö. Socialstyrelsens riktvärde på kort sikt visar på ett behov av

⁴⁰ Socialstyrelsen (2025), Vårdkapacitet i balans.

ytterligare 1 864 vårdplatser, vilket motsvarar en vårdplatsbrist på 12 procent.⁴¹ Inom intensivvården behövs ytterligare 44 vårdplatser, vilket motsvarar ett gap på 10 procent.

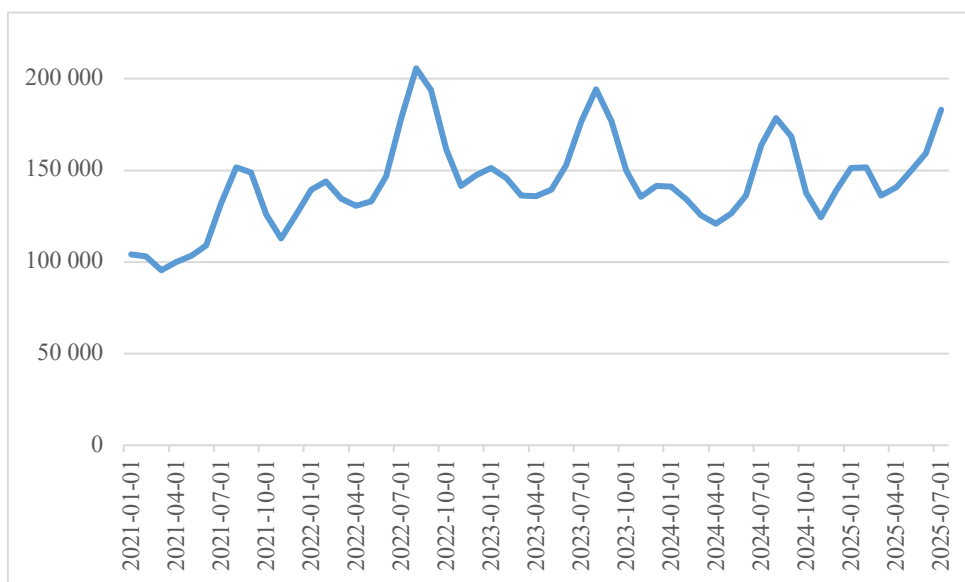
Vårdgarantin är en lagstadgad rättighet som innebär att regionen ska erbjuda den som är folkbokförd där vård inom en viss tid. Om vårdgarantins tidsgränser inte kan hållas ska patienten erbjudas vård hos en annan vårdgivare.

De tidsgränser som gäller är:

- Kontakt med primärvården samma dag
- Medicinsk bedömning inom tre dagar av en läkare eller annan hälso- och sjukvårdspersonal inom primärvården
- Besök inom den planerade specialiserade vården inom 90 dagar efter att en remiss eller vårdbegäran har skickats
- Behandling eller operation inom 90 dagar efter ordination av specialistläkare.

Vårdköerna minskar inte, de ökar. I januari 2021 var det 100 000 personer som hade stått i kö mer än 90 dagar i väntan på planerad specialistvård. I juli i år var den summan över 180 000 personer. Dessa siffror exkluderar patientvald väntan. Den genomsnittliga väntetiden har ökat från 94 dagar i december 2021 till 123 dagar i augusti 2025.⁴²

Figur 15 Väntande över 90 dagar på första besök i specialiserad vård

Källa: Socialstyrelsen (2025), Exkluderar patientvald väntan och medicinskt orsakad väntan.

Stora nedskärningar i verksamheten på bred front i kommuner och regioner har gjort välfärden och verksamheten mycket sårbar. Det finns helt enkelt inte resurser, varken

⁴¹ I genomsnitt under året per dag.

⁴² SKR (2025), Väntetider i vården.

ekonomiskt eller personellt, att bedriva en tillräckligt bra verksamhet ens under normala förhållanden. På samma sätt har stora privatiseringar och utförsäljningar av offentlig verksamhet gjort att många kommuner inte har rådighet över den samhällsviktiga verksamheten inom kommunens gränser, något som gör att verksamheten blir svår att samordna och styra i kriser.

En underbemannad sjukvård som inte klarar av sitt uppdrag i fredstid kommer inte att kunna växla upp om behovet plötsligt ökar i kris eller konflikt. Det handlar ytterst om samhällets funktionalitet och är helt nödvändigt för ett fungerande civilt försvar. Oavsett vilka kriser vi ställs inför kommer sjukvården att vara viktig och i ett krig är såklart fungerande sjukvård helt centralt. Försvarsberedningen ansåg i sin rapport Kraftsamling att det finns behov av särskilda beredskapssjukhus och vidare att regionerna ska ha möjligheten att vid krig kunna dubblera antalet fysiska vårdplatser jämfört med fredstid.⁴³

Trots att förskolans och skolans roll för att minska samhällsproblemen understryks gång på gång så säkerställer inte regeringen att det finns tillräckligt med resurser för verksamheterna inom skolområdet: förskolan, grundskolan, fritidshemmen, gymnasieskolan, vuxenutbildningen och folkhögskolorna – alla vittnar om att det krävs besparingar. Vänsterpartiet föreslår i denna budgetmotion att de generella statsbidragen ska öka kraftigt 2024 och i takt med inflation, löner och befolkningens tillväxt i olika åldersgrupper de kommande åren. Ökade generella statsbidrag till kommuner är den plattform som krävs för att verksamheterna ska få arbetsro för att skapa en långsiktigt trygg, demokratisk och produktiv utbildningssektor.

Utöver detta har Vänsterpartiet ett antal förslag som ska öka personaltätheten i förskolan och stärker elevhälsan, samt främjar deltagandet i förskola och fritidshem. Vi föreslår dessutom mer resurser till forskning, folkbildning, kulturskolan och idrotten.

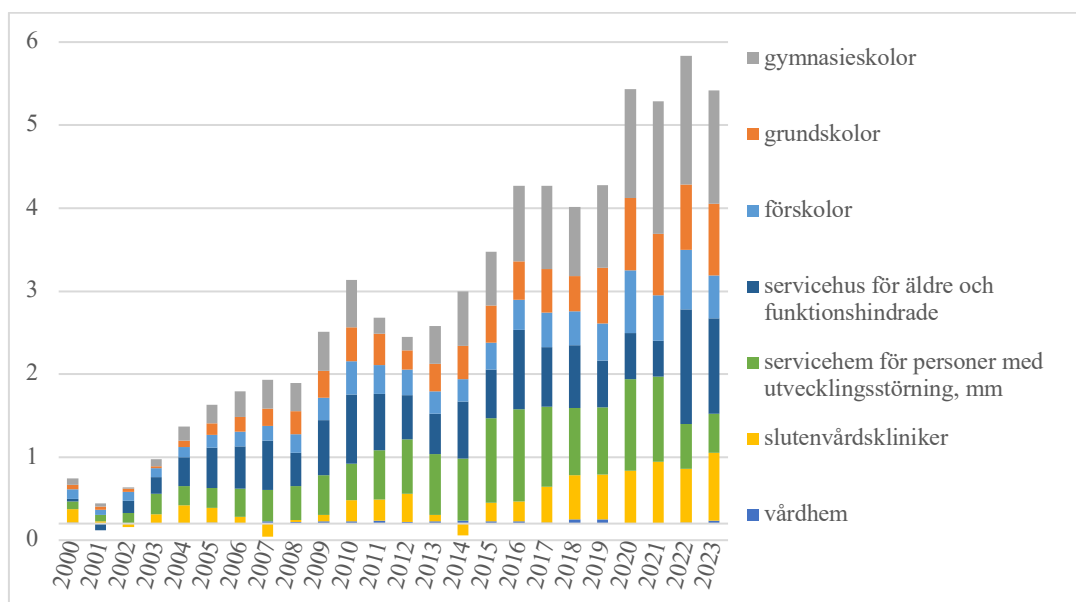
Vi måste få ett stopp på ”pressmeddelandepengar” till sjukvård, skola och omsorg. I våra nordiska grannländer räknar man upp den statliga finansieringen av välfärden i takt med inflation, kostnadsökningar och den demografiska utvecklingen. Ett liknande system skulle vara självklart att införa i Sverige. En värdesäkring av statsbidragen är ingen satsning, det är stabilisering. Utebliven värdesäkring innebär däremot urholkning.

⁴³ Försvarsberedningen (2023), *Kraftsamling, inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret*, Ds 2023:34.

Det saknas pengar och regeringen väljer att skylla på kommunsektorn. Samtidigt vill regeringen nu utreda en ”broms” för kommuner och regioners möjlighet att höja skatten för att klara finansieringen. Man klämmer åt verksamheterna från två håll.

Vi måste få ett stopp på vinstuttaget från välfärden. Idag försvinner över 5 miljarder kronor varje år från medborgarna och välfärden i form av vinster till välfärdsbolagen. Störst är vinstuttaget från skolor och äldreomsorg.

Figur 16 Vinster i välfärdssektorerna miljarder kronor 2000–2023

Not: Rörelseresultat. Källa: SCB.

7.1 Ökade generella statsbidrag och sektorsbidrag till hälso- och sjukvården

Sjukvården är den del av välfärden som drabbats hårdast av regeringens neddragningar de senaste åren och har ett enormt behov av tillskott. För att fortsätta rikta det statliga stödet till vården, där behoven är som störst, föreslår Vänsterpartiet en förlängning av sektorsbidraget till hälso- och sjukvården. Vänsterpartiet vill tillföra 5 miljarder kronor för 2026 och föreslår en förlängning av sektorsbidraget även för 2027 och 2028. På sikt är dock vår fasta övertygelse att den mest effektiva finansieringen av välfärden är via generella statsbidrag som ökat enligt en förutbestämd faktor motsvarande inflationen och befolkningstillväxten.

Sektorsbidraget innebär att regionerna själva beslutar över hur resurserna används, varför stödet till viss del går att likna vid ett generellt statsbidrag till hälso- och sjukvården. Det är regionerna som är bäst lämpade att besluta över vilka satsningar som

behöver prioriteras i respektive region. Större resurser, med stor flexibilitet för regionerna att förfoga över, är också en nyckel för att öka jämlikheten inom vården.

Generellt sett är primärvården den del av vårdkedjan som är i störst behov av upprustning i landets regioner. För att vårdcentralerna ska kunna utgöra basen i vårdkedjan och fungera på ett tillfredsställande sätt krävs en rad förändringar och åtgärder som regeringen inte har förmått att gå vidare med. Primärvården måste rustas upp och tillgängligheten behöver förbättras avsevärt. För att nå dit och för att klara uppdraget på ett tillfredsställande sätt saknas det framför allt resurser. De knappa resurserna innebär en ansträngd arbetsmiljö för de som arbetar i primärvården. Arbetsmiljön behöver förbättras och arbetstiden förkortas. Utan personal som erhåller goda arbetsvillkor och en god arbetsmiljö kommer det inte att vara möjligt att förverkliga en upprustning av primärvården.

Det bör finnas god tillgång till personal med lämplig utbildning och erfarenhet som kan erbjuda psykologisk behandling inom primärvården. Det är även viktigt att ha tillgång till psykosocial kompetens i form av kuratorer som kan ge stödsamtal samt sjuksköterskor och annan vårdpersonal som kan skapa möjligheter till en god vård för patienterna. Om fler får tillgång till behandling i ett tidigt skede ökar chanserna att förebygga allvarligare tillstånd.

Det behöver finnas en nationell struktur rörande vilken specialistkompetens och vilket vårdutbud en vårdcentral ska tillhandahålla och erbjuda samt placeringen av vårdcentraler. Därför behövs en särskild förstärkning av primärvården med inriktning på vård- och hälsocentraler på lands- och glesbygd.

Vänsterpartiet har under en längre tid varit kritiskt mot de prestationsbaserade kömiljarderna för att de inte kortar vårdköer, inte höjer kvaliteten i vården och inte går att förena med målet om en jämlik vård. Vi anser att satsningen bör avskaffas i sin helhet och resurserna tillföras hälso- och sjukvården genom ökade sektorsbidrag och ökade generella statsbidrag.

Regeringen föreslår ingen höjning av de generella statsbidragen till nästa år. Samtidigt slopas sektorsbidraget. Detta är långt ifrån vad kommunsektorn behöver i form av generella statsbidrag för att uppfylla sina åtaganden, stora investeringsbehov och för att förhindra fortsatta nedskärningar. Vänsterpartiet föreslår såväl ökade generella statsbidrag som en förlängning och ökning av sektorsbidraget till regionerna.

Vänsterpartiets förslag:

- Öka de generella statsbidragen med 8 miljarder kronor 2026. Detta bör fördelas med 50 procent till kommunerna och 50 procent till regionerna.
- Vänsterpartiet avsätter 5 miljarder kronor mer än regeringen i ett förlängt sektorsbidrag till sjukvården 2026.

7.2 Glesbygdstillägg inom sjukvården

I gles befolkade regioner är det dyrare att bedriva sjukvård på grund av de långa avstånden. Det är svårare och dyrare att i glesbygd bygga upp sjukvårdsenheter för att kunna erbjuda invånarna en rimlig tillgänglighet till vård. Som en följd av det har människor i glesbygdskommuner långt sämre hälsa än genomsnittet, medan boende i rika kommuner runt storstäderna har bättre hälsa.⁴⁴ Detta är en konsekvens av marknadslogikens intrång inom sjukvården: Tillgången och användningen är som störst där flest och friskast människor finns. För att säkra tillgången till vård även i gles befolkade områden krävs att vi solidariskt via skattesystemet tillför nödvändiga resurser.

För att adressera de geografiska utmaningarna har begreppet glesbygdsmedicin vuxit fram. Det innefattar en rad kunskapsområden och metodutveckling som syftar till att kompensera för avståndsproblematik och upprätthålla den bredare kompetens som är nödvändig då befolkningsunderlaget är litet och avstånden stora. Att jobba i glesbygd kräver bred medicinsk kunskap med tillämpning i öppenvård, slutenvård och hemsjukvård. Därutöver fordras ingående kunskap om de sociala, psykologiska, ekonomiska, existentiella och samhällsstrukturrella villkor som gäller för människor i glesbygd. Det betyder ett utvecklat och fördjupat närvårdskoncept.

Vården kommer alltid att vara mer kostnadskrävande i glesbygden, därför måste våra gemensamma resurser fördelas efter de förutsättningarna. Vänsterpartiet avsätter i vår budget för 2026 1 miljard kronor i ett generellt statsbidrag för ett glesbygdstillägg inom sjukvården.

Vänsterpartiets förslag:

- Vi avsätter 1 miljard kronor i form av generellt statsbidrag för ett glesbygdstillägg inom sjukvården.

⁴⁴ Folkhälsomyndigheten (2019), Öppna jämförelser folkhälsa 2019.

7.3 Återställ högkostnadsskyddet för läkemedel

Den första juli 2025 förändrades högkostnadsskyddet för läkemedel så att patienterna nu betalar en högre egenavgift. Syftet med höjningen är, enligt regeringen, att förbättra möjligheterna till en hållbar finansiering av läkemedelskostnaderna. Därmed höjs kostnadstaket i högkostnadsskyddet för läkemedel, från 2 900 kronor till 3 800 kronor. Beloppen inom den s.k. högkostnadstrappan höjs också i varje steg. Dessutom ändras det första trappsteget så att patienten betalar 75 procent i stället för 50 procent av kostnaden i intervallet. Sammantaget beräknas avgifterna som den enskilde som mest kan behöva betala under en tolv månaders period öka med 900 kronor. Till följd av höjningarna och utformningen av skydd mot höga kostnader beräknas patienternas samlade egenavgifter för läkemedel öka med ca 540 miljoner kronor för 2025, 2 160 miljoner kronor för 2026 och 2 700 miljoner kronor för 2027.

De läkemedel som omfattas kan i många fall vara livsnödvändiga, eller avgörande för att människor ska få en dräglig tillvaro. Höjningen sker i en tid då de svenska hushållen är extremt pressade av en ekonomisk kris som regeringen vägrar att hantera på något annat sätt än att förvärra klyftorna i samhället. De fattigaste delarna av befolkningen, som växt explosionsartat de senaste åren, ska enligt Sverigedemokraternas och regeringens politik bli ännu fattigare genom lägre bostadsbidrag, åtstramningar av försörjningsstödet och nedtrappad a-kassa. De ska inte heller ha råd att köpa sina mediciner. Det beror i grunden på att regeringen prioriterat att sänka skatten med över 70 miljarder kronor under denna mandatperiod, framförallt för den allra rikaste delen av befolkningen.

Höjningen av högkostnadsskyddet genomfördes dessutom utan vare sig analys av de konsekvenser det får för de patienter som inte har råd att betala för sina mediciner eller alternativa förslag och lösningar på de problem som regeringen säger sig vilja lösa.

Höjningen mötte omfattande kritik från en lång rad remissinstanser när regeringen lade fram förslaget. Av kritiken framgår bl.a. att det är många som inte har råd med en kostnadsökning på sina mediciner. När Sveriges Apoteksförening genomförde en enkät bland medarbetare på apotek sa 67 procent av de över 1 000 svarande att de varje vecka möter kunder som avstår från att hämta ut läkemedel på grund av kostnaderna. Nästan 90 procent av medarbetarna såg också att höjningen kommer att innebära att fler avstår från sin behandling.⁴⁵ Cancerfonden skriver i sitt remissvar att en höjning av

⁴⁵ Sveriges Apoteksförening (2025), Apotekspersonalens uppfattning om föreslagna förändringar i högkostnadsskyddet.

högkostnadsskyddet kan påverka drabbades möjlighet att genomföra sin cancerbehandling och att den redan ojämlika cancervården riskerar att bli ännu mer ojämlik. Funktionsrätt Sverige skriver att höjningen riskerar att belasta hälso- och sjukvården eftersom människor som inte tar sin medicin blir ännu sjukare och alltså hamnar i sjukvården i stället för att kunna leva på som vanligt. De får medhåll av bl.a. Astma- och allergiförbundet, Psoriasisförbundet och Sveriges stadsmissioner. Folkhälsomyndigheten skriver att de ser en risk att personer med små ekonomiska marginaler och en relativt hög konsumtion av läkemedel riskerar en försämring av både privatekonomi och hälsa.

I remissvaren har flera kommuner pekat på att ett höjt tak kan innebära att kostnaderna för försörjningsstöd ökar. Regeringens beräkningar visar en kostnadsökning på 60 miljoner kronor 2027 för de hushåll som har ekonomiskt bistånd och behöver köpa läkemedel. Eftersom regeringen inte avser att kompensera för detta kommer kostnaderna antingen leda till en försämrad kommunal ekonomi eller landa på de patienter som har absolut minst marginaler. Att regeringen trots den omfattande kritiken från remissinstanserna och trots det ekonomiska läget och den växande fattigdomen valde att gå vidare med förslaget utan att analysera konsekvenserna av det eller undersöka alternativa lösningar visar med all tydlighet vad den prioriterar.

Vänsterpartiet röstade emot förslaget i riksdagen och anser att höjningen bör dras tillbaka.

Vänsterpartiets förslag:

- Dra tillbaka höjningen av högkostnadsskyddet för läkemedel. Vi avsätter 2 160 miljoner kronor 2026 för ändamålet.

7.4 Reformera tandvården

Tänderna är en del av kroppen och tandvården bör på sikt ingå i sjukvården. Alla ska ha råd att ha bra tänder, inte bara de som kan betala dyra behandlingar. Sedan tandvårdsmarknaden avreglerades har priserna stigit kraftigt. De höga kostnaderna för undersökning och behandling gör att de som tjänar minst besöker tandläkaren mer sällan eller tvingas att avstå från tandläkarbesök. Personer med väldigt låga inkomster har ingen nytta av dagens högkostnadsskydd eftersom det bara gäller kostnader över 3 000 kronor och endast halva kostnaden ersätts. Det har bidragit till att tandhälsa har blivit en klassmarkör.

Undersökningar visar att sviktande munhälsa påverkar individens förutsättningar på exempelvis arbetsmarknaden.⁴⁶ Det är även dokumenterat att olika yrken leder till ojämlikheter, såsom att industriarbetare som jobbar natt har en sämre munhälsa.⁴⁷

Vänsterpartiets reformplaner för tandvården i Sverige syftar till ökad jämlikhet, förbättrad tillgänglighet och en bättre generell tandhälsa i befolkningen. En god tandhälsa förebygger allvarlig infektionssjukdom med risk för hjärt-kärlsjukdomar och allvarliga tandsjukdomar samt behandlar vanligt förekommande tandbesvär i syfte att lindra smärta eller för att öka funktionalitet.

Trots tydliga utfästelser från Sverigedemokraterna om progressiva tandvårdsreformer går politiken nu i helt fel riktning. Sverigedemokraterna och regeringen har sänkt åldersgränsen för fri tandvård från 23 till 19 år och slopat det dubbla tandvårdsbidraget för personer mellan 23 och 29 år. Reformerna infördes tack vare Vänsterpartiet 2019 och har ökat jämlikheten i munhälsa och tillgängligheten till tandvård för unga vuxna. Många unga vuxna kommer att sluta besöka tandvården i förebyggande syfte när de inte längre har tillgång till avgiftsfri tandvård.

Vänsterpartiet vill gå mycket längre. Vi vill införa ett verkligt högkostnadsskydd inom tandvården. Det skulle ge en betydande fördelningspolitisk effekt. Vårt förslag liknar kostnadsfördelningen inom hälso- och sjukvården. Förslaget innebär att 100 procent av patientens kostnader skulle subventioneras över 1 400 kronor per 12-månadersperiod.⁴⁸ Patienternas andel av tandvårdskostnaderna i det statliga tandvårdsstödet skulle sjunka från 63 procent till 33 procent med denna reform.

Tandhälsa skulle genom denna reform bli en del av den universella svenska välfärdsmodellen. Fördelningseffekten är god eftersom patientandelen av avgiften för tandvård minskar och den skattefinansierade delen ökar.

Vänsterpartiets förslag:

- Tandvård bör jämnställas sjukvården. Vi avsätter 1 miljarder kronor för att återställa tandvårdskostnaderna för unga samt påbörja en riktig tandvårdsreform 2026.

⁴⁶ LO (2015). Klassamhällets dolda leende: LO:s åtgärdsprogram för en mer jämlik tandhälsa.

⁴⁷ <https://arbetet.se/2017/09/13/nattjobb-samre-for-tanderna/>.

⁴⁸ Enligt modellen för högkostnadsskydd täcker subventioneringen kostnader för ersättningsberättigad tandvård som högst motsvarar respektive åtgärds referenspris, vilket beslutas av TLV, alternativt vårdgivarens pris om detta är lägre. Högkostnadsskyddet beräknas enligt samma princip som för hälso- och sjukvården, alltså 0,025 gånger prisbasbeloppet avrundat nedåt till närmaste femtiotal kronor.

7.5 Stärk socialtjänsten

Som en konsekvens av en ökande ojämlikhet och ett djupt rotat klassamhälle lever många barn och vuxna i social utsatthet i Sverige. All form av utsatthet ska så långt det går förebyggas, men när problem uppstår ska samhället kunna bistå med skydd och stöd.

Socialtjänsten medarbetare utför i dag på individuell nivå ett arbete långt utöver vad som kan förväntas. Ändå räcker de inte till. Den ständiga resursbrist som präglar socialsekreterares vardag leder till att det inte är möjligt att leverera den sociala service som regler, bestämmelser och i vissa fall lagar reglerar.

Under de senaste åren har förväntningarna på socialtjänsten ökat till följd av en otryggare omvärld, ett hårdare samhällsklimat och försämrade levnadsvillkor för många grupper i samhället. Vi ser ökade skillnader i skolan och svårare ekonomiska förutsättningar för många familjer, vilket i sin tur har bidragit till grov kriminalitet där barn både är offer och förövare. Obalans mellan krav och resurser, tillsammans med desinformation har lett till minskat förtroende för socialtjänsten. Behoven av stöd och hjälp ökar, samtidigt som allt fler socialchefer beskriver det som svårare att klara av socialtjänstens uppdrag med befintliga resurser.

I socialchefsundersökningen 2020 ställde fackförbundet Vision för första gången frågor till socialchefer om kommunernas ekonomiska situation och dess konsekvenser inom det socialpolitiska området. I denna undersökning svarade en stor andel av socialcheferna att de inte hade tillräckliga resurser för att upprätthålla rättssäkerhet och kvalitet. 2023 hade läget förvärrats enligt samma undersökning. Över hälften av socialcheferna svarade då att de har svårt att ge insatser individen har rätt till.⁴⁹ I årets socialchefsrapport är försämringen dramatisk; Nästan 8 av 10 socialchefer (78 procent) uppger att de har svårt eller mycket svårt att ge insatser som de bedömer att individen har behov och rätt till.⁵⁰ En tredjedel av socialcheferna har tvingats till mer restriktiva bedömningar (34 procent), avveckling av verksamhet (36 procent) och neddragning av personal (35 procent) för att klara ekonomin. De verksamhetsområden som sticker ut och som har påverkats särskilt negativt av kommunernas ekonomiska förutsättningar är äldreomsorgen och stöd till barn och unga.

Tidningen Socionomen ställde inför 2024 frågor om den ekonomiska situationen till kommunernas socialförvaltningar. Flera personer som Socionomen intervjuar jämför

⁴⁹ Vision (2023), Socialchefsrapporten 2023, Man får det man betalar för.

⁵⁰ Vision (2025), Socialchefsrapporten 2025: En omställning med förhinder.

med 90-talskrisen, som satte djupa spår i socialtjänsternas verksamhet. En rad undersökningar som genomförts visar att en stor andel av personalen inom socialtjänsten upplever att de inte kan uppfylla lagkraven och tvingas tumma på kvaliteten eftersom resurserna inte är tillräckliga. Ytterligare en konsekvens av resursbristen är att socialtjänsten och äldreomsorgen har svårt att både behålla och rekrytera personal.⁵¹

Den 1 juli trädde den nya socialtjänstlagen i kraft. Lagen är efterlängtd av såväl professionen som politiken och samhället i stort. Förändringarna är i huvudsak bra och välkomna. Vänsterpartiet står bakom den nya socialtjänstlagen och menar att den kan utveckla socialtjänstens arbete i rätt riktning, framför allt genom ett större fokus på förebyggande arbete, tidigare insatser och att verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Vi ser samtidigt att det finns flera delar av den som kan förbättras ytterligare för att den ska kunna uppfylla de högt ställda förhoppningar som finns på den (se motion 2024/25:3337).

Det största problemet är otillräckliga resurser, något som lyfts av en lång rad centrala aktörer i framtagandet av den nya socialtjänstlagen. Socialtjänstens resurstilldelning är central för att den ska fungera som önskvärt. Otillräckliga resurser leder till krav på prioriteringar och svåra val mellan insatser som samtliga behövs. Det förebyggande arbetet som ska prioriteras upp genom den lagändringen kommer att ställas emot de behovsprövade och ofta mer omfattande insatserna samt socialtjänstens krävande och viktiga utredningsarbete. Resurserna är också avgörande för att kunna säkerställa goda förutsättningar för socialtjänstens medarbetare genom goda arbetsvillkor och en god arbetsmiljö.

Regeringen har avsatt resurser för implementeringen av lagen och för socialtjänstens omställning, vilket är välkommet och nödvändigt, men för det arbete som sedan vidtar saknas tillräckliga resurser. Vänsterpartiet vill se en socialtjänst som har de resurser som krävs för att kunna utföra sitt uppdrag på bästa möjliga sätt.

En generell höjning av statsbidragen till kommuner och regioner, som beskrivs ovan, är en viktig del i att stärka socialtjänstens resurser. Vänsterpartiet vill också satsa särskilt på socialtjänstens arbete med barn och unga i riskgrupp och mäns våld mot kvinnor.

Vänsterpartiets förslag:

⁵¹ Socionomen (2024-01-24), Granskning: Socialtjänsten i gungning när budgeten krymper.

- 1 miljard kronor mer i riktad till socialtjänstens arbete med barn och unga i riskgrupp.
- 350 miljoner kronor mer till socialtjänsten mäns våld mot kvinnor

7.6 Fler vuxna i förskolan

Förskolan ska lägga grunden för resten av livet och personalen ska ha tiden och kompetensen att ge alla barn det stöd de behöver för att kunna utvecklas utifrån sina förutsättningar. Rätten till en bra förskola för alla barn är en självklarhet. Bra barnomsorg är också en förutsättning för att kvinnor och män ska kunna förvärvsarbeta på lika villkor. Inom förskolan löper dock personalen större risk att drabbas av stressrelaterade sjukdomar jämfört med andra yrkesgrupper på arbetsmarknaden. I en ekonomisk orolig tid ser vi hur kommunerna tvingas dra ner på resurser, samtidigt föds det färre barn i Sverige vilket gör att i många kommuner tvingas man skära i verksamheten på grund av besparingar och lägga ned förskolor för att det inte finns tillräckligt med barn för att fylla dem.

1990-talskrisen innebar en kraftig försämring av personaltätheten. Personalen i förskolan har blivit färre. Rektorerne har blivit färre, även måltidspersonal och vaktmästare. Idag är det ca 40 procent av personalen som jobbar i förskolan som helt saknar någon form av utbildning för arbete med barn. I Sverige är varannan barngrupp för stor (55 procent 2024) i förhållande till Skolverkets rekommendationer, enligt en rapport från Sveriges Lärare. Det finns stora regionala skillnader och i flera kommuner är över 90 procent av barngrupperna större än de borde vara.

För att höja kvalitén i förskolan föreslår Vänsterpartiet därför en reglering av barngrupperna genom att likt Norge reglera hur många barn det får vara per anställd. Max 3 barn per vuxen för barn upp till och med 3 år och max 5 barn per vuxen i grupperna med barn som är 4–5 år. Samtidigt föreslås barngruppernas storlek regleras till max 12 barn i grupperna med barn under 3 år och max 15 barn i grupperna med barn över 3 år. Förslaget innebär även att staten ska ta det ekonomiska ansvaret för att hålla detta, inte kommunerna. En lagstiftning kring personaltäthet behöver tas fram och träda i kraft i kombination med det kompetenshöjande barnskötarlyftet. I budgeten avsätter vi medel för en stegvis ökad personaltäthet.

För att förskolan ska kunna utvecklas och rekrytera mer personal krävs det en utveckling av de olika yrkesrollerna. Därför föreslås att Vänsterpartiet ett riktat barnskötarlyft. En utbildningssatsning som liknar äldreomsorgslyftet. Personalen får

kombinerat med arbete utbilda sig till barnskötare. Många har lång erfarenhet och kommer att kunna validera sina kunskaper och tillgodoräkna sig delar av utbildningen. Som en del av detta är det också viktigt att skydda yrkestiteln barnskötare. Titeln barnskötare bör reserveras för personer med en examen från barn- och fritidsprogrammet eller med motsvarande utbildning/yrkespaket på Komvux. En skyddad yrkestitel höjer statusen på yrket och i förlängningen kvaliteten i verksamheten.

Vänsterpartiets förslag:

- Vi avsätter 500 miljoner kronor för att stegvis minska barngrupperna i förskolan med start 2026.
- Vänsterpartiet vill också se ett riktat barnskötarlyft, i likhet med det som genomförts inom äldreomsorgen. Vi avsätter 250 miljoner kronor för detta ändamål 2026.

7.7 Kraftigt förstärkt elevhälsa

De allra flesta barn och unga i Sverige mår bra. Men allt fler drabbas av psykisk ohälsa. Vänsterpartiet menar att skolan i hela sin verksamhet måste verka för att bevara och främja elevernas hälsa och för att stödja eleverna om de trots förebyggande insatser mår dåligt, fysiskt eller psykiskt. Det handlar inte bara om att det ska finnas fungerande skolhälsovård, utan också om att skolan ska ge kunskap om hälsa.

Forskning visar att individernas hälsa är beroende av faktorer som kön, klass, etnicitet, sexuell läggning med mera. Exempelvis visar forskning att hos elever som sökt till yrkesförberedande program i gymnasieskolan förekommer psykosomatiska besvär i mycket större utsträckning än bland elever som sökt studieförberedande program. Dessutom visar forskning att flickor har psykosomatiska besvär dubbelt så ofta som pojkar. Sådana besvär är också dubbelt så vanliga hos pojkar med utlandsfödda föräldrar än hos dem med svenskfödda föräldrar.

Elevernas hälsa ska uppfattas som en fråga för hela skolan, inte bara för den enskilde eleven. Om en elev har hög frånvaro, svårigheter i skolarbetet, svårigheter i sociala relationer etc., ska orsaker även sökas i skolan som helhet, inte åtgärdas genom att ogiltig frånvaro skrivs in i ordningsomdömen eller betyg. För att skolsköterska, kurator och psykolog ska kunna ingå i det förebyggande arbetet måste de finnas närvarande i skolverksamheten.

Alla barn och unga ska få det stöd och den vård de behöver likvärdigt oavsett var i landet de bor. Vänsterpartiet föreslår därför att personaltätheten inom elevhälsan byggs ut kraftfullt genom ett reglerat tak på antal elever per respektive yrkesgrupp. Utgångspunkten är vad de olika professionerna anser är rimliga nivåer.

Vänsterpartiets förslag:

- Inför ett nyckeltal för elevhälsa vid varje skolenhet. Vi avsätter 1 miljard 2026.

7.8 Lägre avgifter i förskola och fritidshem

I Skolinspektionens stora utvärdering av förskolan var den övergripande slutsatsen att kvaliteten varierar alltför mycket.⁵² Det är allvarligt eftersom förskolans kompensatoriska uppdrag blir påtagligt i en samhällsutveckling med ökad skolsegregation och socioekonomiska skillnader. En samstämmig forskning visar att en förskolas möjlighet att vara utjämnande är avhängigt av dess kvalitet. Allra störst betydelse har det för barn från ekonomiskt och socialt utsatta förhållanden.⁵³

Vänsterpartiet anser att alla barn i Sverige ska erbjudas likvärdig tillgång till förskola. Eftersom förskoleavgiften kan utgöra ett hinder för hushåll med små resurser vill vi genomföra en riktad sänkning av den. Förslaget innebär att det införs ett fribelopp om 20 000 kronor per månad och att den nuvarande gränsen för när maxtaxan börjar gälla höjs med 20 000 kronor per månad. Fribeloppet gör att den nuvarande nivån på maxtaxan inte påverkas. Förslaget skulle innebära att hushåll med inkomster upp till 20 000 per månad inte betalar någon avgift alls. Hushåll med inkomster mellan 20 000 och 74 800 kronor får sänkt avgift och hushåll med inkomster över 74 800 kronor per månad får samma avgift som i dag. Till följd av förslaget får omkring 300 000 hushåll sänkt förskoleavgift.

⁵² Skolinspektionen (2018) Förskolans kvalitet och måluppfyllelse.

⁵³ Persson, Sven (2015). En likvärdig förskola för alla barn – innebörder och indikatorer. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Tabell 1 Skillnad förskoleavgift per månad i kronor

Hushållsinkomst ⁵⁴	1 barn	2 barn	3 barn
20 000	600	1 000	1 200
30 000	600	1 000	1 200
40 000	600	1 000	1 200
50 000	600	1 000	1 200
60 000	583	972	1 166
70 000	283	472	566
80 000	0	0	0

Not: Egna beräkningar.

Fritidshemmen är en del av en samlad skoldag och ska därför hålla lika hög kvalitet som skolan. Fritidshemmen har också en viktig roll vad gäller informellt lärande. Barn till högutbildade går betydligt oftare på fritidshem än barn vars föräldrar har kortare utbildning. Dessutom vet vi att barn i ekonomiskt utsatta hushåll deltar i mindre utsträckning i organiserade fritidsaktiviteter. Detsamma gäller barn med ensamstående föräldrar, varav de flesta är kvinnor, barn i arbetarhushåll och barn vars föräldrar är födda utomlands. För dessa barn är rätten till bra fritidshem än viktigare. För att fler barn ska kunna ta del av fritidshemmens viktiga verksamhet föreslår Vänsterpartiet att ett fribelopp införs för fritidshemsavgiften så att de med låga inkomster betalar en lägre avgift än i dag, enligt samma utformning som för förskolan. Till följd av förslaget skulle omkring 250 000 hushåll få sänkt fritidshemsavgift jämfört med i år.

Tabell 2 Skillnad fritidshemsavgift per månad i kr

Hushållsinkomst ^[2]	1 barn	2 barn	3 barn
20 000	380	570	760
30 000	400	600	800
40 000	400	600	800
50 000	400	600	800
60 000	389	583	777
70 000	189	283	377
80 000	0	0	0

Not: Egna beräkningar.

⁵⁴ Inkomster som är avgiftsgrundande: lön/inkomst från eget företag, föräldrapenning, sjukpenning, arbetslöshetsersättning, pension, sjukbidrag. Inkomster som inte är avgiftsgrundande: försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd), bostadsbidrag, barnbidrag, studiemedel (bidrag och lån).

^[2] Inkomster som är avgiftsgrundande: lön/inkomst från eget företag, föräldrapenning, sjukpenning, arbetslöshetsersättning, pension, sjukbidrag. Inkomster som inte är avgiftsgrundande: försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd), bostadsbidrag, barnbidrag, studiemedel (bidrag och lån).

Precis som inom förskolan behövs personalförstärkningar och staten behöver gå in med mer resurser som fördelas efter behov. Det skulle förbättra möjligheterna att bedriva en meningsfull verksamhet med hög pedagogisk kvalitet. Vänsterpartiet vill se en särskild satsning på ökad personaltäthet i fritidshem där behoven är som störst.

Vänsterpartiets eget förslag till sänkning av förskole- och fritidshemsavgifterna innebär att vi avvisar regeringens förstärkning av maxtaxan. Maxtaxan i sig är en åtgärd som ekonomiskt gynnar höginkomsttagare eftersom alla hushåll som idag tjänar över 59 440 betalar samma avgift. Därför avvisar Vänsterpartiet regeringens förslag till införande av ett fribelopp riktat mot alla barnfamiljer till förmån för vårt egna mer generösa förslag till fribelopp som är avgränsat mot hushåll som tjänar under 79 440 kr.

Vänsterpartiets förslag:

- Inför ett statligt finansierat fribelopp i förskoleavgiften.
- Inför ett statligt finansierat fribelopp i fritidshemsavgiften.
- En statligt finansierad satsning på ökad personaltäthet där behoven är som störst. För det avsätter vi 250 miljoner kronor per år.
- Vi avvisar regeringens förslag om förstärkning av maxtaxan till förmån för vårt eget förslag som är mer generöst och avgränsat till hushåll med lägre inkomster.

7.9 Högre utbildning: universitet och högskola

Universitet och högskolor ska enligt lagen ägna sig åt utbildning, forskning, att samverka med samhället och att resultaten kommer samhället till del på ett produktivt sätt. Det är viktigt för att skapa välbefinnande och ett öppet och demokratiskt samhälle.

Nuvarande resursfördelningssystem för högre utbildning har funnits i 30 år. I dag får utbildningarna en finansiering som styrs av en prislapp där olika utbildningar får olika anslag. Vänsterpartiet menar att dessa prislappar behöver ses över och finansieringssystemet göras om så att finansieringen följer högskolans och utbildningarnas behov och förändringar i kostnader. I väntan på en mer genomgripande förändring föreslår Vänsterpartiet en höjning av samtliga prislappar med 1 000 kr per helårsstudent.

Genom forskning skapas ny kunskap. Denna kunskap är viktig för att utveckla ekonomin, skapa arbetstillfällen, förbättra välfärden och skapa ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Forskning behövs även för att utsätta vårt samhälle för kritisk

granskning i syfte att utveckla demokratin, kultur- och samhällslivet. Därför behövs ett ökat stöd till den fria forskningen.

Vänsterpartiet stödjer en sammanhållen forskningspolitik och står bakom ambitionerna om en mer jämställd akademi. Styr- och resursutredningens resonemang om forskningsmedel tydliggjorde att lärosätenas anslag för forskning behöver öka. Vi vill avsätta ytterligare 500 miljoner kronor per år från 2025 till forskning, genom en förstärkning av basanslagen. Denna satsning är inte styrd eller riktad utan används på de sätt som lärosätena anser mest lämpligt.

Vänsterpartiet vill se ett avskaffande av hyrpersonal i vården från 2027. Det är helt centralt att ett sådant stopp kombineras med andra åtgärder från staten för att säkra personalförsörjningen inom vården. Vi har därför föreslagit ett tiopunktsprogram för att avskaffa hyrpersonal i vården, med en särskild satsning på fler utbildningsplatser i Norra sjukvårdsregionen och även glesbefolkade regioner.⁵⁵

Vänsterpartiets förslag:

- Avsätt 100 miljoner kronor extra till forskning genom förstärkning av basanslagen 2026.
- Höjd ersättning till alla högskoleutbildningar med 320 miljoner 2026.
- Utöka läkarutbildningen med 500 platser åren 2026–2030. Fokus ska ligga på Norra sjukvårdsregionen.
- Utöka sjuksköterskeutbildningen snarast med 1 000 nya utbildningsplatser med fokus på Norra sjukvårdsregionen. Den totala kostnaden beräknas bli 250 miljoner kronor, för båda utbildningarna.
- Skriv av studieskulden för vårdutbildad personal som väljer att bo och arbeta i glesbefolkade regioner, på tio år. Den totala kostnaden för nya studiemedel samt avskrivningar beräknas bli 115 miljoner kronor.

7.10 Stöd till folkbildningen

Folkbildningen är en viktig plattform för människors möjlighet till bildning och utveckling under hela livet. Den stärker demokratin och människors möjlighet att delta i samhället. Vänsterpartiet avvisar regeringens stora sänkning av stödet till studieförbunden. Studieförbunden fyller en unik roll i svensk utbildning och når ut till

⁵⁵ Se Vänsterpartiet (2024), Klimat, välfärd, framtidstro, Vänsterpartiets vårbudgetmotion 2024.

fler och är bredare. De är för många en första kontakt med det svenska föreningslivet och en väg in i samhället.

Regeringen har skurit ned på detta område. Vänsterpartiet väljer därför att öka statsbidraget och satsar 500 miljoner kronor mer än regeringen på studieförbunden år 2026.

I folkbildningssammanhang har folkhögskolorna en alldeles särskild roll i att erbjuda utbildning för dem som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning och ett viktigt mål är att utjämna utbildningsklyftor och att höja utbildningsnivån generellt i samhället. Folkbildningen möjliggör också att människor kan ta del av kultur, skapa kultur och verka inom kulturen oavsett var i landet man bor.

Folkbildningsanslaget har ingen lön- och prisuppräknings och har därför urholkats över tid. Samtidigt är en allt större andel av deltagarna i behov av särskilt stöd. Läget på landets folkhögskolor blir mer och mer akut och Vänsterpartiet vill därför se ett förstärkt bidrag per årsplats. Vi föreslår en ökning av anslaget med 160 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag 2026.

Folkhögskolan fyller också en viktig roll vid hög arbetslöshet såsom läget är idag. Man är bra på att nå dem med kort utbildning som står långt från arbetsmarknaden. Idag ser vi ett ökat tryck på antalet sökanden och behovet av dessa utbildningssatsningar är därför stort. Vänsterpartiet föreslår en särskild satsning med 2 000 extra platser på folkhögskola 2025–2027. För ändamålet avsätter vi 220 miljoner kronor år 2026.

Asylsökande och de flyktingar från Ukraina som inte haft rätt att läsa SFI har erbjudits insatserna Svenska från dag 1 och Vardagssvenska genom studieförbunden. Studieförbunden bedömer att det här är grupper som fortsatt behöver mycket stöd. Vi beklagar att regeringen tagit bort den tidigare riktade satsningen för asylsökande och vissa nyanlända långt från arbetsmarknaden. Vänsterpartiet föreslår att ett nytt riktat stöd för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare införs och avsätter 60 miljoner kronor år 2026 för detta.

Vänsterpartiets förslag:

- Stärk folkbildningen med 940 miljoner kronor per år

7.11 Idrott för alla

Barn och ungdomars deltagande i idrott har blivit en klassfråga. Det påverkar både rätten till en meningsfull fritid och rätten till fysisk och psykisk hälsa. Det finns en

tydlig koppling mellan låg socioekonomisk status och ohälsa. För Vänsterpartiet är det mycket angeläget att utjämna dessa växande klyftor bland barn och ungdomar.

Idrottande, i förening, spontant med vänner eller på egen hand, har stor potential att ge människor glädje, välmående och ett socialt sammanhang. När klyftor, utanförskap och social otrygghet ska bekämpas är därför idrotten en mycket viktig aktör.

Det behövs pengar för att föreningarna ska kunna upprätthålla sin verksamhet när mycket blivit dyrare. I slutänden blir det medlemmarna i föreningen som får betala via ökade deltagaravgifter, vilket riskerar att utestänga ännu fler barn. En höjning av det generella anslaget till idrotten möjliggör en satsning på idrott i svaga områden.

Vi vill även se en ökad ekonomisk satsning riktad specifikt till parasporten. Samhället måste kunna garantera allas rätt till motion och föreningsidrott och parasporten är en viktig del i det.

Vänsterpartiets förslag:

- Stärk idrotten för alla med 425 miljoner kronor per år.

7.12 Kulturskolor för alla barn

I en tid där kommunerna får det mer och mer kämpigt är kulturskolan en verksamhet som riskerar att bli lidande. Kulturskolan är en av landets största barn- och ungdomskulturverksamhet och spelar en viktig roll för barns och ungas kulturskapande. Alla barn ska uppmuntras att söka kunskap och lära sig nya saker, vidga sin värld och få del i nya sammanhang. Barn som ges möjlighet att utöva kultur får ökat självförtroende, stärker sin problemlösningsförmåga och blir bättre på socialt samspel. Drama, dans, bildkonst, film, musik och andra kulturyttringar är viktiga för att stärka barns möjligheter att uttrycka sig med mer än det talade språket.

Kulturskolan måste säkras och det behövs en förstärkning av det nationella stödet.

Vänsterpartiets förslag:

- Avsätt medel för att utveckla landets kulturskolor och öka tillgängligheten med 100 miljoner kronor per år.

8 Hushållens ekonomiska situation

Till följd av de senaste årens höga inflation har omkring tio års reallöneökning raderats ut. De senaste årens snabba prisökningar på basvaror såsom el, boende, mat och

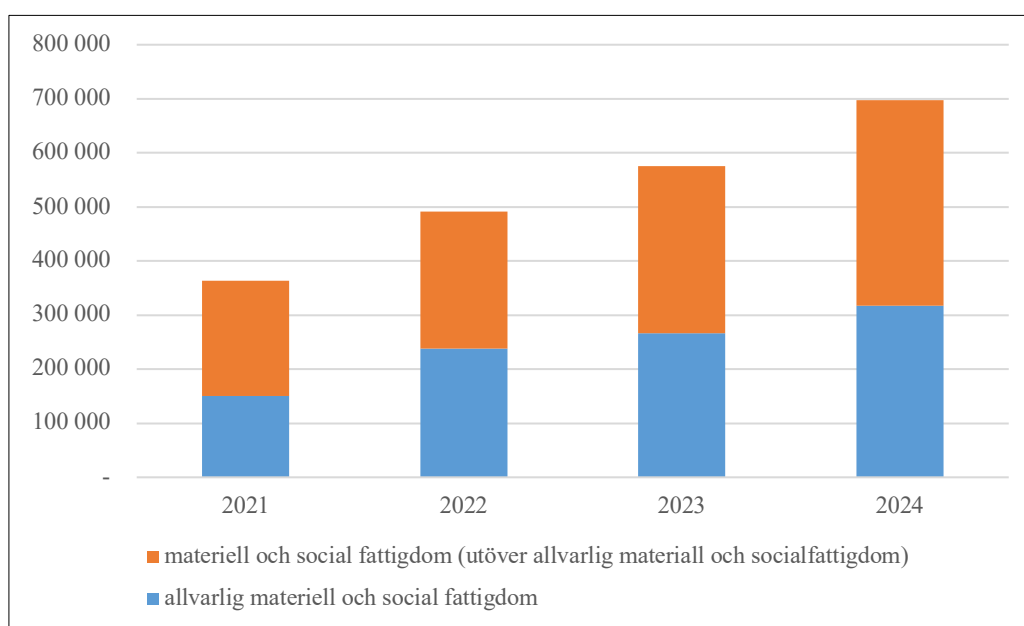
drivmedel gör att fler hushåll får svårt att klara sin grundläggande försörjning.

Regeringen har inte lagt fram ett enda förslag riktat till de hushåll som har det sämst ställt under mandatperioden. Istället har de bara i år sänkt skatterna för sig själva med 4 000 kr i månaden och för statsministern med 4 700 kr i månaden, samtidigt som en undersköterska bara får cirka 200 kronor i månaden i sänkt skatt.

Maten har blivit nästan 3 000 kr dyrare i månaden för en familj med två barn sedan 2022. Hela hushållsbudgeten för en barnfamilj är 12 000 kronor dyrare varje månad i jämförelse med 2020.⁵⁶

Antal som lever i materiell och social fattigdom⁵⁷ har nästan fördubblats i Sverige 2024 jämfört med 2021. För måttet allvarlig materiell och social fattigdom⁵⁸ är ökningen ännu tydligare och uppgår till över 110 procent, vilket motsvarar närmare 170 000 människor. Av de indikatorer som mäter materiell och social fattigdom är det vanligast i Sverige att inte ha råd att betala en större oförutsedd utgift - 20 procent av befolkningen 16 år och äldre klarar inte det. Den näst vanligaste är att inte ha råd med en veckas semester per år, vilket gäller 11 procent av befolkningen.

Figur 17 Fattigdomens utveckling i Sverige 2021–2024, antal människor

Källa: SCB.

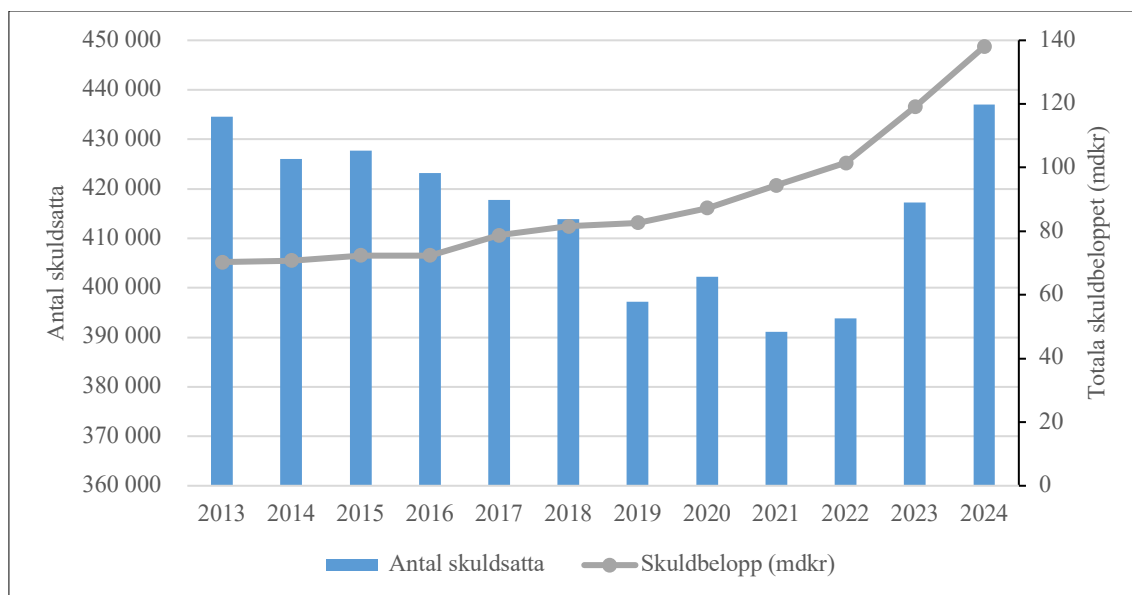
⁵⁶ LO (2025), Arbetarhushållen – inte råd att förlora jobbet LO-hushållens ekonomiska marginaler 2018–2025.

⁵⁷ Materiell och social fattigdom är ett fattigdomsmått som används inom EU. För att anses leva i materiell och social fattigdom behöver man uppfylla minst 5 av 13 definierade krav, bl.a. sakna kontantmarginal, ha kommit efter med betalningar, inte ha råd med internet i bostaden, inte ha råd att laga en måltid med kött, kyckling, fisk eller vegetariskt alternativ varannan dag, inte ha råd med två par skor, inkl. vinterskor, och inte ha råd med nya kläder. SCB (2023-06-29), Att mäta fattigdom.

⁵⁸ Uppfylla minst 7 av de 13 definierade krav som nämns ovan.

Kronofogden rapporterar fortsatt om dramatiska ökningar av antalet skuldsatta och de samlade skuldbeloppen. Vidare fortsätter antalet ansökningar om och verkställande av vräkningar att öka. Det gäller även vräkningar där barn är berörda.⁵⁹

Figur 18 Antalet skuldsatta och skuldbeloppet i indrivningsdatabasen

Källa: Kronofogden.

Den här utvecklingen syns inte bara i statistiken. Hjälporganisationer har under flera år vittnat om hur de har behövt ställa om sina verksamheter för att möta nya grupper och ta ett allt större ansvar när de offentliga skyddsnäten monteras ned. I en undersökning som Rädda Barnen, Röda Korset, Hyresgästföreningen och Majblomman nyligen publicerat framgår att 29 procent av de ensamstående föräldrarna med låga inkomster har haft svårigheter med att äta sig mätta. Det är en ökning med 9 procentenheter jämfört med 2024. 50 procent bland ensamstående föräldrar med låg inkomst uppger att de vid något eller flera tillfällen har haft svårt att ha råd att köpa näringsrik mat. Bland sammanboende föräldrar med låga inkomster är motsvarande siffra 30 procent. 44 procent bland ensamstående föräldrar har behövt låna pengar av en närstående, vän eller bank för att betala grundläggande utgifter som hyra, el och mat. Motsvarande siffra bland sammanboende med låg inkomst är 30 procent.

27 procent av ensamstående och 21 procent av sammanboende föräldrar har haft svårigheter att kunna betala räkningar kopplade till sitt boende de senaste 6 månaderna.

⁵⁹ Kronofogden.se.

I undersökningen beskriver de svarande hur de har svårt att få råd till mat i slutet av månaden och tvingas att avstå från att köpa kläder som barnen behöver eller delta i olika aktiviteter.⁶⁰

Målen för den ekonomiska familjepolitiken är att bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer, att bidra till minskade skillnader i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn samt att bidra till ett jämställt föräldraskap. Förmågan hos förmånerna i den ekonomiska familjepolitiken att minska den ekonomiska utsattheten har minskat markant under 2000-talet. Räknar man bort den ekonomiska familjepolitikens ersättningar från hushållens disponibla inkomster hade förekomsten av låg relativ ekonomisk standard varit lika stor under 2024 som vid millennieskiftet, omkring 24 procent. 2000 minskade andelen barnhushåll med låg relativ ekonomisk standard med nära två tredjedelar, tack vare förmånerna - från 23 procent om förmånerna inte hade funnits till 8 procent med förmånerna. 2024 beräknas den ha bidragit med en minskning från 24 procent till 16 procent. Det är framför allt de behovsprövade bidragen som har mist sin förmåga att minska andelen ekonomiskt utsatta hushåll.⁶¹

När samhällets orättvisor och klassklyftorna ökar skapas en mer gynnsam grogrund för grov kriminalitet, särskilt i de fattigaste områdena. Valfärden och de skyddsnät som ska finnas runt barn som ligger i riskzonen för att hamna i gängens klor har monterats ned. Resultatet av det ser vi nu. Det är ett svek och ett samhällsmisslyckande. För att få ned brottsligheten går det inte bara att vara hård mot de kriminella; det gäller att vara smartare än de kriminella. Vissa straff kan behöva höjas, men mycket mer fokus måste riktas mot att förhindra rekryteringen av nya barn till gängkriminalitet.

Vänsterpartiet har en mängd förslag för att underlätta för hushållen i krisen. Fler av dem presenteras nedan. Utöver dem har vi lagt en rad förslag som syftar till att reglera marknader som idag inte fungerar. Under de senaste årens extrema inflation har det blivit allt tydligare att marknader som domineras av ett fåtal aktörer leder till stora möjligheter för dessa aktörer att sätta alldeles för höga priser och ta ut för höga vinster. Vänsterpartiets förslag för att åtgärda dessa problem omfattar såväl elmarknaden, livsmedelsbranschen och bolånemarknaden.

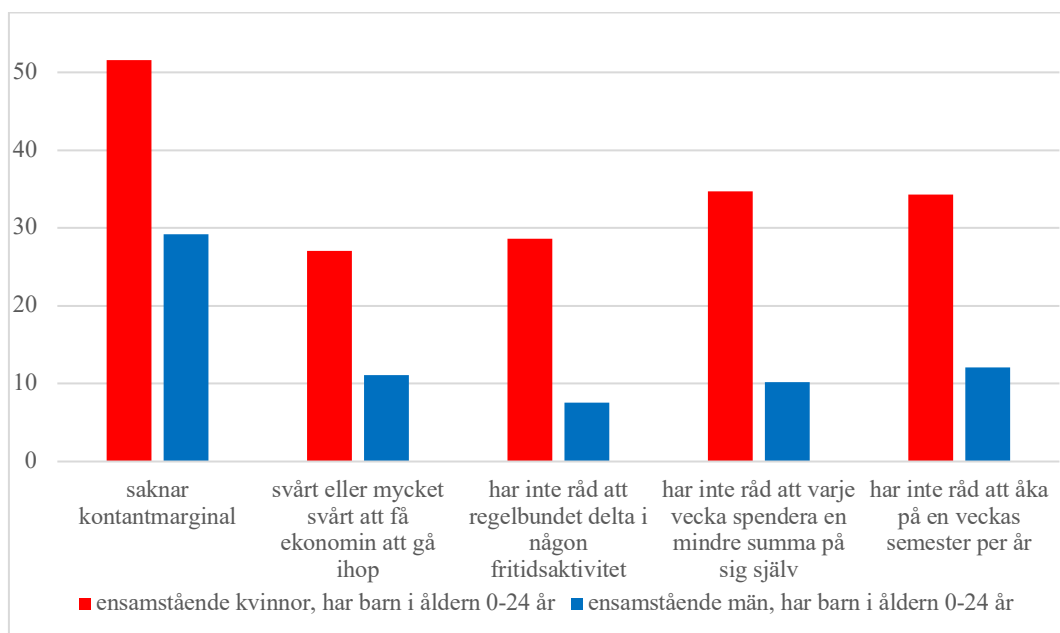
⁶⁰ Rädda Barnen, Röda Korset, Hyresgästföreningen och Majblomman (2025). Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2025.

⁶¹ Försäkringskassan (2025), Barnhushållens ekonomi – Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2025.

8.1 Höj och inflationsskydda barnbidraget

Att inte ha råd med en oförutsedd utgift är en slags ekonomisk utsatthet som skiljer sig stort beroende på bland annat kön och familjesituation. Ensamstående föräldrar är en grupp som ofta har det ekonomiskt svårare. Ensamstående mammor har exempelvis betydligt svårare än ensamstående pappor med att möta oförutsedda utgifter, 52 procent jämfört med 29 procent.

Figur 19 Andel ensamstående föräldrar med ekonomiska svårigheter 2024, kvinnor och män

Källa: SCB.

En tredjedel av ensamstående mammor har inte heller ekonomisk möjlighet att regelbundet delta i fritidsaktiviteter, jämfört med åtta procent bland de ensamstående papporna. När SCB undersökte barns levnadsförhållanden uppgav nästan 40 000 barn mellan 12–15 år att de inte kunnat följa med kompisar på aktivitet eftersom det kostade för mycket. Det är 8 procent av barnen i åldersgruppen.

Barnbidragets värde har urholkats under lång tid. När Vänsterpartiet fick igenom en höjning av barnbidraget i budgetförhandlingarna med S-MP-regeringen 2018 var det första gången som barnbidraget höjdes sedan 2006. Bidragets faktiska värde hade då successivt sjunkit med 11 procent och i takt med att det reala värdet minskade sjönk bidragets förmåga att utjämna de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn.

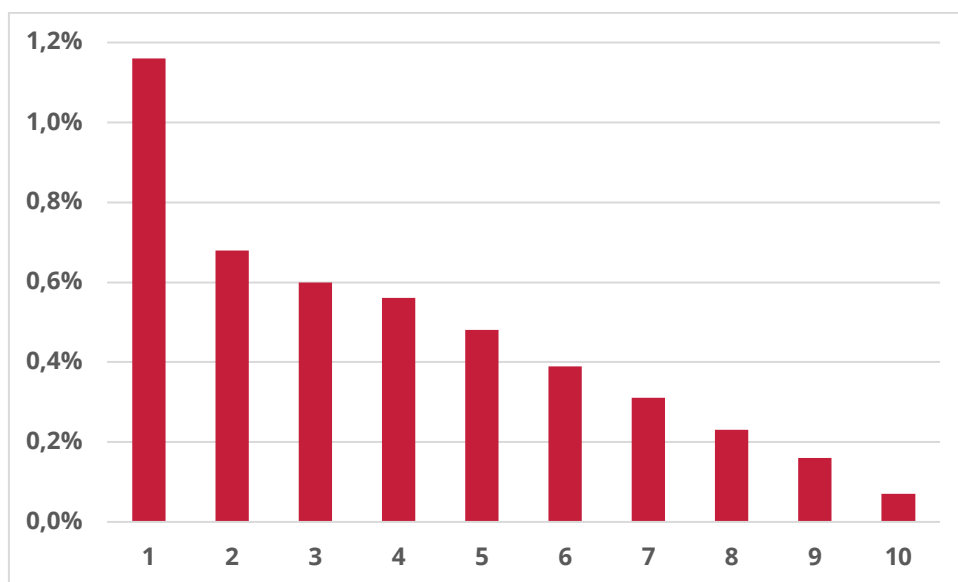
Sedan den senaste höjningen 2018 har priserna på hushållens basvaror såsom mat, boende, hushållsartiklar och bränsle skenat. Eftersom barnbidraget inte höjts i takt med att priserna ökat har barnbidraget återigen urholkats och barnfamiljerna har inte längre samma ekonomiska stöd av ersättningen.

Våren 2025 konstaterade Swedbank i en analys att barnbidraget endast täcker 25 procent av de nödvändiga kostnaderna för en 10 åring. Det kan jämföras med 28 procent 2023 och 40 procent 2018. Swedbank konstaterar vidare att barnbidragets reala nivå inte varit lägre någon gång under de över 50 år som banken har följt hushållens ekonomi.⁶²

Barnbidraget behöver höjas och dessutom skyddas för framtida inflation. Vänsterpartiet anser därför att barnbidraget bör öka med totalt 400 kronor per månad 2026 för att komma upp på en nivå så att barnbidraget återigen kan bidra till att täcka hushållens basala utgifter, och därefter bör barnbidraget prisindexeras så att inte dess värde på nytt urholkas i takt med inflationen.

En analys av hur en höjning av barnbidraget skulle fördela sig över olika inkomstdeciler visar att de hushåll med lägst inkomster skulle få mest, så väl i kronor som i procent.

Figur 20 Förändring av genomsnittlig ekonomisk standard av höjt allmänt barnbidrag med 400 kronor per månad och barn, år 2026

Källa: RUT 2025:1258

Vänsterpartiets förslag:

⁶² Swedbank (2025-04-25), Barnbidraget halkar efter – lägsta nivån på 50 år.

- Höj barnbidraget med 400 kronor per månad 2026. Därefter ska det prisindexeras. Vi avsätter 8,8 miljarder kronor 2026.

8.2 Höj och reformera bostadsbidraget

Fram till 1996 var både inkomst- och bostadskostnadsgränserna i bostadsbidraget indexerade. Sedan dess krävs politiska beslut för att de ska hänga med inflationen och löneutvecklingen - beslut som sittande regeringar endast undantagsvis tagit. I dag betalar den absoluta majoriteten av mottagarna av bostadsbidraget hyror som är betydligt högre än taket i bidraget, vilket gör att de kompenseras för en relativt liten del av hyreskostnaderna. Som en effekt av att inkomstgränsen inte hållit jämna steg med inkomstutvecklingen är det allt färre som har så låga inkomster som krävs för att omfattas av bostadsbidraget.

Bostadsbidraget kan aldrig kompensera fullt ut för en bristsituation på bostäder som trissar upp priserna på boende. Där behövs en aktiv bostadspolitik. Däremot fyller bostadsbidraget ett viktigt syfte i fråga om att se till att folk har råd med ett fullvärdigt boende. Med tanke på att många hushåll i Sverige har problem med att få vardagsekonomin att gå ihop - ofta p.g.a. höga boendekostnader - har bostadsbidraget en mycket viktig roll att spela.

Under pandemin införde regeringen tillfälliga höjningar av bostadsbidraget efter påtryckningar från bl.a. Vänsterpartiet. Dessa gällde juli till december 2020 och motsvarande period 2021. Till följd av den höga inflationen infördes samma tillfälliga höjning under motsvarande period 2022. De tillfälliga höjningarna uppgick vid samtliga dessa tillfällen till 25 procent av storleken på det preliminära bostadsbidraget. Omkring 120 000 hushåll fick varje månad ett höjt bostadsbidrag med i genomsnitt omkring 750 kronor under de perioder höjningarna gällde. Genom budgetbeslutet för 2024 genomfördes ytterligare en förlängning av det tillfälligt höjda bostadsbidraget. Förlängningen gällde det första halvåret 2024 och under den perioden fick mottagarna av bostadsbidrag 40 procent mer än deras preliminära bostadsbidrag. Höjningen innebar att tilläggsbidraget ökade till omkring 1 200 kronor i genomsnitt. Genom vårändringsbudgeten för 2024 förlängdes den tillfälliga höjningen av bostadsbidraget ytterligare ett halvår.

I budgeten för 2025 förlängde regeringen tilläggsbidraget till den 30 juni 2025, men sänkte nivån tillbaka till 25 procent av det preliminära bostadsbidraget. I vårändringsbudgeten 2025 föreslogs ingen förlängning av tilläggsbidraget, trots

omfattande kritik från Vänsterpartiet, övriga oppositionspartier och en lång rad civilsamhällesorganisationer och debattörer. Regeringen har motiverat avskaffandet av tilläggsbidraget med att "inflationzbekämpningen har haft effekt och kampen mot den höga inflationen är nu vunnen". Att inflationen gått ned betyder att prisökningstakten sjunkit, inte att priserna sjunkit. De som har bostadsbidrag lever med mycket små resurser.

Vänsterpartiet har välkomnat det tillfälliga förhöjda bostadsbidraget, men hela tiden påtalat att bostadsbidraget behöver reformeras i grunden. Ett höjt bostadsbidrag bör konstrueras så att andra inkomster, t.ex. försörjningsstöd, inte minskar i samma omfattning som bostadsbidraget ökar. För att fler ska kunna ta del av bostadsbidraget behöver inkomstgränserna höjas så att fler får rätt till bidraget och fler får ett större bidrag. Likaså behöver gränserna för bostadskostnaderna höjas. I dag betalar den absoluta majoriteten av bostadsbidragsmottagarna hyror som är högre än taket för bostadsbidraget, vilket gör att de kompenseras för en relativt liten del av hyreskostnaderna. Dessa båda gränser behöver sedan inkomstindexeras så att deras värde inte urholkas från år till år.

I och med att boendekostnaderna ökat kraftigt de senaste åren och bidrar till att många hushåll är ekonomiskt pressade anser Vänsterpartiet att det är rimligt att fler grupper, även hushåll utan barn omfattas av bostadsbidraget. Våra förslag för att reformera bostadsbidraget beskrivs närmare i motionen En starkare ekonomisk familjepolitik (2025/26:V221).

I väntan på att bostadsbidraget reformeras i grunden bör tilläggsbidraget på den förhöjda nivån om 40 procent av det preliminära bostadsbidraget återinföras. Vänsterpartiet avsätter 1,3 miljarder kronor för ändamålet 2026.

Vänsterpartiets förslag:

- Återinför tilläggsbidraget i bostadsbidraget på den förhöjda nivån om 40 procent av det preliminära bostadsbidraget.

8.3 Høj tak och ersättningsnivåer i socialförsäkringen

Socialförsäkringarna har urholkats under flera års tid. Det gäller inte minst pensionerna och sjukförsäkringen, inkluderat arbetsskadeförsäkringen, men också flera av de ersättningar och bidrag som tillhör familjepolitiken.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har analyserat utvecklingen av socialförsäkringsförmånerna under de senaste 30 åren. Inspektionen kom fram till att 14 procent av männen och 2,4 procent av kvinnorna hade inkomster över inkomsttak i sjukpenningen 1992. 2017 var motsvarande andelar 57,4 procent av männen och 37,8 procent av kvinnorna.

För att stärka socialförsäkringens inkomstutjämnande effekt anser Vänsterpartiet att ersättningarna i den bör vila på ett antal principer som varierar beroende på typ av ersättning. Vänsterpartiet anser att de inkomstrelaterade ersättningarna, inkluderat tak och grundnivåer, ska inkomstindexeras på sikt. Inkomstindexeringen ska börja tillämpas från 2027, efter att vi höjt nivåerna i flera ersättningssystem. Kostnadsrelaterade ersättningar såsom barnbidrag och bostadsbidrag ska prisindexeras och fasta belopp ska endast användas undantagsvis. Vidare anser vi att ersättningsnivåer och tak bör utformas så att 80 procent av löntagarna får 80 procent av lönen i ersättning. Dessa principer vägleder Vänsterpartiets politik avseende tak och nivåer på ersättningar inom socialförsäkringen.

Den 1 januari 2022 höjdes taket i sjukpenningen till 10 prisbasbelopp. Taket i sjukersättningen ligger på 8 prisbasbelopp, medan föräldraförsäkringen ligger på 10 prisbasbelopp och graviditetspenningen och den tillfälliga föräldrapenningen (vab) på 7,5 prisbasbelopp. Vänsterpartiet anser att taken i transfereringssystemen bör vara enhetliga och utformas så att 80 procent av löntagarna får 80 procent av lönen i ersättning. För att nå dit behöver taken höjas. Vänsterpartiet vill se en höjning av taken i samtliga delar av socialförsäkringen.

Flera ersättningsnivåer inom sjukförsäkringen behöver höjas. Vänsterpartiet vill höja taket i sjukpenningen för arbetssökande från dagens 543 kronor per dag till 753 kronor per dag. Därefter bör det inkomstindexeras.

Vi vill också avskaffa bestämmelserna om sjukpenning på fortsättningsnivå så att den som har sjukpenning i över ett år fortsatt får 80 procent av SGI i stället för 75 procent som i dag.

Vänsterpartiet anser vidare att ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen bör höjas till 80 procent av antagandeinkomsten och att garantinivån bör höjas.

Vänsterpartiets förslag:

- Höj taken för tillfällig föräldrapenning och sjuk- och aktivitetsersättning. Vi avsätter 700 miljoner för detta 2026.

- Höj taket i sjukpenningen för arbetssökande till 753 kronor per dag och inkomstindexera det. Vi avsätter 800 miljoner för detta 2026.
- Avskaffa bestämmelserna om sjukpenning på fortsättningsnivå så att den som har sjukpenning i över ett år fortsatt får 80 procent av SGI. Vi avsätter 500 miljoner för detta 2026.
- Höj ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen. Vi avsätter 1,25 miljarder för ett första steg 2026.

8.4 Avskaffa karensavdraget

I ett läge där hushållen vänder på varje krona blir det kostsamt att stanna hemma när man är sjuk. För den som arbetar inom Kommunals avtalsområden, yrken där de anställda ofta utsätts för smitta, kostar varje sjuktillfälle omkring 1 000 kronor före skatt i karensavdrag. På ett år blir det i genomsnitt 3 000 – 6 000 kronor i uteblivna inkomster. En betydande summa för de allra flesta.

Även sjuknärvaron kostar pengar, både för samhället och för individen. Den direkta kostnaden kommer i form av att smittspridningen ökar och fler riskerar att insjukna när anställda går till jobbet, trots att de egentligen borde vara hemma och bli friska. På sikt riskerar den som upprepade gånger är sjuknärvarande en sämre hälsa och ökad risk både för långtidssjukskrivning och förtida pension, enligt SHOP-studien vid Karolinska institutet. En kostsam konsekvens både för den enskilda och för samhället i stort, och något som till stor del skulle kunna avhjälpas genom ett slopat karensavdrag.

Sverige är i dag det enda landet i Norden som har karensavdrag. Tyvärr tyder inget på att det kommer att avskaffas. Under coronapandemin infördes en tillfällig ersättning för karensavdraget (karensersättning), tack vare Vänsterpartiet och flera pådrivande fackförbund. Denna ersättning är slopad sedan den 1 april 2022. S-regeringen tillsatte i mars 2022 en utredning för att se över karensavdraget och sjuklönen (dir. 2022:23). Utredningen lades ned av SD och den nya regeringen, och ersattes av en intern utredning inom Socialdepartementet.

I december 2023 presenterade departementet sina slutsatser som bland annat innehöll ett förslag om att införa ett karenstak. Det innebär att karensavdrag inte ska göras om sådant avdrag har gjorts för en individ vid sex tillfällen under de senaste tolv månaderna. Karenstaket skulle ersätta det nuvarande allmänna högriskskyddet som innebär motsvarande skydd för individer som haft fler än 10 karensavdrag under en tolv månadersperiod.

Förslaget är långt ifrån tillräckligt och skulle ha liten effekt om det genomfördes. Ännu har regeringen inte agerat utifrån förslaget. Regeringens hantering av hela frågan tyder på att den inte kommer att lösa de uppenbara problem som finns.

Vänsterpartiet anser att karensavdraget bör avskaffas snarast, för att underlätta för hushållen i det tuffa ekonomiska läge som råder och för att det med stor sannolikhet skulle bidra till en förbättrad folkhälsa.

Vänsterpartiets förslag:

- Avskaffa karensavdraget. Vi avsätter 600 miljoner kronor till ändamålet.

8.5 Höj försörjningsstödet

Hushållen med de minsta ekonomiska marginalerna är extra utsatta till följd av den höga inflationen som drabbat Sverige de senaste åren. För att förbättra situationen för dessa hushåll och hjälpa dem igenom dessa svåra tider föreslår Vänsterpartiet att försörjningsstödet höjs generellt med 1 100 kronor per månad och hushåll.

Vänsterpartiets förslag:

- Höj försörjningsstödet med 1 000 kronor per månad och hushåll. Vi avsätter 550 miljoner för ett första steg 2026.

9 Bygg Sverige starkt!

Vi befinner oss i en klimatkris. Möjligheten att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader enligt Parisavtalets målsättning minskar dramatiskt. År 2024 blev det första året med en global uppvärmning på mer än 1,5 grader.⁶³ Det är helt nödvändigt att omställningstakten ökar kraftigt, och att de globala utsläppen minskar drastiskt.

Många av de nödvändiga förändringarna av vår produktion och konsumtion behöver genomföras de närmaste tio åren. Om omställningen ska lyckas behöver den ske med en tydlig folklig förankring för de genomgripande förslag som behöver komma till. Därför kan och bör inte klimatpolitiken frikopplas från frågor om sysselsättning, välfärd och regional utveckling. På mycket kort tid behöver omställningen av vår konsumtion och produktion sättas i centrum av samhällets utveckling och den ekonomiska politiken. Det är tydligt att marknadens krafter inte kan lösa kritiska systemfrågor.

⁶³ Copernicus Climate Change Service (C3S), Global Climate Highlights 2024.

Sverige ska byggas starkt. Det förutsätter en annan regering med en politisk vilja och tro på förändring. Regeringen med stöd av Sverigedemokraterna bedriver en politik för ökade utsläpp. Resultatet är väntat för alla utom regeringen som tycks överrumplade av sitt eget siffertrixande i klimatpolitiken. Sverige kommer inte att nå upp varken till de nationella klimatmålen eller till EU:s klimatmål.

9.1 En investeringsplan för en grön omställning

Genom gemensamma ansträngningar och ett aktivt samhälle som investerar i klimatet och miljön kan vi åstadkomma en verkligt meningsfull och effektiv klimatomställning. Genom investeringar på 700 miljarder kronor vill Vänsterpartiet de kommande tio åren se till att klimatomställningen accelereras på det sätt som efterfrågas av bl.a.

Klimatpolitiska rådet. Med våra föreslagna investeringar kommer Sverige att ta reella steg mot att bli världens första fossilfria välfärdsland.

Redan nästa år behöver samhället dels genomföra viktiga klimatinsatser, såsom att kraftigt sänka biljettpiserna i kollektivtrafiken och stärka järnvägsunderhållet och dels inleda ett strukturerat arbete inför vår tids stora investeringsåtagande. Vänsterpartiet föreslår att en klimatinvesteringsmyndighet inrättas som ges i uppdrag att planera, samverka och strukturera det gröna investeringsprogram som vi vill sjösätta.

Vänsterpartiets klimatinvesteringspaket:

- Investera 490 miljarder kronor över tio år i en stärkt transportinfrastruktur med fokus på järnvägsutbyggnad.
- Investera 130 miljarder kronor över tio år i bygg- och fastighetssektorn för klimatreoveringar och förbättrad nybyggnation.
- Investera 100 miljarder kronor över tio år i ett robust elnät och förnybar elproduktion.
- Stärk skyddet av värdefull natur och återställ naturliga kolsänkor.

9.2 Totalförsvaret – 50 miljarder kronor till civil infrastruktur

Sverige och världen står i dag inför större utmaningar än på länge, och vi befinner oss i ett i många avseenden nytt säkerhetspolitiskt läge. Vi ser växande motsättningar, militär upprustning och ökad konfrontation på vår kontinent och i vårt närområde. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, Donald Trumps presidentskap i USA och Sveriges medlemskap i Nato är faktorer som spelar in. Vänsterpartiet ser ett stort behov av att

stärka totalförsvaret. Det är nödvändigt för att skapa ett trovärdigt svenskt försvar och ett robust samhälle som kan stå emot kriser och konflikter.

Den svenska försvarsförmågan behöver snabbt förstärkas. Det innebär stora satsningar på både militärt och civilt försvar och en försvarsmakt med goda villkor och löner för personalen, men också ett bredare fokus på samhällets funktionalitet. Det bygger på att alla invånare får den välfärd, den hjälp och det stöd som de behöver. Det betyder att alla ska ha en trygg bostad, att förskola och äldreomsorg ska ge våra yngsta och äldsta en trygg och givande vardag och att alla ska känna sig säkra såväl på gator och torg som i det egna hemmet.

Att rusta Sverige för kris och konflikt handlar om såväl att ha en beredskap för militära hot och hybridhot som att möta effekterna av klimatförändringen och risken för långvariga leveransuppehåll i fråga om el och livsmedel och andra civila svårigheter. Dessutom krävs klimatanpassning i en rad samhällsviktiga verksamheter. Det handlar om behov motsvarande miljardtals kronor under de kommande åren. Samhällets motståndskraft är helt avhängig hur väl vi klarar den utmaningen. Uteblivna investeringar har en direkt påverkan på hela totalförsvarets förmåga att genomföra sitt uppdrag – att skydda och försvara Sverige.

Vänsterpartiet föreslår en rad åtgärder som skulle stärka Sveriges totalförsvar. Det handlar både om att investera i samhällskritisk infrastruktur och om att stärka kommuner och regioner för att t.ex. kunna bibehålla personaltäthet.

Den försvarspolitiska överenskommelsen som presenterades i juni 2025 handlar om hur de stora kommande försvarssatsningarna ska lånefinansieras. Under en period på åtta år får staten lånefinansiera upp till 300 miljarder kronor för att täcka de ökade utgifterna av totalförsvaret. Överenskommelsen innefattar också stora satsningar på infrastruktur. Tack vare Vänsterpartiet kommer minst 50 miljarder kronor att gå till civil infrastruktur som tåginvesteringar. Vi ser ett enormt behov av satsningar på järnvägstrafik och robusta elnät. Vänsterpartiet kommer inom ramen för försvarsuppgörelsen och de fortsatta samtalen om civil infrastruktur driva att minst 9 miljarder kronor under 2026 ska gå till att åtgärda underhållsskulden av järnvägen, till investeringsstöd och förstärkning av transportinfrastruktur och till att stärka elöverföringskapaciteten.

Tabell 3 Vänsterpartiets satsningar inom ramen för försvarsuppgörelsen och de fortsatta samtalen om civil infrastruktur

Miljoner kronor

	2026
Åtgärda underhållsskulden av järnvägen	3000
Investeringsstöd och förstärkning av transportinfrastruktur	4000
Stärkt elöverföringskapacitet	2000
Totalt	9 000

9.3 Framtidens transporter

Infrastrukturen och transporter är avgörande för den gröna omställningen. Sverige har tyvärr i dag starkt eftersatta investeringar i infrastrukturen. Det rör sig bl.a. om investeringar i alla former av transportinfrastruktur, inte minst järnväg. Sverige har i fredstid fler tågförseningar än vad Ukraina har i krigstid. Störningar i trafiken påverkar både person- och godstransporter.

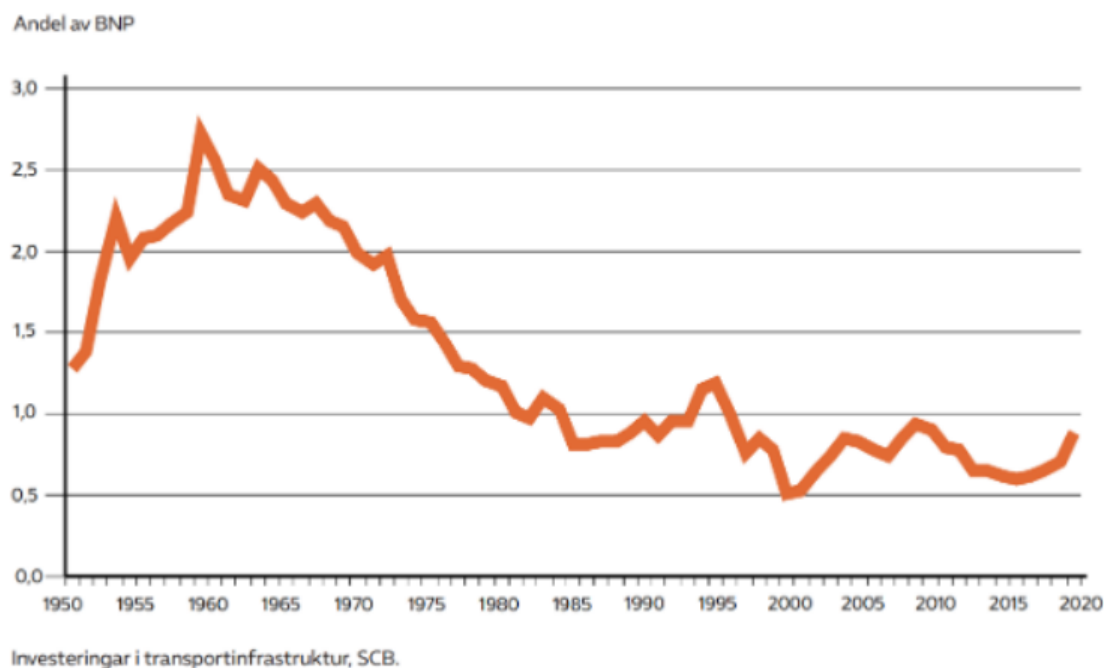
Det svenska Natomedlemskapet ställer dessutom nya krav på svensk infrastruktur, inte minst på järnvägssystemet. En rapport från Stockholms Handelskammare och konsultbolaget WSP uppskattar Natorelaterade investeringar i svensk transportinfrastruktur till 111 miljarder kronor, varav 92 miljarder kronor i järnvägen.⁶⁴ Det är utöver de satsningar som redan är inkluderade i den nationella planen för investeringar i transportinfrastrukturen.

9.3.1 Åtgärda underhållsskulden i fråga om järnvägen

Det är tydligt att det var under perioden 1950-talet till 1980-talet som en ambitiös investeringspolitik fördes och den svenska transportinfrastrukturen byggdes ut. Sedan dess har transportinvesteringarna under större delen av tiden legat under 1 procent av BNP. Vi har levt på tidigare generationers investeringar, men bidragit alldeles för lite själva. En sådan politik går en tid men resultatet blir till slut omfattande brister och ett försvagat samhälle.

⁶⁴ Stockholms Handelskammare, (2024). Den nya Natoekonomin– kraftigt ökade krav på vägar och järnvägar.

Figur 21 Investeringar i transportinfrastruktur 1960–2020

Det är nödvändigt att återställa allmänhetens och näringslivets förtroende för järnvägstrafiken. Att åtgärda brister i och öka robustheten hos järnvägsinfrastrukturen är en viktig del av detta. Vi vill komma upp till en nivå som åtgärdar underhållsskulden både på stambanorna och på de regionala banorna. Vänsterpartiet kommer därför inom ramen för försvarsuppgörelsen och de fortsatta samtalen om civil infrastruktur driva att 3 miljarder kronor under 2026 ska gå till att åtgärda järnvägens underhållsskuld.

Vänsterpartiets förslag:

- Avsätt 3 miljarder kronor 2026 för att åtgärda underhållsskulden i fråga om järnvägen inom ramen för försvarsuppgörelsen och pengarna till civil infrastruktur.

9.3.2 Investeringsstöd och förstärkning av transportinfrastruktur

Investeringar i ny infrastruktur måste riktas till klimatvänliga transportslag.

Vänsterpartiet vill därför stärka trafiksystemet genom att införa ett statligt investeringsstöd. Syftet med investeringsstödet är att säkerställa hållbara infrastruktursatsningar, t.ex. genom utbyggnad av kollektivtrafiken och övergång till fossilfria fordon.

Ett av Natos sju civila förmågekrav är resilienta transportsystem. I sin rapport *Kraftsamling, inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret* skriver Försvarsberedningen om vikten av en fungerande kollektivtrafik för att

upprätthålla samhällsviktiga verksamheters funktionalitet.⁶⁵ Vänsterpartiet kommer inom ramen för försvarsuppgörelsen och de fortsatta samtalen om civil infrastruktur driva att 4 miljarder kronor 2026 ska gå till investeringar som stärker infrastrukturen, med fokus på hållbara och kostnadseffektiva lösningar.

Vänsterpartiets förslag:

- Inför ett statligt investeringsstöd om 4 miljarder kronor 2026 till stöd för att stärka transportinfrastrukturen, t.ex. genom att bygga ut kollektivtrafiken, inom ramen för försvarsuppgörelsen och pengarna till civil infrastruktur.

9.3.3 Sverigebiljetten för billigare kollektivtrafik

Priserna för kollektivtrafikresenärer är alldeles för höga på många platser i Sverige. För att vända utvecklingen krävs det en politik som ger förutsättningar för en utbyggd, tillgänglig kollektivtrafik som alla har råd med och som gör att folk ställer bilen hemma. Att investera i kollektivtrafik är att investera i samhällsnytta. Kollektivtrafik gör det möjligt att arbetspendla, utbilda sig och ta sig till vänner och fritidsaktiviteter. Den binder samman regioner och vidgar arbetsmarknaden, transporterar gods och minskar samtidigt klimatutsläppen. Kollektivtrafiken beräknas skapa samhällsekonomisk nytta för mer än 14 miljarder kronor netto varje år.⁶⁶ Men utan stora samhälleliga satsningar måste regioner och kommuner i Sverige dra ner på resorna och höja priserna.

I Tyskland införde man i maj 2023 en rikstäckande biljett – Tysklandsbiljetten – som gör det möjligt att resa kollektivt över hela landet för ett par hundralappar i månaden. I Sverige satsar man fortsatt på privatbilismen. Biljetter i lokaltrafiken har stigit mer i pris än bensin under 2000-talet. I stället för att se och uppskatta det kollektiva färdmedlet har vi en högerkonservativ regering som prioriterat skattelättnader för diesel och bensin och slopat färdmedelsneutralt reseavdrag.

Vänsterpartiet vill se en modell som tar rygg på Tysklands populära, rikstäckande månadsbiljett. Sverige behöver en Sverigebiljett. Det ska vara en taxa för vuxna och arbetspendlare och en lägre taxa för pensionärer, barn och unga. Det ska vara enkelt och billigt och man ska kunna resa obegränsat i all kollektivtrafik i hela landet. Förslaget innebär i praktiken en halverad taxa i kollektivtrafiken. Målet är att fler ska ställa bilen.

Vänsterpartiets förslag:

⁶⁵ Ds 2023:34.

⁶⁶ Svensk Kollektivtrafik/WSP (2017), Kollektivtrafikens samhällsnytta.

- Inför en Sverigebiljett som gör det möjligt att resa kollektivt över hela landet för 450 kronor i månaden. Vi avsätter 2,5 miljarder kronor som ett första steg i denna reform.

9.4 Ett hållbart energisystem

För att åstadkomma en snabb och omfattande klimatomställning behöver vi elektrifiera delar av samhället. När fordonsflottan ska ställas om från fossilberoende till i huvudsak el, samtidigt som tåginfrastrukturen byggs ut och industrins tillverkningsprocesser skiftar till fossilfritt, kommer tillgången till el att behöva öka betydligt; i vissa scenarier förutspås användningen öka mångdubbelt gentemot i dag. Sannolikt innebär denna process den största utbyggnaden av produktion och distribution av el i modern tid i Sverige. Vänsterpartiet tar ansvar för att det ska finnas el till elektrifieringen av både industrin och transportsektorn. Det är centralt för att pressa ned utsläppen.

Vänsterpartiet ser därför ett stort behov av fortsatta energisamtal mellan partierna.

För Vänsterpartiet är det centralt med elpriser som hushållen klarar av. Vänsterpartiet avvisar regeringens elpristak till förmån för en modell vi menar är betydligt bättre. Se avsnitt 5.4.

Vänsterpartiets förslag:

- Fortsatta energisamtal mellan partierna.
- Ett elpristak för hushåll på 75 öre/kWh som finansieras genom en obligatorisk elprisförsäkringsavgift på elbranschen.

9.4.1 Investeringar till förnybar elproduktion

Vänsterpartiet vill göra massiva investeringar i förnybar elproduktion. Vi föreslår därför ett investeringsstöd till lokal förnybar elproduktion. Investeringarna riktas till förnybar lokal elproduktion till konkurrenskraftigt elpris, med kravet att det ska vara till gagn för svensk industri och svenska hushåll. Det omfattar investeringar i såväl lokal förnybar elproduktion som överföringskapacitetsutbyggnad till lokal- och regionalnät samt anslutning till transmissionsnät. Vi kommer därför inom ramen för fortsatta energisamtal att driva att 1 miljard kronor per år ska gå till lokal förnybar energiproduktion.

Vänsterpartiets förslag:

- Investera 1 miljard kronor per år till lokal förnybar energiproduktion. Detta kommer vi att driva inom ramen för fortsatta energisamtal.

9.4.2 Vindkraft – på land och till havs

Trots att det finns en stor potential för havsbaserad vindkraft i Sverige har byggandet ännu inte tagit fart. Sverige ligger långt efter andra länder med liknande förutsättningar. Förutom de uppenbara klimatvinsterna ger havsbaserad vindkraft dessutom fler jobb i Sverige, eftersom mycket arbete måste utföras på plats. En utbyggd havsbaserad vindkraft i södra Sverige skulle också minska belastningen på överföringskapaciteten från de norra till de södra delarna av landet.

Vänsterpartiet vill se en ny modell, som skulle innebära ett slut på marknadskaoset när det gäller utbyggnaden av svensk havsvind. Det bygger på ett auktionsförfarande i kombination med ett stopp för utbyggnaden av elkablar till Europa. För att få kontroll över priserna måste vi ta tillbaka kontrollen över den svenska elmarknaden. Offentliga investeringar i svensk elproduktion riskerar annars att i praktiken bli subventioner till grannländernas bristfälliga insatser. Läs mer om förslaget i vår motion Energipolitik för mer och förnybar el till rimliga priser (mot. 2025/26:V364).

Ett robust och motståndskraftigt samhälle kräver att det offentliga har kontroll över samhällsviktig verksamhet. Genom ett statligt bolag som tillför eget kapital kan staten säkerställa sin ägarandel i kommande havsvindsprojekt. Vi menar att 25 procent, strax över vad som gäller i Danmark, är rimligt. Vi avsätter därför som utgångspunkt 50 miljarder kronor över en tioårsperiod. Det är väl investerade pengar, både statsfinansiellt och klimatmässigt.

Möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft bör avskaffas. Samtidigt behövs bättre incitament för utbyggnad av vindkraft, både land- och havsbaserad, genom att den kommun och de boende i närområdet där vindkraften ska byggas gynnas.⁶⁷ Regeringens förslag om stöd motsvarande den fastighetsskatt som vindkraften i den aktuella kommunen har gett upphov till är otillräckligt. Vänsterpartiet har länge förordat en produktionsbaserad ersättning för att återföra en del av vinsten till de människor som påverkas av utbyggnaden av vindkraft. Det skulle dels öka acceptansen och dels innebära en mer rättvis fördelning, där de delar av landet som står för en stor del av energiförsörjningen också i högre utsträckning gynnas av detta.

Vänsterpartiets förslag:

⁶⁷ SOU 2023:18, Värdet av vinden.

- Avsätt 1 miljard kronor 2026 som ett första steg för att säkra statligt ägande vid byggande av havsvindkraftsparker. Detta kommer vi att driva inom ramen för fortsatta energisamtal.
- Inför en produktionsbaserad ersättning till de lokalsamhällen där vindkraft byggs.

9.4.3 Stärkt elöverföringskapacitet

Under lång tid har investeringar i elnätet varit eftersatt. Det är uppenbart att marknaden inte har lyckats lösa det efter avregleringen på 1990-talet. Vi vill bygga elnätet robust igen med kraftiga investeringar i såväl överföringskapaciteten mellan norra och södra Sverige som i utbyggnad av elnätet för klimatomställningen. Elnätet behöver ses som en del av samhällets infrastruktur, som vi gemensamt bygger upp utifrån samhällliga mål, som annan infrastruktur i form av exempelvis vägar och järnvägar. För oss är det väsentligt att elnätet är ägt av samhället genom exempelvis stat, region eller kommun. Förslaget är en del av Vänsterpartiets klimatinvesteringsprogram och innebär investeringar på 50 miljarder kronor över tio år i utbyggnaden av transmissionsnätet för elöverföring. Vänsterpartiet kommer i de fortsatta samtalen inom ramen för försvarsuppgörelsen om civil infrastruktur driva att medel ska avsättas till utbyggnaden av transmissionsnätet för elöverföring.

Vänsterpartiets förslag:

- Investera 2 miljarder kronor 2026 i utbyggnaden av transmissionsnätet för elöverföring inom ramen för försvarsuppgörelsen och pengarna till civil infrastruktur.

9.5 Nya beredskapsjobb

Sveriges kommuner och regioner står inför stora investeringsbehov. Många offentliga byggnader har liksom vatten- och avloppsledningar runt om i landet nått slutet på sin tekniska livslängd. Enligt branschorganisationen Svenskt Vatten har VA-branschen ett årligt investeringsbehov på minst 31 miljarder kronor fram till 2040.⁶⁸ Det riskerar i sin tur att leda till mångdubblade VA-avgifter för hushåll och företag. Det krävs också ett omfattande underhåll av t.ex. gator, broar och belysning. Den underhålls- och investeringsskuld vi nu står inför kommer att få stora effekter på samhällets funktionalitet om den inte möts med långsiktiga åtgärder som påbörjas här och nu.

⁶⁸ Svenskt Vatten (2024). Omvärldsutblick mot 2035.

Kommuner och regioner står dessutom inför stora behov av klimatanpassningar. Det visar inte minst de stora skyfall i Västernorrland i september 2025 som orsakade tågurspårningar och ledde till att ett 40-tal vägar fick stängas av. Anpassningarna kan t.ex. handla om att klimatsäkra äldreboenden så att de boende inte drabbas av värmeböljor, bygga skyddsvallar mot översvämningar eller rusta vatten- och avloppssystem mot stora vattenmängder. Sverige behöver fungera i vardagen så väl som vid kris.

Vänsterpartiet föreslår en satsning på *nya beredskapsjobb* i lågkonjunkturen. Vår modell för nya beredskapsjobb består av två delar. Dels står staten för hälften av investeringskostnaden för planerade projekt i kommuner och regioner som påbörjas under 2026, dels bidrar staten genom en arbetsmarknadspolitisk åtgärd med statligt anställningsstöd.

Projekten ska bidra till att stärka samhällets robusthet och resiliens. Det kan t.ex. handla om att bygga ut och förstärka infrastruktur, rusta VA-system, renovera skyddsrum eller stärka energisystemet eller annan samhällskritisk verksamhet. Det handlar också om att möjliggöra för kommuner och regioner att bygga ut och bibehålla vårdinfrastruktur, dvs. den infrastruktur som utgörs av sjukhusfastigheter och andra typer av vårdbyggnader tillsammans med teknik och utrustning. Där ingår också transporter som ambulanser, sjuktransporter, luftburen ambulanssjukvård och liknande. För att projektet ska omfattas krävs att verksamheten ska ägas och drivas i offentlig regi.

Modellen innebär ett anställningsstöd inom de aktuella projekten, där staten tar 80 procent av kostnaderna. Villkoret för detta ska vara 100 dagar i arbetslöshet och en utbildning inom bygg och anläggning eller motsvarande kvalifikationer. Befinner man sig i arbetslöshet har man företräde till anställning. Givetvis ska de i likhet med andra subventionerade anställningar ha fulla rättigheter och lön som andra anställda. Vi avsätter 2 miljarder kronor under 2026 med intentionen att skala upp modellen under kommande år.

Vänsterpartiets förslag:

- Investera 2 miljarder kronor 2026 för en modell med nya beredskapsjobb, med fokus på att bygga ut och bibehålla vårdinfrastruktur och genomföra klimatåtgärder.

9.6 Klimatsmarta och trygga boenden

Sverige behöver en ny bostadspolitik med betydligt högre ambitioner än vad som varit fallet de senaste decennierna, inte minst sedan den sittande regeringen tillträdde. Det behövs en hållbar, långsiktig politik som kan möta de utmaningar vi står inför i form av bostadsbrist, hemlöshet, bostadssegregation och klimatomställning. Antalet påbörjade bostäder har störttykt under regeringens mandatperiod.

Bostadsbristen måste byggas bort. Några andra åtgärder kan inte lösa grundproblemet: nämligen bristen på bostäder. Alla fakta visar att det är fler miljövänliga hyresrätter med rimliga hyror som främst behöver byggas, något marknaden visat sig inkapabel att klara av. Läs mer om våra bostadspolitiska förslag i motionen Bostadspolitik, planering och byggande (mot. 2025/26:V542).

9.6.1 Klimatsäkra bostadsbeståndet

I en bransch som ensam står för en så betydande del av samhällets klimatpåverkan är satsningar på klimatanpassningar av det befintliga bostadsbeståndet helt grundläggande. Bara av miljonprogrammets bostäder beräknas flera hundra tusen bostäder vara i stort behov av renovering och kostnaderna beräknas bli mycket höga. Om dessa för samhället så nödvändiga energieffektiviseringar inte ensamt ska betalas av nuvarande hyresgäster måste staten vara med och ta en del av det finansiella ansvaret. Problemen med chockhöjningar av hyror efter fastighetsupprustningar är välkända.

Ett statligt stöd för renovering- och energieffektivisering till flerbostadshus med hyresrätter kan på ett effektivt sätt avhjälpa båda dessa stora samhällsproblem. Som stödgivare har staten stora möjligheter att ställa höga krav på klimatsmarta ombyggnationer, liksom på rimliga hyresnivåer efter renoveringarna.

Vänsterpartiet vill införa ett renoverings- och energieffektiviseringsstöd för flerbostadshus med hyresrätter. Stödet ska lätta den ekonomiska bördan för den enskilda hyresgästen vid större renoveringar i fastigheten.

Under lång tid har det ägda beståndet fått statligt bidrag för renovering, ombyggnad och tillbyggnad via rotavdraget. Något som, till ett mycket högt pris för skattebetalarna, inte har bidragit till någon samhällsnytta i stort utan enkom gynnat enskilda bostadsägare. Det är nu dags för ett omfattande upprustningsprogram för hyresfastigheter. Medel ska kunna sökas av såväl allmännyttiga som privata fastighetsägare. De ska täcka en del av omkostnaderna för att göra nödvändiga renoveringar med tydligt satta klimat- och miljökrav. Detaljerade krav för att kunna ta del av stödet ska tas fram av Boverket och ska kunna sökas från andra halvan av 2026.

Vänsterpartiets förslag:

- Investera 750 miljoner kronor 2026 i renoverings- och effektiviseringsstöd till flerbostadshus med hyresrätt.

9.6.2 Fler klimatsmarta hyresrätter till en överkomlig hyra

Det tidigare investeringsstödet för byggande av hyresrätter, som avvecklades av riksdagens högerkonservativa partier, var en viktig anledning till att det under några år faktiskt byggdes hyresrätter med hyror som även genomsnittliga löntagare hade råd med. Stödet bidrog också till att fler bostäder de facto byggdes, något som flertalet rapporter visat. Att i ett skede där antalet nybyggnationer störttycker plötsligt avveckla investeringsstöden tedde sig därför häpnadsväckande okunnigt. Ideologin, kombinerad med ett väl rotat förakt för hyresrätten, tycks viktigare för högern än att även människor som saknar ekonomiska resurser faktiskt får ett eget långsiktigt och tryggt hem.

Vänsterpartiet vill återinföra ett statligt stöd för byggande av hyresbostäder. Ett nytt stöd kan utformas på många sätt och vi föreslår att stödet delas upp i ett stöd för vanliga hyresrätter och ett separat stöd för byggande av studentbostäder. Utöver detta måste stödet mycket tydligare än vad som tidigare varit fallet knytas till klimatmålen. Högre krav på klimatsmarta bostäder ska ställas när stöd ska beviljas. För att ytterligare stödja klimatsmart byggande avsätter vi 500 miljoner kronor till industriellt byggandet av flerbostadshus i trä.

Vänsterpartiets förslag:

- Avsätt 2,3 miljarder kronor 2026 till stöd för anordnande av klimatsmarta hyresbostäder och studentbostäder.
- Investera 500 miljoner kronor 2026 för uppförande av klimatsmarta flerbostadshus i trä.

9.7 Klimatklivet

Vi ser ett ökande behov av klimatinvesteringar inom transportsektorn, industrin och jordbruket. Enligt Naturvårdsverket gör konjunkturläget att tillgången på investeringsvilligt privat kapital minskar, och därmed ökar kostnaden för investeringarna. Det ställs då ökade krav på tillgång till offentligt kapital för en omställning av både nya och befintliga strukturer som till stor del är uppbyggda kring fossila bränslen och råvaror.

Klimatklivet är ett investeringsstöd i syfte att minska utsläppen och kan t.ex. handla om ökad användning av biogas, laddinfrastruktur och elektrifiering, cirkulära flöden och jordbruk. En förutsättning för att kunna använda anslaget på ett effektivt sätt är att det finns möjlighet att teckna avtal om fleråriga projekt. På så sätt kan fler stora långsiktiga och effektiva klimatinvesteringar komma till stånd.

Klimatklivet bör förstärkas och förlängas för att staten ska möjliggöra företagens behov av stöd för en grön omställning. Näringslivet behöver långsiktiga och förutsägbara förutsättningar och omställningen kräver stora investeringar.

Vänsterpartiets förslag:

- Öka statliga insatser för att stärka den gröna omställningen inom industrin, jordbruket och transporter och för cirkulär ekonomi med 2,5 miljarder kronor 2026.

9.8 Värnet om naturen/skydda miljön

En fungerande natur med rik biologisk mångfald och ett ekosystem i balans är grunden för liv på jorden och framtida välfärd. Fler arter än någonsin i människans historia är på väg att försvinna. Även i Sverige är läget för den biologiska mångfalden allvarlig, vilket bekräftas i den senaste utvärderingen (2023) av våra miljömål.⁶⁹ Behov av åtgärder är stort för att vända utvecklingen. Skydd av värdefull natur är en förutsättning för att uppnå krav inom EU och globala åtaganden för biologisk mångfald. Klimatkrisen och artkrisen måste mötas gemensamt.

FN:s klimatpanel konstaterar att åtgärder för att bevara ekosystem är ett förhållandevis billigt sätt att minska utsläppen.⁷⁰ Skydd och restaurering av naturliga ekosystem erbjuder stora möjligheter genom att ta upp och låsa in koldioxid från atmosfären. EU har satt upp ett mål om att rättsligt skydda minst 30 procent av landytan samt 30 procent av havsområdet till 2030.

Om inte ytterliga resurser tillförs för att stärka skyddet av värdefull natur riskerar höga naturvärden i Sverige att förloras genom avverkning. Markägare riskerar dessutom att komma i kläm då de inte kan få ersättning för att skogen skyddas. Besöksnäringen är den snabbast växande näringen i världen, och potentialen i framtiden för friluftsliv och naturturism, inte minst i den fjällnära regionen, bedöms som stor.

⁶⁹ Naturvårdsverket, Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023.

⁷⁰ FN:s IPCC-rapport (2022). Att begränsa klimatförändringen.

Att restaurera våtmarker och återvåta torvmarker ger många vinster för miljön och klimatet. Genom att binda kol i våtmarker kan utsläppen av växthusgaser minska. Att anlägga våtmarker har även stor betydelse för den biologiska mångfalden då stora delar av landet tidigare dikats ut. Våtmarker stärker även landskapets skydd mot torka, översvämning och brand, vilket är av stor betydelse ur klimatanpassningsperspektiv. Vänsterpartiet vill därför öka satsningar på återskapande av våtmarker och genomföra dessa långsiktigt.

All markanvändning har påverkan på miljö och klimat. Sverige har goda förutsättningar att utveckla ett hållbart jordbruk som i framtiden både bidrar till den globala livsmedelsförsörjningen och stärker vår nationella självförsörjning av livsmedel. För att uppnå ett ekologiskt hållbart och fossilfritt jordbruk måste stöd och styrmedel utformas inom jordbrukssektorn så att de bidrar till att vi når våra miljö- och klimatmål och de globala hållbarhetsmålen. Vänsterpartiet vill bl.a. se ett stärkt stöd för produktion och förädling av växtbaserad mat, ett investeringsstöd för klimatanpassning i jordbruket, ökat stöd för anläggande och skötsel av våtmarker i jordbrukslandskapet och ett omställningsstöd för övergång till ett kalhyggesfritt skogsbruk.

Vänsterpartiets förslag:

- Satsa mer på åtgärder för värdefull natur och öka takten i återskapandet av våtmarker. Vi avsätter 1,4 miljarder kronor för detta 2026.
- Stärk skyddet av värdefull natur och skyddet av fjällnära skogar med 1,8 miljarder kronor vardera och öka skyddet av mindre skogsområden med 1,1 miljarder kronor 2026.

9.9 Vänsterpartiets klimatinvesteringar 2026

Tabell 4 Vänsterpartiets klimatinvesteringar

Avvikelse från regeringen, miljoner kronor

En arbetsmarknad för grön omställning	2 000
Nya beredskapsjobb	2 000
Klimatsmarta och trygga boenden	3 600
Renoverings- och effektiviseringsstöd	750
Stöd för anordnande av klimatsmarta hyres- och studentbostäder	2 250
Klimatneutrala byggplaner och träbyggande	600
Ett hållbart energisystem	4 000
Stärkt elöverföringskapacitet*	2 000
Investeringar till lokal förnybar elproduktion**	1 000
Havsvind, statligt ägande**	1 000
Framtidens transporter	11 130
Åtgärda underhållsskulden av järnvägen*	3 000
Investeringsstöd och förstärkning av transportinfrastruktur*	4 500
Sverigebiljetten	2 500
Omställning personbilstrafik	1 130
Värnet om naturen, kolinlagring och skydd av miljö	6 391
Bevara naturvärden och återskapa våtmarker	1 406
Ökade insatser för havs- och vattenmiljöer	200
Skydd av värdefull natur	4 785
Omställning i näringsliv och offentlig verksamhet	3 785
Program grön omställning inom pappersindustrin	250
Omställning inom skogs- och jordbruk	575
Klimatklivet, ökade insatser	2 510
Klimatsmart stadsplanering och gröna städer	450
Summa	30 906

* Vänsterpartiet kommer att driva att detta finansieras inom ramen för försvarsuppgörelsen och pengarna till civil infrastruktur.

** Vänsterpartiet kommer att driva detta inom ramen för fortsatta energisamtal.

9.10 En aktiv arbetsmarknadspolitik

Vänsterpartiets politik strävar mot full sysselsättning. Med full sysselsättning menar vi att alla som vill och kan arbeta ska ha ett arbete som det går att försörja sig på. Ingen ska behöva gå arbetslös annat än under korta perioder och sysselsättningsgraden ska vara tillräckligt hög för att finansiera en generös offentlig välfärd.

Vänsterpartiet vill återupprätta den aktiva arbetsmarknadspolitik. Det kräver större satsningar på aktiva åtgärder som rustar och höjer de arbetssökandes kompetens, liksom

att de myndigheter som berörs kan fokusera på det område de är bäst på. Regeringens insatser på området är i stort sett obefintliga samtidigt som massarbetslösheten biter sig fast. Vi föreslår istället en förändring av Arbetsförmedlingens verksamhetsområde liksom en ny arbetsmarknadspolitisk insats som kombinerar arbetslöshet inom bygg och anläggning med de stora kommunala investeringsbehov som finns inom samma område – s.k. nya beredskapsjobb.

9.10.1 Investera för ökad sysselsättning

Vänsterpartiet söker mandat för att genomföra ett historiskt omfattande investeringspaket för klimatet. Genom nämnda investeringar på 700 miljarder kronor vill vi de kommande tio åren se till att klimatomställningen accelereras. Vi föreslår en investeringsledd klimatpolitik för att främja utvecklingen inom tre områden: transporter, energi och bostäder. Ett sådant omfattande investeringspaket får också positiva effekter på svensk ekonomi och arbetsmarknad.

Olika typer av offentliga satsningar får olika effekter på ekonomin och på de offentliga finanserna. En satsning som till stor del ökar efterfrågan på inhemskt producerade varor och tjänster ger en positiv effekt på den svenska produktionen och sysselsättningen. Det ger i sin tur s.k. multiplikatoreffekter eftersom en högre sysselsättning och lägre arbetslöshet ger högre hushållsinkomster när människor går från arbetslöshet till arbete. Många av investeringsbehoven relaterade till klimatomställningen är tydligt arbetskraftsintensiva. Ett exempel är energieffektivisering av bostadssektorn. Ett annat exempel är vår föreslagna satsning på nya beredskapsjobb. Den typen av investeringar ger större effekt på sysselsättningen än investeringar som har stor kapitalintensitet.

Offentliga investeringar kan få mycket stora återverkningar i ekonomin – mångdubbelt större än exempelvis skattesänkningar. Vänsterpartiet har presenterat beräkningar av hur stora effekter vårt klimatinvesteringspaket kan ge på BNP och arbetslöshet i vår ekonomisk-politiska plattform ”Ny start för Sverige”.

De ekonomiska effekterna av offentliga investeringar är självklart inte bara beroende av hur mycket som investeras, utan även av under vilka former de investeras. Om allt arbete utförs av gästarbetare med låga löner som efter avslutat arbete återvänder till sitt hemland blir följdverkningarna i den svenska ekonomin av de extra investeringarna mindre. Krav på arbetstillstånd, kollektivavtalsenliga löner eller skattskyldighet i Sverige liksom kontroller och kraftfulla sanktioner mot fuskande arbetsgivare är inte bara viktiga för att skydda arbetstagarnas villkor och svenska skatteintäkter. De är också

viktiga för att ge svenska företag och arbetare en schysst möjlighet att konkurrera på lika villkor och på så sätt säkerställa att en större del av det välstånd som skapas i arbetet med att bygga ny infrastruktur kommer den svenska ekonomin till del.

För att dessa investeringar ska få fullt genomslag i form av ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet är det nödvändigt att det samtidigt görs omfattande satsningar på utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken. Samtidigt som arbetslösheten är hög så råder det i dag brist på yrkesutbildade personer i flera branscher.

9.10.2 En fungerande arbetsförmedling

Arbetslösheten är hög och fortsätter att öka. Den är nu nästan nio procent och ännu högre bland unga, 24 procent. Sedan valet 2022 har arbetslösheten ökat med 100 000 personer. För att rusta de arbetslösa att ta de jobb som finns och de nya jobb som växer fram krävs en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det förutsätter i sin tur en fungerande arbetsförmedling. Idag präglas Arbetsförmedlingen av stora brister.

Den omfattande reformeringen av Arbetsförmedlingen, som ursprungligen bygger på januariavtalet, har varit minst sagt olycklig. Det står klart att myndigheten med nuvarande förutsättningar inte klarar av sitt uppdrag – att förmedla arbete till människor som är arbetslösa. För att komma till rätta med Arbetsförmedlingens brister krävs åtgärder både på lång och på kort sikt. Arbetsförmedlingen ska finnas tillgänglig i hela landet för att garantera att alla medborgare ges ett likvärdigt stöd oavsett var man bor. Myndigheten ska fokusera på att rusta de arbetssökande och matcha dem mot de jobb som finns och växer fram. Verksamheten ska bedrivas i offentlig regi utan vinstintresse.

En stor del av den svenska arbetsmarknadspolitiken bedrivs i praktiken av privata aktörer. Som exempel upphandlar Arbetsförmedlingen matchningstjänsten Rusta och matcha från omkring 150 leverantörer.⁷¹ Det nuvarande systemet är upplagt för oseriösa aktörer som ser en möjlighet att tjäna pengar på arbetslösa. Det finns också en uppenbar risk att arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden får sämre möjligheter till stöd. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har gjort en kartläggning av tjänsten Rusta och matcha som visar att de som står längre från arbete varken får mer eller annat stöd än övriga. Individer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga får till och med mindre stöd än andra.⁷² Dessutom är det sannolikt att fristående aktörer väljer att enbart etablera sig på orter med ett tillräckligt befolkningsunderlag. Det finns

⁷¹ IFAU, rapport 2024:9, Rusta och matcha, Vad händer hos privata leverantörer av arbetsmarknadsinsatser?

⁷² SKR, (2024), Erfarenheter från fyra år med Arbetsförmedlingens leverantörer.

också exempel på hur myndighetens stöd utnyttjas av organiserad brottslighet.

Vänsterpartiet vill se ett stopp för privata aktörer i arbetsmarknadspolitiken.

Arbetsförmedlingen ska finnas i hela landet för att garantera att alla medborgare ges ett likvärdigt stöd oavsett var man bor. Mellan slutet av 2018 och 2024 minskade antalet kommuner med fast bemannade kontor från 172 till 81.⁷³ Mellan 2018 och 2024 minskade antalet arbetsförmedlare på myndigheten med ca 31 procent, från 7 710 till 5 320 personer.⁷⁴ Vänsterpartiet är starkt kritiskt till Arbetsförmedlingens utveckling de senaste åren. Arbetsförmedlingen ska finnas i hela landet för att garantera att alla medborgare ges ett likvärdigt stöd oavsett var man bor. Det kräver mer personal och fler AF-kontor. Därför höjer vi myndighetens förvaltningsanslag.

Vänsterpartiets förslag:

- Stoppa kaosprivatiseringen av Arbetsförmedlingen.
- Höj Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag med 1 miljarder kronor 2026.

9.10.3 Fler i arbetsmarknadsutbildning

Många av dem som är arbetslösa idag saknar den utbildning och kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden. Samtidigt råder det brist på arbetskraft i många branscher. Behoven av utbildning, och andra former av arbetsmarknadspolitiska program och insatser som rustar de arbetslösa att ta de jobb som finns och de nya som växer fram, är omfattande. Trots detta har regeringen skurit ner på anslaget. Idag satsar regeringen omkring 6 miljarder på arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Detta kan jämföras med 2018 då den dåvarande S/MP-regeringen satsade 13 miljarder kronor. Givet de omfattande behoven av aktiv arbetsmarknadspolitik (med fokus på utbildningsinsatser) bör anslaget höjas.

Arbetsmarknadsutbildning leder i hög utsträckning till arbete och ger långsiktigt positiva effekter på deltagarnas arbetsinkomster. Fler arbetslösa ska ges möjlighet att delta i arbetsmarknadsutbildning. Samtidigt bör kvaliteten på utbildningarna förbättras och i högre grad än i dag riktas mot bristyrken.

Vänsterpartiets förslag:

- Öka anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser med 2 miljarder kronor 2026.

⁷³ Riksdagens utredningstjänst dnr 2024:1084.

⁷⁴ Ibid.

9.10.4 Höj och indexera lönetaken för subventionerade anställningar

Studier visar att subventionerade anställningar generellt sett ger goda resultat, både för de individer som omfattas och för de anställande företagen. Personer som haft en subventionerad anställning får i allmänhet snabbare ett jobb utan stöd jämfört med dem som varit öppet arbetslösa. Vänsterpartiet vill satsa mer på subventionerade anställningar, såväl för personer med kort tid i arbetslöshet som för långtidsarbetslösa.

Vänsterpartiets förslag:

- Vänsterpartiet avsätter 700 miljoner kronor för höjda lönetak i de subventionerade anställningarna 2026.

9.10.5 Höj och stärk arbetslöshetsförsäkringen

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till den reform av arbetslöshetsförsäkringen som regeringen genomdrivit genom prop. 2023/24:128 En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster, och som genomförs från och med den 1 oktober 2025. Den innebär en kraftig försämring av a-kassan och en kraftig försämring kommer inte pressa ned arbetslösheten.

Arbetslöshet bekämpas genom en ekonomisk politik för full sysselsättning, genom investeringar som ger jobb och genom en aktiv arbetsmarknadspolitik som rustar de arbetslösa att ta de jobb som finns och de nya jobb som växer fram. Regeringens förslag på försämringar i arbetslöshetsförsäkringen blir därför inte bara ett slag i luften utan leder till onödigt lidande för många grupper – i synnerhet för långtidsarbetslösa som kommer att få kraftigt sänkt ersättning med regeringens förslag.

Det faktum att regeringen inte bedriver en ekonomisk politik för full sysselsättning, inte genomför några investeringar som ger jobb och inte heller bedriver någon aktiv arbetsmarknadspolitik värd namnet innebär att regeringen franhänder sig ansvaret för att pressa ned arbetslösheten. Det ansvaret läggs i stället på individen. Det är djupt cyniskt och ovärdigt ett välfärdsland som Sverige.

För att den som förlorar jobbet ska kunna få goda möjligheter att antingen ställa om eller hitta ett jobb som motsvarar ens kompetens behöver arbetslöshetsförsäkringen ge en rimlig ersättning.

Vänsterpartiets mål är att 80 procent av löntagarna ska få 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet. Det vill vi åstadkomma genom att höja den högsta dagpenningen och grundbeloppet (tak och golv), indexera ersättningsbeloppen till löneutvecklingen, höja ersättningsnivån till 80 procent för hela ersättningsperioden samt för tid med

aktivitetsstöd, förbättra kvalificerings- och ersättningsvillkoren och återinföra studerandevillkoret.

Vänsterpartiets förslag om att taket i arbetslöshetsförsäkringen ska uppgå till en nivå som innebär att 80 procent av löntagarna har inkomster under det. Till följd av våra förslag skulle deltagarna i de arbetsmarknadsåtgärder vi satsar på få en högre ersättning. Vi underlättar därmed omställningen.

Vänsterpartiets förslag:

- Reformera a-kassan! Vänsterpartiet avvisar regeringens försämrade a-kassa som träder ikraft den 1 oktober 2025 samt avser att påbörja en reform där 80 procent av löntagarna ska få 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet. Vi avsätter 1 miljard kronor för ändamålet 2026.

10 Rättvisa skatter

10.1 Målen för skattepolitiken

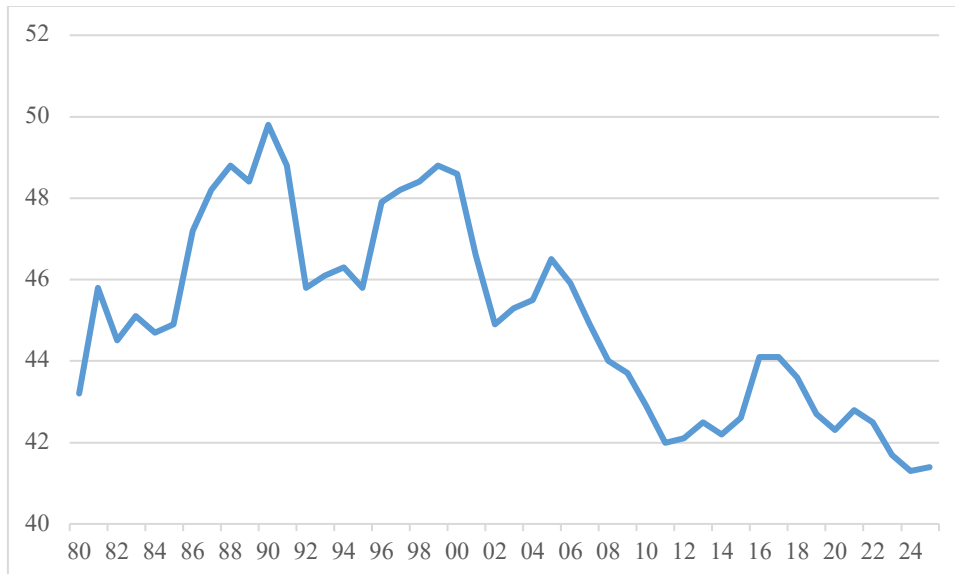
En politik för hållbar tillväxt, ökad jämlikhet och full sysselsättning behöver understödjas av en hög kvalitet i välfärdstjänster samt trygga och kostnadseffektiva försäkringssystem. Skatterna fyller i detta hänseende flera viktiga funktioner. De ska vara en stabil finansiering av offentliga investeringar, utbildning och en aktiv arbetsmarknads- och näringspolitik. Därtill bör de jämna ut inkomster, konsumtion och sparande mellan olika inkomstgrupper och vara styrande i klimat- och miljöpolitiken. Det finns ett samband mellan ett relativt högt skatteuttag och hög sysselsättning. Skattefinansierad äldreomsorg, förskola och fritids gör det möjligt för flera att kombinera yrkes- och familjeliv.

Skatternas huvudsakliga uppgift är att finansiera välfärden och övriga delar av det offentliga åtagandet. För att skattesystemet ska uppfattas som legitimt är det viktigt att skattereglerna är generella, enkla och med breda skattebaser. Detta var också utgångspunkten för den stora skattereformen i början av 1990-talet. Denna resulterade i lägre skatter på arbete, skärpt beskattning av kapital och minskade möjligheter till skatteplanering. Sedan dess har det gjorts många avsteg från dessa principer. Skattesystemet har utvecklats till att bli ett sammelsurium av olika avdrag, reduktioner och nedsättningar av olika skatter. Skatterna har också sänkts kraftigt sedan skattereformen. Bara under 2000-talet har skattekvoten sänkts från 48,6 procent av BNP

till 41,4 procent (se figur 22), vilket motsvarar 470 miljarder kronor i mindre skatteinkomster varje år.

Figur 22 Skattekvoten, 1980–2025

Procent av BNP

Källa: Konjunkturinstitutet och BP26

Skattesänkningarna har satt press på de offentliga välfärdstjänsterna och ökat den ekonomiska ojämlikheten. Sverige behöver en ny stor skattereform, som ökar skatteintäkterna och stärker likformigheten i skattesystemet.

10.2 Skatt på kapital och egendom

Sverige hör till ett av få OECD-länder som varken har en förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till bostadens (fulla) värde. För några år sedan studerade Konjunkturinstitutet, på SNS:s (Studieförbundet Näringsliv och Samhälle) uppdrag, de svenska skatterna i en internationell jämförelse.

Egendomsskatter utgörs, enligt OECD:s klassificering, av fastighetsskatter (och avgifter), förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatt samt skatt på transaktioner av ägande (främst stämpelskatt). De svenska egendomsskatterna ligger klart under genomsnittet jämfört med såväl OECD som EU-15. Sverige egendomsskatter motsvarar 1 procent av BNP, medan inkomsterna från egendomsbeskattningen inom OECD och EU-15 motsvarar ca 2 respektive 2,25 procent av BNP.⁷⁵

⁷⁵ Konjunkturinstitutet (2019), ”Svenska skatter i internationell jämförelse”.

Arv är ett tydligt exempel på hur kapital påverkar en individs livschanser. Arvsflödena har dessutom ökat i betydelse i Sverige, framför allt under de senaste 25–30 åren. Sedan 1990-talet mitt har de mer än fördubblats. Som vi visade i avsnitt 4.2.2 har bristen på kapital- och egendomsskatter starkt bidragit till att Sverige i ett internationellt perspektiv har en extrem skev förmögenhetsfördelning. Vänsterpartiet föreslår att regeringen tillsätter en utredning som ser över egendomsskatterna.

10.3 Enhetliga kapitalskatter

En central tanke bakom 1990-talets skattereform var en förstärkt horisontell rättvisa, där lika inkomster skulle beskattas lika. Denna likformighetsprincip skulle så långt som möjligt tillämpas konsekvent. Genom reformen infördes en separat och proportionell beskattning av kapitalinkomster – räntor, utdelningar och reavinster – med en enhetlig skattesats på 30 procent. Sedan reformens genomförande har en rad undantag gjorts. Utdelning från fåmansbolag beskattas endast med 20 procent. Utdelning från onoterade aktier med 25 procent.

Ett annat exempel är sparande inom ramen för investeringssparkonto (ISK). ISK är en sparform för privatpersoner som infördes i Sverige 2012. Skillnaden mellan konventionell beskattning av sparande och beskattning av sparande i ISK består i vad som ska tas upp och vad som får dras av. Konventionell beskattning innebär att utdelning och kapitalvinst tas upp till beskattning. Kapitalvinster får kvittas mot kapitalförluster. Beskattningen av ISK sker i form av s.k. *schablonbeskattning* på kontots värde i stället för på den vinst man gör. Normalt sett är detta en mycket gynnsam beskattning. Regeringen har dessutom gjort denna sparform än mer gynnsam genom att införa en skattefri grundnivå på 300 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår att den skattefria grundnivån sänks till 50 000 kronor och att ett tak på ISK-konton sätts till 2 miljoner kronor. Förslaget beräknas stärka de offentliga finanserna med 12,8 miljarder kronor 2026.⁷⁶

I sammanhanget bör det noteras att tillgångarna inom ISK är mycket ojämnt fördelade. Cirka 3,9 miljoner individer beräknas ha kapital i ISK (2025). Av dessa beräknas drygt 40 procent ha ett sparande som understiger 50 000 kronor. Andelen sparare som har tillgångar som överstiger 2 miljoner kronor beräknas till 3,8 procent.

⁷⁶ RUT, Dnr 2025:762.

Samtidigt äger dessa 3,8 procent drygt 60 procent av de samlade tillgångarna som placerats inom ISK.⁷⁷

Vidare finns de s.k. 3:12-reglerna som ger arbetande ägare i fåmansbolag betydligt lägre skatt på sina inkomster än vanliga löntagare. Det beror på att skatten på utdelning från dessa bolag endast är 20 procent. Området regleras av en lagstiftning för att förhindra att ägare av fåmansägda företag fritt ska kunna välja om de ska ta ut vinst som lågbeskattade kapitalinkomster eller högre beskattad lön – i form av ett gränsbelopp för hur mycket delägare till fåmansbolag maximalt får ta ut i utdelning. Dessa regelverk blev dock väsentligt generösare efter en reform 2006, där skatten på utdelning sänktes från 30 procent till 20 procent, samtidigt som gränsbeloppen för utdelningen höjdes.⁷⁸ Reformen syftade till att förbättra den skattemässiga behandlingen av riskfyllda investeringar. Empiriska undersökningar visar dock att de ökade utdelningarna som följde av förändringarna inte kan tolkas komma från ökade företagsvinster och mer entreprenörskap. De nya reglerna ledde heller inte till ökad sysselsättning (även om lönerna bland anställda ökade). Den huvudsakliga effekten har i stället blivit en omfattande inkomstomvandling bland höginkomsttagare samt ökade möjligheter till skatteplanering för de som tjänar mest. I budgetpropositionen går regeringen vidare och gör detta regelverk än mer gynnsamt, till en kostnad av cirka 1 miljard. Vänsterpartiet avvisar det förslaget och vill istället se en reformerad kapitalinkomstbeskattning, präglad av likformighet och rättvisa.

Vänsterpartiets förslag:

- Inför ett tak på 2 miljoner kronor på sparande inom ISK. Sparande utöver taket ska beskattas med den vanliga skatten på kapitalinkomster. Sänk gränsen för skattefrihet till 50 000 kronor.
- Utred beskattningen av fåmansbolag och onoterade bolag i syfte att åstadkomma en enhetlig kapitalbeskattning.

10.4 Oligopolskatt på bankernas övervinster

Bankerna har gjort rekordvinster de senaste åren. Den främsta anledningen till att de lyckats med detta beror på den bristande konkurrensen på bankmarknaden. Den svenska bankmarknaden är ett oligopol som domineras av de fyra storbankerna. Detta har

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Reformen baserades på förslag i utredningen av Edin, Hansson, Lodin (2005). ”Reformerad ägarbeskattning – effektivitet, prevention, legitimitet”, Finansdepartementet. (2005).

resulterat i att de svenska bankerna under lång tid har tjänat mer än sina europeiska motsvarigheter. För att komma till rätta med detta har Vänsterpartiet föreslagit att använda statens bank (SBAB) för att sätta press på de övriga bankerna. Detta kan uppnås genom att SBAB:s avkastningskrav sänks från tio till fem procent, utöver statsobligationsräntan. Det är samma nivå som gällde fram till 2013.

Så länge det inte finns ett regelverk på plats som skapar en mer pressad konkurrens på bankmarknaden anser Vänsterpartiet att bankernas övervinster ska beskattas. Vänsterpartiet föreslår därför att en tillfällig bankskatt införs. Förslaget innebär att en skatt på 50 procent av bankernas övervinster införs under perioden 2026–2028, och som kan förlängas om den bristande konkurrensen kvarstår. Med övervinster avses här den överskjutande vinst som ligger över ett genomsnitt av vinsterna 2018–2022. En väldigt försiktig bedömning är att en sådan skatt kommer öka skatteintäkterna med cirka 10 miljarder kronor.

Vänsterpartiets förslag:

- Inför en bankskatt på 50 procent av bankernas övervinster.

10.5 Beskattning av fastigheter

Avkastningen av att bo i egen villa eller bostadsrätt är en kapitalinkomst. Avkastningen består både i det löpande värdet av själva boendet⁷⁹ och av det faktum att bostaden också kan stiga i värde. År 2007 avskaffades den gamla fastighetsskatten och ersattes med en kommunal fastighetsavgift.⁸⁰ Den tas ut som en avgift på 0,75 procent av taxeringsvärdet, med ett tak på (för 2025) 10 074 kronor. Dagens fastighetsavgift har ingen synlig koppling till avkastning, övriga kapitalskatter eller till ränteavdragen. Taket innebär att man betalar ”full” fastighetsavgift upp till ett taxeringsvärde på drygt 1,3 miljoner kronor. På taxeringsvärden därutöver betalas ingen avgift. Detta leder till att den genomsnittliga skatten blir lägre ju mer värdet på en fastighet överstiger 1,3 miljoner kronor. Fastighetsavgiften är därmed starkt regressiv.

Vänsterpartiet vill därför komplettera den kommunala fastighetsavgiften med en statlig fastighetsskatt. Hur denna ska utformas får en utredning titta på. Men några principer kan vi slå fast redan nu. Dagens begränsningsregel, som innebär att pensionärer inte ska behöva betala mer än fyra procent av sin inkomst i avgift, utökas

⁷⁹ Boendetjänsten kan jämföras med den hyra som betalas för boende i hyresbostad.

⁸⁰ Den kommunal fastighetsavgiften har dock alla drag av en skatt.

till att omfatta alla inkomster. Vänsterpartiet har inte får avsikt att beskatta vanliga villaägare hårdare, det är de riktigt dyra villorna som borde beskattas hårdare.

10.6 Skatt på förvärvsinkomster

Beskattningen av arbetsinkomster innehåller i dag mer än tio olika former av skattereduktioner – däribland rutavdrag, rotavdrag och olika former av jobbskatteavdrag. Ingen av dem med tydligt påvisbara positiva effekter. Enbart jobbskatteavdraget innebär en skattereduktion med cirka 200 miljarder kronor per år.⁸¹ I årets budgetproposition går regeringen fram med ännu ett jobbskatteavdrag, det tionde i ordningen, vilket försvagar de offentliga finanserna med ytterligare 17,3 miljarder kronor.

En viktig skatteprincip bör vara att lika inkomster ska beskattas lika. Denna princip slogs sönder av den borgerliga regeringen i och med införandet av de olika jobbskatteavdragen. Detta eftersom jobbskatteavdragen endast omfattar arbetsinkomster. Detta innebär att den som är arbetslös och får 25 000 kronor i månaden från a-kassan betalar ca 2 400 kronor mer i skatt varje månad än den som har en arbetsinkomst på 25 000 kronor i månaden. Den föregående regeringen har sedan tidigare i praktiken slutit skatteflyktan för ålderspensionärer. Vänsterpartiet föreslår att skatteflyktan sluts för alla inkomster, såsom sjuk- och rehabiliteringspenning, a-kassan, sjuk- och aktivitetsersättning och föräldraförsäkringen. Det innebär sänkt skatt för grupper med små ekonomiska marginaler.

Som en delfinansiering av de ökade försvarsanslagen föreslår Vänsterpartiet att en beredskapsskatt på 5 procentenheter införs på månadsinkomster över 65 000 kronor. Vi föreslår också att jobbskatteavdragen trappas av på inkomster över 50 000 kronor i månaden, för att vara helt utfasade på månadsinkomster över 100 000 kronor i månaden. De båda förslagen bedöms sammantaget stärka de offentliga finanserna med 37 miljarder kronor 2025.⁸²

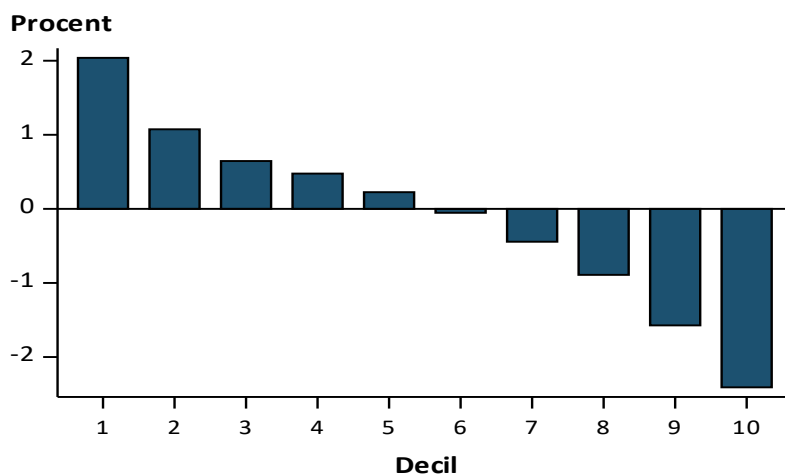
Figur 23 nedan visar utredningstjänstens fördelningsanalys av Vänsterpartiets förslag till ändrade inkomstskatter. Analysen visar att hälften av befolkningen får sänkt skatt med Vänsterpartiets förslag.

⁸¹ <https://www.regeringen.se/contentassets/26b57fd18c3d46e5addfab513b92a9d3/redovisning-av-skatteutgifter-2025-skr.-20242598.pdf>

⁸² Ibid.

Figur 23 Fördelningsanalys av Vänsterpartiets förslag till ändrade inkomstskatter

Procentuell effekt på genomsnittlig individuell disponibel inkomst. Effekt mot BP26.

Källa: RUT, Dnr 2025:1254

De som tjänar under 50 000 kronor i månaden får inga skattehöjningar med Vänsterpartiets förslag. En person med en arbetsinkomst på 55 000 kronor i månaden får en skattehöjning på 440 kronor/månad och en person som tjänar 70 000 kronor i månaden får en skattehöjning på 2 000 kronor/månad.⁸³

Vänsterpartiet noterar att riksdagen har tagit till sig vårt krav om att införa en skattereduktion för a-kasseavgifter. Vänsterpartiet föreslår också att en skattereduktion på 25 procent av fackföreningsavgifter införs. En skattereduktion för fackföreningsavgift sänker kostnaden för fackligt medlemskap och möjliggör för fler att gå med i facket, vilket kan leda till högre organisationsgrad och en högre facklig närvaro. Därmed kan den svenska arbetsmarknadsmodellen stärkas, som historiskt tjänat såväl löntagarkollektivet som samhällsekonomin väl.

Vänsterpartiets förslag:

- Beredskapsskatt på 5 procent på inkomster över 65 000 kr/månad.
- Ingen som tjänar under 50 000 kr/månad får höjd skatt.
- Lika skatt på lika inkomst, vilket innebär sänkt skatt för sjuka, arbetslösa m.fl.
- Skattereduktion för avgift till fackförening.

⁸³ Ibid.

10.7 Nej till rutavdraget

Avdragen för s.k. rut- och rottjänster är ytterligare exempel på skattereduktioner på inkomstskatteområdet. Skattereduktion för hushållsnära tjänster, det s.k. rotavdraget, innebär att den som köper hushållsnära tjänster kan göra avdrag från sin skatt för 50 procent av arbetskostnaden för ett antal tjänster utförda i en bostad. Vänsterpartiet har inget emot hushållsnära tjänster. Det vi vänder oss emot är att dessa ska skattesubventioneras. Riksrevisionen visar att 40 procent av det totala rutavdragsbeloppet 2017 gick till den tiondel av befolkningen som har de högsta inkomsterna.⁸⁴ Det innebär i praktiken att låg- och medelinkomsttagare subventionerar höginkomsttagares städhjälp. Detta är inte bara orimligt och orättfärdigt, utan det är också ett slöseri med skattebetalarnas pengar. Vänsterpartiet föreslår därför att rutavdraget avskaffas. Detta beräknas stärka de offentliga finanserna med ca 8,3 miljarder kronor under 2025⁸⁵, vilket motsvarar den totala lönekostnaden för ca 14 500 undersköterskor inom äldreomsorgen.⁸⁶

10.8 Grönt rotavdrag

Vänsterpartiet är emot rotavdraget i dess nuvarande utformning. Rotavdraget har en liknande fördelningsprofil som rutavdraget, vilket innebär låg- och medelinkomsttagare subventionerar höginkomsttagares altanbyggen och köksrenoveringar. Rotavdraget brukar motiveras med att det omvandlar svartarbete till vita skatteinkomster. Riksrevisionen har granskat om rotavdraget uppfyller dess syfte. I rapporten ”Svart på vitt – rotavdragets kostnader och effekter” konstaterar författarna att rotavdraget: ”inte skapar tillräckligt stora skatteintäkter genom minskat svartarbete och ökat arbetsutbud för att motivera statens kostnader”.

Gemensamma medel bör gå till sådant som har en samhällsnytta. Vänsterpartiet föreslår därför att dagens rotavdrag görs om till ett grönt rotavdrag. Det nya gröna rotavdraget ska beviljas till åtgärder som minskar energiförbrukningen i bostäder samt till att stimulera återanvändning av byggmaterial och användningen av hållbara materialprodukter. På så vis kan ett grönt rotavdrag bidra till lägre energiförbrukning och en mer cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. Det gröna rotavdraget skapar

⁸⁴ Riksrevisionen (2020), Rutavdraget – konsekvenser av reformen, RiR 2020:2.

⁸⁵ RUT, Dnr 2025:743.

⁸⁶ Beräkningen baseras på SCB:s lönestrukturstatistik för 2024, genomsnittslöner för undersköterskor inom äldreomsorgen m.m. Lönekostnaderna har räknats upp med en faktor 1,5 för att inkludera arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkringar och avtalspensioner.

incitament för privata fastighetsägare att renovera hållbart och klimatsmart. Kraven på tillåtna åtgärder ska kopplas till miljö- och klimatnytta, vilket gör avdraget relevant för hela samhället – inte bara för enskilda fastighetsägare. Det är omöjligt att veta hur många som skulle använda ett grönt rotavdrag och i vilken omfattning. I den här budgeten gör vi antagandet att nyttjandegraden uppgår till hälften av det nuvarande rotavdraget. Det nuvarande rotavdraget beräknas nästa år kosta 12,45 miljarder.⁸⁷ Vänsterpartiets gröna rotavdrag innebär således en besparing på 6,2 miljarder.

10.9 Sociala avgifter

I budgetpropositionen för 2026 föreslår regeringen sänkta arbetsgivaravgifter för unga mellan 19 och 23 år. Nedsättningen föreslås gälla mellan 1 april 2026 och 1 oktober 2027 och beräknas kosta 6 miljarder kronor. Sänkta arbetsgivaravgifter har prövats många gånger tidigare. Utvärderingar av nedsatta arbetsgivaravgifter visar att effekterna på sysselsättningen är små eller obefintliga. Som exempel kan nämnas den nedsättning av arbetsgivaravgifterna med drygt 10 procentenheter för personer i åldern 19–25 år som regeringen Reinfeldt genomförde. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) kom i sin utvärdering av reformen fram till att intäktsbortfallet per jobb av sänkningen uppgick till mellan 1–1,6 miljoner kronor, vilket då var omkring fyra gånger högre än den genomsnittliga anställningskostnaden för 19–25-åringar.⁸⁸ Den största effekten av skattesänkningen blev ökade vinster för företag med en stor andel unga arbetstagare. Vänsterpartiet avvisar förslaget och föreslår att hela området ses över då det finns en mängd olika nedsättningar med oklara effekter.

10.10 Miljöskatter

Klimatförändringarna är ett akut hot för människans framtida livsmöjligheter. I kapitel 9 redovisar vi vår politik för den gröna omställningen av ekonomin som snabbt måste komma på plats. Reformeringen av miljö- och klimatskatter bör ske inom ramen för en samlad och genomtänkt miljöpolitik. Sveriges territoriella klimatutsläpp är med ca 1/3 vardera koncentrerad till industrin och inrikes transporter. Det är således dessa två områden som behöver stå i centrum om Sverige ska klara av att nå sina höga klimatmål. För att klimat- och miljöpolitiken ska få ett brett folkligt stöd måste den också ha en god

⁸⁷ RUT, Dnr 2025:699.

⁸⁸ Egelbark, J och N. Kaunitz (2013), ”Sänkta arbetsgivaravgifter för unga”, IFAU Rapport 2013:26.

fördelningsprofil, som tar hänsyn till människors olika ekonomiska förmåga och alternativ för att ställa om. Vänsterpartiet ser behov av en genomgripande skattereform som utjämnar de ekonomiska och regionala klyftorna och främjar hållbart resursutnyttjande med låg miljö- och klimatpåverkan i enlighet med våra klimat- och miljömål.

I budgetpropositionen för 2025 genomförde regeringen en rad förändringar som försvårar miljö- och klimatarbetet. De slopade skattereduktionen för mikroproduktion av förnybar el, de gjorde det billigare att köpa husbilar med stora klimatutsläpp samtidigt som de gjorde det dyrare att installera solceller. Dessa förslag försämrar Sveriges möjligheter att nå nationella klimatmål samt sitt klimatåtagande gentemot EU till 2030. I denna motion lägger Vänsterpartiet förslag på att omvandla dagens rotavdrag, som mest går till dyra köksrenoveringar, till ett grönt rotavdrag. Vi föreslår att tidigare och befintliga gröna skattereduktioner inkluderas i det gröna rotavdraget.

Vänsterpartiet föreslår att dagens regelverk för reseavdragen ersätts med ett färdmedelsneutralt och avståndsbaserat reseavdrag. Till skillnad mot dagens system som gynnar bilresor i storstadsregioner, skulle ett färdmedelsneutralt och avståndsbaserat reseavdrag behandla alla reseslag neutralt och utjämna regionala skillnader. Ett avståndsbaserat och färdmedelsneutralt reseavdrag är ett effektivt styrmedel för att sänka växthusgasutsläppen vid arbetspendling. Ett sådant regelverk skulle också minska det utbredda fusket som finns i dagens system. I budgetpropositionen föreslår regeringen att beloppsgränsen för reseavdraget höjs från tidigare aviserat 13 000 kronor till 15 000 kronor. Vänsterpartiet avvisar förslaget då det försämrar hushållens ekonomi och försvårar arbetspendling.

Klimatomställningen kommer att kräva stora investeringar i infrastruktur, förnybar energi, energieffektivisering och andra utsläppsminskande åtgärder. Principen om att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan har länge varit och bör fortsatt vara ett riktmärke i den svenska miljö- och klimatpolitiken. Därför föreslår vi skärpt fordonsbeskattning på nyregistrerade bilar med stora koldioxidutsläpp (den s.k. Malusbeskattningen).⁸⁹

Beskattning av drivmedel är ett viktigt verktyg för att minska transportsektorns klimatpåverkan. Men den är också ett exempel på ett trubbigt verktyg som inte gör skillnad på höginkomsttagare med god tillgång till kollektivtrafik och en låginkomsttagare i glesbygd utan tillgång till alternativ till bilen. Vänsterpartiet anser

⁸⁹ Se RUT, Dnr 2025:1107.

det angeläget att styrmedel utformas för att minska klyftor mellan stad och landsbygd och att det vid behov införs kompensatoriska åtgärder för att beakta rättviseperspektivet när exempelvis skatter ger negativa fördelningseffekter. För att möta en ökad elektrifiering av vägtrafiken med stärkt regional rättvisa anser vi det angeläget att arbetet med en reform av vägtrafikbeskattning redan nu inleds. En differentierad vägbeskattning ger förutsättningar för låg/slopad vägs katt på landsbygd där alternativ till bil saknas och hög vägs katt i storstäder med tillgång till kollektivtrafik.

Den tunga lastbilstrafiken betalar i dag inte för den påverkan den har genom sina externa kostnader för samhället i form av exempelvis miljö- och klimatpåverkan och slitage på vägarna. Vänsterpartiet har under lång tid förespråkat en avståndsbaserad skatt på tunga lastbilar som ska vara möjlig att differentiera. Förutom klimatnyttan med en sådan beskattning ser vi stora vinster med att svenska och utländska lastbilar skulle kunna beskattas på lika villkor och att myndigheter skulle ges bättre möjligheter, genom automatiserat avläsningsbart system, att upptäcka den illegala lastbilstrafiken. Även utredningen Godstransporter på väg – vissa frågeställningar kring ett nytt miljöstyrande system (SOU 2022:13) förordar ett avståndsbaserat system med geografisk differentiering för en mer rättvisande prissättning.

Vänsterpartiet anser att de klimatskadliga subventionerna bör fasas ut och avvecklas skyndsamt. Vi avvisar därför regeringens förslag om sänkt skatt på jordbruksdiesel.⁹⁰ Regeringen bör istället presentera en handlingsplan för hur denna och övriga klimatskadliga subventioner kan avvecklas i närtid.

Resandet med flyget behöver kraftigt minska för att vi ska klara av våra klimatmål. Med Vänsterpartiets investeringspolitik för klimatet skulle behovet av inrikesflyg minska i betydande utsträckning. Men även utrikesflyget behöver minska i omfattning. Vänsterpartiet föreslår därför att flygskatten återinförs. Den beräknas stärka de offentliga finanserna med knappt 2 miljarder kronor.⁹¹

Vänsterpartiet anser att det är mycket angeläget att Sverige får en bättre beskattning av bekämpningsmedel då dagens beskattning har liten miljöeffekt. Danmark, Norge och Frankrike har en betydligt starkare lagstiftning där skatten ökar med medlets giftighet, vilket lett till att lantbrukare byter till mindre giftiga medel. Vänsterpartiet ser ett stort behov av att en differentierad beskattning av växtskyddsmedel införs i Sverige, som i likhet med den som finns i Danmark ökar med medlets giftighet. Intäkterna från skatten

⁹⁰ Vilket stärker de offentliga finanserna med 560 mnkr 2026.

⁹¹ RUT, Dnr 2025:745

bör återföras till lantbruket för att utveckla hållbara växtskyddsmetoder. Vänsterpartiet anser att regeringen bör återkomma med förslag på en ny bekämpningsmedelsskatt differentierad utifrån bekämpningsmedlens olika miljö- och hälsorisker.

Vänsterpartiets förslag:

- Inför ett färdmedelsneutralt och avståndsbaserat reseavdrag.
- Inför ett grönt rotavdrag⁹²
- Nej till sänkt jordbruksdiesel.
- Nej till höjd beloppsgräns i reseavdraget.
- Anta handlingsplan för att avveckla klimatskadliga subventioner.
- Utred förutsättningarna för en geografiskt anpassad vägskatt för personbilar.
- Inför en avståndsbaserad skatt för godstransporter på väg.
- Inför en ny bekämpningsmedelsskatt differentierad utifrån bekämpningsmedlens olika miljö- och hälsorisker.
- Återinför flygskatten⁹³
- Återinför den avskaffade avfallsförbränningsskatten⁹⁴

⁹² Vänsterpartiet omvandlar dagens rotavdrag till ett grönt rotavdrag, vilket beräknas stärka de offentliga finanserna med 6,2 mkr.

⁹³ Beräknas stärka de offentliga finanserna med 1,82 mkr 2026 (RUT, Dnr 2025:745).

⁹⁴ Beräknas stärka de offentliga finanserna med cirka 0,5 mkr (RUT, Dnr 2025:791).

11 Utgiftsramar och fördelning av utgifter i statsbudgeten

Tabell 5 Förslag till utgiftsramar 2026

Tusental kronor

Utgiftsområde		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1	Rikets styrelse	21 614 324	148 900
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	22 038 701	±0
3	Skatt, tull och exekution	15 511 898	125 000
4	Rättsväsendet	94 743 980	375 000
5	Internationell samverkan	2 547 401	50 000
6	Försvar och samhällets krisberedskap	225 022 485	±0
7	Internationellt bistånd	43 652 932	4 000 000
8	Migration	13 524 360	−1 555 000
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	127 707 301	4 775 800
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	121 994 196	5 261 000
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	59 321 791	±0
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	104 228 329	11 700 000
13	Integration och jämställdhet	5 866 226	700 000
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	91 162 652	5 644 000
15	Studiestöd	35 787 594	320 000
16	Utbildning och universitetsforskning	106 936 696	2 878 000
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	17 337 204	2 457 700
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	1 775 128	4 263 000
19	Regional utveckling	4 874 201	70 000
20	Klimat, miljö och natur	19 625 341	10 099 000
21	Energi	7 939 815	−1 041 000
22	Kommunikationer	106 704 772	3 758 500
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	22 566 654	2 639 000
24	Näringsliv	8 955 115	620 000
25	Allmänna bidrag till kommuner	180 723 354	7 669 000
26	Statsskuldsräntor m.m.	26 955 200	±0
27	Avgiften till Europeiska unionen	54 199 851	±0
Summa utgiftsområden		1 543 317 501	64 957 900
Minskning av anslagsbehållningar inkl. SSR		−16 242 000	±0
Summa utgifter		1 527 075 501	64 957 900
Riksgäldskontorets nettoutlåning		16 813 000	±0
Kassamässig korrigerering		−1 639 000	±0
Summa		1 542 249 501	64 957 900

Tabell 6 Förslag till utgiftsramar 2027–2028

Miljoner kronor

Utgiftsområde		Avvikelse från regeringen	
		2027	2028
1	Rikets styrelse	149	99
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	±0	±0
3	Skatt, tull och exekution	30	30
4	Rättsväsendet	375	375
5	Internationell samverkan	50	50
6	Försvar och samhällets krisberedskap	±0	±0
7	Internationellt bistånd	6 000	8 000
8	Migration	–1 278	–1 516
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	2 194	4 550
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	5 411	5 411
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	±0	±0
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	11 700	11 600
13	Integration och jämställdhet	657	626
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	6 065	6 591
15	Studiestöd	340	340
16	Utbildning och universitetsforskning	4 425	4 445
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	2 435	2 440
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	5 115	5 215
19	Regional utveckling	70	70
20	Klimat, miljö och natur	10 137	10 112
21	Energi	–46	–141
22	Kommunikationer	3 469	3 469
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	2 688	2 748
24	Näringsliv	620	620
25	Allmänna bidrag till kommuner	6 658	6 730
26	Statsskuldsräntor m.m.	±0	±0
27	Avgiften till Europeiska unionen	±0	±0
Summa utgiftsområden		67 262	71 862
Minskning av anslagsbehållningar inkl. SSR		±0	±0
Summa utgifter		67 262	71 862
Riksgäldskontorets nettoutlåning		±0	±0
Kassamässig korrigering		±0	±0
Summa		67 262	71 862

Tabell 7 Fördelning av utgifter i statsbudgeten 2026

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Kungliga hov- och slottsstaten	190 457	–28 600
2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	1 182 565	–120 000
2:2 Riksdagens förvaltningsanslag	1 205 607	±0
2:3 Riksdagens fastighetsanslag	340 000	±0
2:4 Riksdagens ombudsmän (JO)	170 059	±0
2:5 Riksrevisionen	399 403	±0
3:1 Sametinget	66 987	68 000
4:1 Regeringskansliet m.m.	10 722 886	–650 000
5:1 Länsstyrelserna m.m.	4 418 384	125 000
6:1 Allmänna val och demokrati	921 940	±0
6:2 Justitiekanslern	101 298	±0
6:3 Integritetsskyddsmyndigheten	226 336	±0
6:4 Valmyndigheten	173 740	±0
6:5 Stöd till politiska partier	169 200	±0
6:6 Institutet för mänskliga rättigheter	54 840	±0
7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	159 271	175 500
8:1 Mediestöd	977 119	526 000
8:2 Mediemyndigheten	97 861	±0
9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	36 371	±0
99:1 Återinför anslag 7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	±0	50 000
99:2 En svensk ambassadör för FN-resolution 1325	±0	3 000
Summa	21 614 324	148 900

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Kammarkollegiet	179 196	±0
1:2 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	33 050	±0
1:3 Arbetsgivarpolitiska frågor	2 443	±0
1:4 Statliga tjänstepensioner m.m.	17 279 000	±0
1:5 Finanspolitiska rådet	12 360	±0
1:6 Konjunkturinstitutet	76 622	±0
1:7 Statskontoret	325 130	±0
1:8 Statistiska centralbyrån	711 961	±0
1:9 Bidragsfastigheter	515 000	±0
1:10 Finansinspektionen	893 410	±0
1:11 Riksgäldskontoret	400 432	±0

1:12	Bokföringsnämnden	15 028	±0
1:13	Vissa garanti- och medlemsavgifter	264 626	±0
1:14	Statens servicecenter	913 560	±0
1:15	Finansmarknadsforskning	33 353	±0
1:16	Upphandlingsmyndigheten	125 311	±0
1:17	Utbetalningsmyndigheten	258 219	±0
Summa		22 038 701	±0

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Skatteverket	9 434 848	125 000
1:2 Tullverket	3 441 754	±0
1:3 Kronofogdemyndigheten	2 538 296	±0
1:4 Kostnader som betalas av staten i konkurser	97 000	±0
Summa	15 511 898	125 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Polismyndigheten	48 375 533	260 000
1:2 Säkerhetspolisen	3 047 500	±0
1:3 Åklagarmyndigheten	2 891 903	10 000
1:4 Ekobrottsmyndigheten	1 218 883	60 000
1:5 Sveriges Domstolar	8 452 927	10 000
1:6 Kriminalvården	24 204 721	±0
1:7 Brottsförebyggande rådet	316 670	±0
1:8 Rättsmedicinalverket	716 787	±0
1:9 Brottsoffermyndigheten	80 859	±0
1:10 Ersättning för skador på grund av brott	281 953	±0
1:11 Rättsliga biträden m.m.	4 404 007	35 000
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	79 487	±0
1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	20 174	±0
1:14 Bidrag till brottsförebyggande arbete	158 157	±0
1:15 Myndigheten för säkerhet och integritetsskydd	48 032	±0
1:16 Domarnämnden	14 387	±0
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	432 000	±0
Summa	94 743 980	375 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Avgifter till internationella organisationer	1 691 967	30 000
1:2 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	187 545	±0
1:3 Inspektionen för strategiska produkter	185 134	–5 000
1:4 Svenska institutet	148 984	±0
1:5 Utrikes- och säkerhetspolitiskt strategiska insatser	333 771	25 000
Summa	2 547 401	50 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	77 066 828	±0
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	15 306 336	±0
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	71 191 794	±0
1:4 Forskning och teknikutveckling	1 463 905	±0
1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	15 781	±0
1:6 Totalförsvarets plikt- och provningsverk	522 014	±0
1:7 Officersutbildning m.m.	381 980	±0
1:8 Försvarets radioanstalt	3 425 329	±0
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	796 361	±0
1:10 Nämnder m.m.	9 236	±0
1:11 Försvarets materielverk	4 248 967	±0
1:12 Försvarsunderrättelsedomstolen	14 981	±0
1:13 Myndigheten för totalförsvarsanalys	93 821	±0
1:14 Stöd till Ukraina	39 725 000	±0
2:1 Kustbevakningen	2 031 678	±0
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	506 850	±0
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580	±0
2:4 Krisberedskap	4 040 508	±0
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	454 671	±0
2:6 Myndigheten för civilt försvar	2 017 449	±0
2:7 Statens haverikommission	67 141	±0
2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar	159 794	±0
2:9 Rakel Generation 2	799 389	±0
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	655 092	±0
Summa	225 022 485	±0

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Biståndsverksamhet	41 536 657	4 000 000
1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	1 805 277	±0
1:3 Nordiska Afrikainstitutet	18 488	±0
1:4 Folke Bernadotteakademin	217 119	±0
1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	50 000	±0
1:6 Utvärdering av internationellt bistånd	25 391	±0
Summa	43 652 932	4 000 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 8 Migration

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Migrationsverket	5 512 282	–180 000
1:2 Ersättningar och bostadskostnader	4 223 000	22 000
1:3 Migrationspolitiska åtgärder	1 600 013	–1 320 000
1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål	915 461	–1 000
1:5 Rättsliga biträden m.m. vid domstolsprövning i utlänningsmål	160 800	±0
1:6 Offentligt biträde i utlänningsärenden	107 602	159 000
1:7 Utresor för avvisade och utvisade	340 202	–15 000
1:8 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	665 000	–220 000
Summa	13 524 360	–1 555 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Socialstyrelsen	1 033 151	±0
1:2 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	99 354	±0
1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	218 442	±0
1:4 Tandvårdsförmåner	12 785 668	1 000 000
1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna	40 975 000	2 160 000
1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård	9 602 639	5 875 000
1:7 Sjukvård i internationella förhållanden	705 408	±0
1:8 Bidrag till psykiatri	4 732 393	±0
1:9 Läkemedelsverket	247 799	±0
1:10 E-hälsomyndigheten	551 394	±0
1:11 Prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna	6 632 200	–6 632 200
1:12 Inspektionen för vård och omsorg	1 052 386	60 000
1:13 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	45 024	±0
1:14 Civilt försvar inom hälso- och sjukvård	2 949 500	±0
2:1 Folkhälsomyndigheten	570 323	±0

2:2	Insatser för vaccinberedskap	153 500	±0
2:3	Bidrag till WHO	62 665	±0
2:4	Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	121 802	±0
2:5	Åtgärder avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak samt spel	105 316	±0
2:6	Stöd till främjande av en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga	792 000	50 000
2:7	Stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre	100 000	±0
3:1	Myndigheten för delaktighet	72 911	±0
3:2	Bidrag till funktionshindersorganisationer	208 742	±0
4:1	Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	67 607	±0
4:2	Vissa statsbidrag inom funktionshindersområdet	789 714	±0
4:3	Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	264 237	±0
4:4	Kostnader för statlig assistansersättning	27 432 553	400 000
4:5	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet	6 319 740	±0
4:6	Statens institutionsstyrelse	3 060 246	±0
4:7	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	4 860 301	1 653 000
5:1	Barnombudsmannen	40 973	±0
5:2	Barnets rättigheter	73 761	±0
6:1	Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Förvaltning	59 049	±0
6:2	Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning	921 503	±0
99:1	TBE-vaccin med högkostnadsskydd för vuxna och avgiftsfritt för barn	±0	100 000
99:2	Nationellt vaccinprogram för äldre	±0	110 000
Summa		127 707 301	4 775 800

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	51 559 676	2 900 000
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	53 674 700	2 130 000
1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning	1 440 000	±0
1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.	2 494 000	231 000
1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	38 082	±0
1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen	1 436 700	±0
2:1 Försäkringskassan	11 271 917	±0
2:2 Inspektionen för socialförsäkringen	79 121	±0
Summa	121 994 196	5 261 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Garantipension till ålderspension	29 757 600	±0
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	7 446 600	±0
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	13 855 700	±0
1:4 Äldreförsörjningsstöd	1 625 800	±0
1:5 Inkomstpensionstillägg	5 795 000	±0
2:1 Pensionsmyndigheten	841 091	±0
Summa	59 321 791	±0

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Barnbidrag	31 659 197	8 800 000
1:2 Föräldraförsäkring	49 640 665	1 600 000
1:3 Underhållsstöd	2 780 875	±0
1:4 Adoptionsbidrag	9 784	±0
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	1 148 200	±0
1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag	7 645 098	±0
1:7 Pensionsrätt för barnår	7 671 200	±0
1:8 Bostadsbidrag	3 673 310	1 300 000
Summa	104 228 329	11 700 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Integrationsåtgärder	101 825	±0
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	4 389 646	700 000
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	170 437	±0
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	110 919	±0
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	682 039	±0
3:2 Jämställdhetsmyndigheten	188 197	±0
3:3 Bidrag för kvinnors organisering	48 163	±0
4:1 Åtgärder mot utanförskap	175 000	±0
Summa	5 866 226	700 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 821 683	962 000
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och ersättningar till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser	45 973 112	1 000 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	6 073 822	2 106 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	20 212 263	700 000
1:5 Nystartsjobb och etableringsjobb	2 153 201	±0
1:6 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	132 554	±0
1:7 Europeiska socialfonden+ m.m. för perioden 2021–2027	1 864 000	±0
1:8 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	52 809	±0
1:9 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	86 510	±0
1:10 Bidrag till administration av arbetslöshetsförsäkringen	66 560	±0
1:11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303	±0
1:12 Bidrag till lönegarantiersättning	2 292 000	±0
1:13 Grundläggande omställnings- och kompetensstöd	3 150 824	200 000
2:1 Arbetsmiljöverket	1 010 926	325 000
2:2 Arbetsdomstolen	38 613	±0
2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	43 722	±0
2:4 Medlingsinstitutet	69 750	±0
2:5 Regional skyddsombudsverksamhet	112 000	20 000
99:1 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	±0	277 000
99:2 Myndigheten för arbetsmiljökunskap	±0	54 000
Summa	91 162 652	5 644 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 15 Studiestöd

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Studiehjälp	4 571 331	±0
1:2 Studiemedel	19 788 041	320 000
1:3 Omställningsstudiestöd	7 339 000	±0
1:4 Statens utgifter för räntor på studielån	2 816 050	±0
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	63 150	±0
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27 000	±0
1:7 Centrala studiestödsnämnden	1 163 526	±0
1:8 Överklagandenämnden för studiestöd	19 496	±0
Summa	35 787 594	320 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Statens skolverk	1 406 011	20 000
1:2 Statens skolinspektion	676 633	±0
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	894 052	20 000
1:4 Sameskolstyrelsen	68 698	±0
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	5 493 885	1 000 000
1:6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	293 837	±0
1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt kvalitetshöjande åtgärder inom förskola	5 760 000	518 000
1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	206 720	±0
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	130 582	±0
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	1 109 526	250 000
1:11 Skolforskningsinstitutet	47 910	±0
1:12 Praktisknära skolforskning	36 043	±0
1:13 Bidrag till lärarlöner	4 875 000	±0
1:14 Särskilda insatser inom skolområdet	173 418	±0
1:15 Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling	9 364 600	±0
1:16 Bidrag till vissa studier	17 525	±0
1:17 Statligt stöd till vuxenutbildning	3 712 422	300 000
1:18 Myndigheten för yrkeshögskolan	202 724	±0
1:19 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	4 420 166	±0
2:1 Universitetskanslersämbetet	166 446	±0
2:2 Universitets- och högskolerådet	320 330	20 000
2:3 Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 207 888	±0
2:4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 619 766	±0
2:5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 572 678	±0
2:6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 748 425	±0
2:7 Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 543 214	±0
2:8 Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 941 779	±0
2:9 Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 091 947	±0
2:10 Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 978 453	±0
2:11 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 694 535	±0
2:12 Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 349 615	±0
2:13 Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 895 241	±0

2:14	Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 199 667	±0
2:15	Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	859 998	±0
2:16	Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 973 459	±0
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 435 827	±0
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 207 400	±0
2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	832 619	±0
2:20	Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	530 237	±0
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	824 443	±0
2:22	Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	311 502	±0
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 283 484	±0
2:24	Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	429 188	±0
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	966 377	±0
2:26	Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	356 479	±0
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	672 410	±0
2:28	Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	311 638	±0
2:29	Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 148 114	±0
2:30	Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	330 179	±0
2:31	Mälardalens universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	746 278	±0
2:32	Mälardalens universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	309 021	±0
2:33	Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	317 252	±0
2:34	Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	119 201	±0
2:35	Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	235 787	±0
2:36	Stockholms konstnärliga högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	63 704	±0
2:37	Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	131 447	±0
2:38	Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	40 885	±0
2:39	Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	611 787	±0
2:40	Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	119 515	±0

2:41	Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	513 590	±0
2:42	Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	120 821	±0
2:43	Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	564 285	±0
2:44	Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	128 297	±0
2:45	Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	497 394	±0
2:46	Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	115 343	±0
2:47	Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	484 014	±0
2:48	Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	108 153	±0
2:49	Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	386 068	±0
2:50	Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	74 265	±0
2:51	Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	456 387	±0
2:52	Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	104 446	±0
2:53	Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	196 524	±0
2:54	Konstfack: Forskning och utbildning på forskarnivå	25 943	±0
2:55	Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	76 756	±0
2:56	Kungl. Konsthögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	15 839	±0
2:57	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	156 768	±0
2:58	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Forskning och utbildning på forskarnivå	26 092	±0
2:59	Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	509 279	±0
2:60	Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	140 575	±0
2:61	Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	47 704	±0
2:62	Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	56 667	±0
2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	4 415 760	±0
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	991 719	648 000
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	983 700	±0
2:66	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	3 039 108	42 000
2:67	Särskilda bidrag inom högskoleområdet	50 980	30 000
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	8 072 296	10 000
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	420 061	±0
3:3	Vetenskapsrådet: Förvaltning	212 500	±0
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	1 477 356	±0

3:5	Rymdstyrelsen: Förvaltning	55 379	±0
3:6	Institutet för rymdfysik	65 811	±0
3:7	Kungl. biblioteket	509 048	±0
3:8	Polarforskningssekretariatet	75 359	±0
3:9	SUNET	49 183	±0
3:10	Överklagandenämnden för etikprövning	5 809	±0
3:11	Etikprövningsmyndigheten	58 495	±0
3:12	Nämnden för prövning av oredlighet i forskning	16 091	±0
3:13	Särskilda utgifter för forskningsändamål	89 495	±0
3:14	Gentekniknämnden	5 145	±0
4:1	Internationella program	81 589	20 000
4:2	Avgift till Unesco och ICCROM	32 186	±0
4:3	Kostnader för Svenska Unescorådet	11 906	±0
4:4	Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	24 543	±0
Summa		106 936 696	2 878 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Statens kulturråd	83 206	3 000
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	501 582	395 000
1:3 Skapande skola	226 464	±0
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	44 153	1 000
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 753	±0
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 692 255	40 000
1:7 Myndigheten för kulturanalys	20 616	±0
2:1 Bidrag till Operan och Dramaten	802 500	±0
2:2 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	358 244	±0
2:3 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	249 098	50 000
2:4 Statens musikverk	113 346	±0
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	233 678	50 000
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	151 335	±0
3:3 Institutet för språk och folkminnen	78 893	±0
4:1 Konstnärsnämnden	25 302	±0
4:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	570 530	5 000
5:1 Riksarkivet	618 945	10 000
6:1 Riksantikvarieämbetet	341 359	8 700
6:2 Bidrag till kulturmiljövård	299 782	20 000
6:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	490 000	30 000
6:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000	2 000
7:1 Centrala museer: Myndigheter	1 612 476	130 000
7:2 Centrala museer: Stiftelser	284 714	40 000
7:3 Bidrag till vissa museer	82 218	±0
7:4 Forum för levande historia	65 842	±0

7:5	Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80	±0
7:6	Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 518	±0
7:7	Bidrag till bild-, form- och slöjdområdet	53 708	33 000
8:1	Stöd till trossamfund	82 000	5 000
9:1	Filmstöd	555 444	70 000
10:1	Sändningar av TV Finland	9 574	±0
10:2	Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 592	±0
10:3	Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	733	±0
10:4	Stöd till taltidningar	43 406	±0
11:1	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	87 533	±0
11:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	240 680	60 000
11:3	Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	2 000	±0
12:1	Stöd till idrotten	2 152 811	425 000
12:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164	50 000
12:3	Stöd till friluftorganisationer	109 785	25 000
12:4	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	±0
12:5	Insatser för den ideella sektorn	223 758	±0
12:6	Stöd till plats för idrott	250 000	±0
13:1	Statsbidrag till studieförbund	1 496 023	500 000
13:2	Statsbidrag till folkhögskolor	2 521 760	380 000
13:3	Bidrag till tolkutbildning	57 331	±0
13:4	Särskilt utbildningsstöd	268 158	±0
14:1	Spelinspektionen	104 855	±0
99:2	Digitaliseringssatsning för kulturarvsinstitutioner	±0	65 000
99:3	Fortsättning av särskilda folkbildningsinsatser för nyanlända invandrare, samt flyktingar från Ukraina	±0	60 000
Summa		17 337 204	2 457 700

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1	Bostadspolitisk utveckling	123 000	±0
1:2	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	4 000	±0
1:3	Boverket	320 063	103 000
1:4	Statens geotekniska institut	58 872	±0
1:5	Lantmäteriet	963 198	±0
2:1	Konsumentverket	197 867	±0
2:2	Allmänna reklamationsnämnden	68 041	±0
2:3	Fastighetsmäklarinspektionen	36 963	±0
2:4	Bidrag till miljömärkning av produkter	3 124	±0
99:1	Stöd för anordnande av klimatsmarta hyresbostäder	±0	2 000 000
99:2	Stöd för anordnande av klimatsmarta studentbostäder	±0	250 000

99:3	Stöd för anordnande av klimatsmarta flerbostadshus i trä	±0	500 000
99:4	Statliga topplån för byggande av hyresrätter	±0	200 000
99:5	Stöd för renovering och energieffektivisering av flerbostadshus med hyresrätt	±0	750 000
99:6	Klimatsmart stadsplanering	±0	100 000
99:7	Klimatneutrala byggplaner	±0	100 000
99:8	Investeringsstöd för att upprusta, utveckla och bygga nya lekparkar, bemannade parklekar och områden för spontanidrott	±0	150 000
99:9	Radonstöd	±0	40 000
99:10	Stöd till civilsamhällets konsumentorganisationer	±0	20 000
99:11	Stöd till kommunal konsumentvägledning	±0	50 000
Summa		1 775 128	4 263 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 19 Regional utveckling

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	2 167 337	70 000
1:2 Transportbidrag	455 864	±0
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	2 251 000	±0
Summa	4 874 201	70 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Naturvårdsverket	787 432	19 000
1:2 Miljöövervakning m.m.	407 714	95 000
1:3 Åtgärder för värdefull natur	1 803 335	1 406 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	813 818	300 000
1:5 Miljöforskning	93 825	±0
1:6 Kemikalieinspektionen	340 325	30 000
1:7 Avgifter till internationella organisationer	329 431	±0
1:8 Åtgärder för minskade kväveutsläpp till luft i jordbrukssektorn	100 000	±0
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	336 986	±0
1:10 Klimatanpassning	89 500	100 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 388 565	200 000
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	163 450	±0
1:13 Internationellt miljösamarbete	57 400	±0
1:14 Skydd av värdefull natur	1 185 500	1 843 000
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	373 373	70 000
1:16 Klimatinvesteringar	4 490 000	2 510 000
1:17 Klimatpremier	2 703 000	1 000 000
1:18 Industrikivet	653 000	±0

1:19	Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	115 000	±0
1:20	Driftstöd för bio-CCS	1 714 000	±0
1:21	Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden	400 000	±0
2:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	139 279	8 000
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 140 408	±0
99:2	Regionala medborgarråd för klimatet	±0	75 000
99:3	Klimatanpassade och gröna städer	±0	350 000
99:4	Statligt stöd för rening av PFAS till de värst drabbade kommunerna	±0	250 000
99:5	Skydda de fjällnära skogarna	±0	1 843 000
Summa		19 625 341	10 099 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 21 Energi

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1	Statens energimyndighet	602 028	−20 000
1:2	Insatser för energieffektivisering	327 000	±0
1:3	Energiforskning	1 527 723	±0
1:4	Energimarknadsinspektionen	234 451	±0
1:5	Energiplanering	1 195 000	±0
1:6	Avgifter till internationella organisationer	33 328	±0
1:7	Elsäkerhetsverket	89 285	±0
1:8	Laddinfrastruktur	605 000	±0
1:9	Biogasstöd	1 035 000	±0
1:10	Energiberedskap	398 000	±0
1:11	Elberedskap	705 000	±0
1:12	Energistöd	1 137 000	−1 000 000
1:13	Subvention av förväntade kostnader för lån till nya kärnkraftsreaktorer	50 000	−50 000
1:14	Ersättning för dubbelriktade differenskontrakt för nya kärnkraftsreaktorer	1 000	−1 000
99:3	Stöd till drift av laddinfrastruktur	±0	30 000
Summa		7 939 815	−1 041 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 22 Kommunikationer

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1	Utveckling av statens transportinfrastruktur	46 386 804	587 500
1:2	Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur	40 327 971	20 000
1:3	Trafikverket	6 531 201	300 000
1:4	Ersättning för sjöräddning och fritidsbåtsändamål	353 808	±0
1:5	Ersättning för viss kanal- och slussinfrastruktur	85 284	±0
1:6	Ersättning avseende flygplatser	662 013	−318 000
1:7	Trafikavtal	1 055 000	99 000

1:8	Viss internationell verksamhet	30 557	±0
1:9	Statens väg- och transportforskningsinstitut	88 896	±0
1:10	Från EU-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	1 000 000	±0
1:11	Trängselskatt i Stockholm	2 024 325	±0
1:12	Transportstyrelsen	2 704 834	-10 000
1:13	Trafikanalys	80 268	±0
1:14	Trängselskatt i Göteborg	939 330	±0
1:15	Sjöfartsstöd	1 600 000	±0
1:16	Internationell tågtrafik	65 000	±0
1:17	Infrastruktur för flygtrafiktjänst	346 000	±0
1:18	Lån till körkort	466	120 000
1:19	Obemannad luftfart	30 000	±0
2:1	Post- och telestyrelsen	318 763	±0
2:2	Ersättning för särskilda tjänster för personer med funktionsnedsättning	106 278	±0
2:3	Grundläggande betaltjänster	25 037	±0
2:4	Informationsteknik och telekommunikation	153 844	±0
2:5	Driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation	1 323 814	±0
2:6	Myndigheten för digital förvaltning	295 385	±0
2:7	Digital förvaltning	169 894	±0
99:1	Sverigebiljett	±0	2 500 000
99:2	Utbildningssatsning järnväg och sjöfart	±0	80 000
99:3	Gotlandstrafiken	±0	250 000
99:4	Konverteringsstöd för begagnade bilar	±0	100 000
99:5	Pott för stärkt cykelinfrastruktur	±0	30 000
Summa		106 704 772	3 758 500

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1	Skogsstyrelsen	642 197
1:2	Insatser för skogsbruket	574 373
1:3	Statens veterinärmedicinska anstalt	243 865
1:4	Bidrag till veterinär fältverksamhet	158 824
1:5	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933
1:6	Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	133 349
1:7	Ersättningar för viltskador m.m.	57 778
1:8	Statens jordbruksverk	937 527
1:9	Bekämpning av växtskadegörare	18 000
1:10	Gårdsstöd m.m.	7 681 572
1:11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	194 333
1:12	Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027	3 257 312
1:13	Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare 2023–2027	2 204 200
1:14	Livsmedelsverket	727 547

1:15	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	131 160	±0
1:16	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	57 413	±0
1:17	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	531 000	±0
1:18	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	34 830	±0
1:19	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	24 116	±0
1:20	Åtgärder på fjällägenheter	1 529	±0
1:21	Främjande av rennäringen m.m.	131 915	19 000
1:22	Sveriges lantbruksuniversitet	2 421 487	100 000
1:23	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	848 164	±0
1:24	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177	±0
1:25	Slakterikontroll	168 053	±0
1:26	Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	1 071 000	±0
1:27	Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	104 000	±0
1:28	Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	200 000	±0
Summa		22 566 654	2 639 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 24 Näringsliv

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Verket för innovationssystem	309 753	±0
1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	3 439 255	35 000
1:3 Institutens strategiska kompetensmedel	812 668	73 000
1:4 Tillväxtverket	489 278	±0
1:5 Näringslivsutveckling	619 542	122 000
1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	76 910	±0
1:7 Turismfrämjande	114 613	±0
1:8 Sveriges geologiska undersökning	390 747	20 000
1:9 Geovetenskaplig forskning	5 923	±0
1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	14 000	±0
1:11 Bolagsverket	228 281	±0
1:12 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien	12 327	±0
1:13 Konkurrensverket	234 589	±0
1:14 Konkurrensforskning	10 804	±0
1:15 Upprustning och drift av Göta kanal	39 910	±0
1:16 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	38 850	±0
1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag	11 000	±0
1:18 Avgifter till vissa internationella organisationer	16 860	±0
1:19 Finansiering av rättegångskostnader	18 000	±0
1:20 Bidrag till företagsutveckling och innovation	269 472	120 000
1:21 Patent- och registreringsverket	371 096	±0
1:22 Stöd vid korttidsarbete	100 000	±0

2:1	Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	37 082	±0
2:2	Kommerskollegium	130 363	±0
2:3	Exportfrämjande verksamhet	568 367	±0
2:4	Investeringsfrämjande	107 772	±0
2:5	Avgifter till internationella handelsorganisationer	23 517	±0
2:6	Bidrag till standardiseringen	45 136	±0
2:7	AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning	419 000	±0
99:1	Program för grön omställning inom pappersindustrin	±0	250 000
Summa		8 955 115	620 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Kommunalekonomisk utjämning	174 096 852	7 669 000
1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	6 364 352	±0
1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	8 650	±0
1:4 Tillfälligt stöd till enskilda regioner	250 000	±0
1:5 Bidrag för stärkt effektivitet i kommunsektorn	3 500	±0
Summa	180 723 354	7 669 000

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Räntor på statsskulden	26 800 000	±0
1:2 Oförutsedda utgifter	10 000	±0
1:3 Riksgäldskontorets provisionsutgifter	145 200	±0
Summa	26 955 200	±0

Anslagsförslag 2026 för utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Avgiften till Europeiska unionen	54 199 851	±0
Summa	54 199 851	±0

12 Den offentliga sektorns finanser m.m.

Tabell 8 Den offentliga sektorns finanser

Miljoner kronor - avvikelse från regeringen

	2026	2027	2028
Offentlig sektors inkomster	65 380	70 350	68 390
Offentlig sektors utgifter	67 818	70 172	74 872
Finansiellt sparande i offentlig sektor	-2 438	178	-6 482
Staten	-3 178	-762	-7 422
Ålderspensionssystemet	740	940	940
Kommunsektorn	±0	±0	±0
Finansiellt sparande i procent av BNP (nivå)	-2,45 %	-1,83 %	-0,67 %

Tabell 9 Kommunsektorns finanser

Miljoner kronor - avvikelse från regeringen

	2026	2027	2028
Kommunsektorns inkomster	17 227	14 191	17 003
Kommunal inkomstskatt	3 600	3 850	3 950
Kapitalinkomster och övriga inkomster	±0	±0	±0
Statsbidrag under utgiftsområde 25	7 669	6 658	6 730
därav ekonomiska regleringar	-1 900	-1 900	-1 900
Statsbidrag från övriga utgiftsområden	5 958	3 683	6 323
Kommunsektorns utgifter	17 227	14 191	17 003
Finansiellt sparande i kommunsektorn	±0	±0	±0

Tabell 10 Statens budgetsaldo och statsskulden

Miljoner kronor - avvikelse från regeringen

	2026	2027	2028
Inkomster i statens budget	61 780	66 500	64 440
därav inkomster av försåld egendom	±0	±0	±0
Utgifter i statens budget	64 958	67 262	71 862
därav statsskuldräntor	±0	±0	±0
Riksgäldskontorets nettoutlåning	±0	±0	±0
Kassamässig korrigering	±0	±0	±0
Statens budgetsaldo	-3 178	-762	-7 422

Tabell 11 Inkomster i statens budget

Miljoner kronor - avvikelse från regeringen

	2026	2027	2028
Direkta skatter på arbete	39 760	43 860	46 660
Indirekta skatter på arbete	7 750	7 210	610
Skatt på kapital	18 620	20 720	22 380
Skatt på konsumtion och insatsvaror	-550	-1 140	-960
Offentliga sektorns skatteintäkter	65 580	70 650	68 690
avgår skatter till andra sektorer	-3 800	-4 150	-4 250
Statens skatteintäkter	61 780	66 500	64 440
Periodiseringar	±0	±0	±0
Statens skatteinkomster	61 780	66 500	64 440

Övriga inkomster	±0	±0	±0
Inkomster i statens budget	61 780	66 500	64 440

Tabell 12 Utgiftstak för staten

Miljoner kronor - avvikelse från regeringen

	2026	2027	2028
Takbegränsade utgifter	64 958	67 262	71 862
Budgeteringsmarginal	0	±0	±0
Utgiftstak för staten	64 958	67 262	71 862

13 Beräkning av statsbudgetens inkomster

Tabell 13 Beräkning av statsbudgetens inkomster 2026

Tusental kronor

Inkomsttitel	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1100 Direkta skatter på arbete	808 992 340	39 760 000
1111 Statlig inkomstskatt	69 132 050	13 540 000
1115 Kommunal inkomstskatt	1 008 384 699	3 600 000
1120 Allmän pensionsavgift	173 521 706	200 000
1130 Artistskatt	±0	±0
1140 Skattereduktioner	-442 046 115	22 420 000
1200 Indirekta skatter på arbete	814 027 500	7 750 000
1210 Arbetsgivaravgifter	800 382 003	7 810 000
1240 Egenavgifter	11 968 194	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	-55 271 066	-60 000
1270 Särskild löneskatt	69 701 943	±0
1280 Nedsättningar	-13 312 716	±0
1290 Tjänstegruppliv	559 142	±0
1300 Skatt på kapital	441 787 612	18 620 000
1310 Skatt på kapital, hushåll	101 352 289	10 730 000
1320 Skatt på företagsvinster	233 081 999	7 890 000
1330 Kupongskatt	10 730 504	±0
1340 Avkastningsskatt	32 581 715	±0
1350 Fastighetsskatt	44 920 230	±0
1360 Stämpelskatt	12 398 180	±0
1390 Riskskatt för kreditinstitut	6 722 695	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	729 183 663	-550 000
1410 Mervärdesskatt	602 172 481	-10 000
1420 Skatt på alkohol och tobak	31 438 744	±0
1430 Energiskatt	36 062 816	220 000
1440 Koldioxidskatt	24 387 496	490 000
1450 Övriga skatter på energi och miljö	4 996 189	-1 360 000

1470 Skatt på vägtrafik	21 400 145	110 000
1480 Övriga skatter	8 725 792	±0
1500 Skatt på import	8 848 821	±0
1600 Restförda och övriga skatter	7 601 786	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	−8 848 821	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter	2 801 592 901	65 580 000
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	−1 392 172 280	−3 800 000
Statens skatteintäkter	1 409 420 621	61 780 000
1900 Periodiseringar	10 170 029	±0
1000 Statens skatteinkomster	1 419 590 650	61 780 000
Övriga inkomster	−44 679 988	±0
2000 Inkomster av statens verksamhet	50 555 829	±0
3000 Inkomster av försäld egendom	5 000 000	±0
4000 Återbetalning av lån	499 547	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	24 411 000	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	35 705 428	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	−160 851 792	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	±0	±0
Inkomster i statens budget	1 374 910 662	61 780 000

Tabell 14 Beräkning av statsbudgetens inkomster 2027–2028

Miljoner kronor

Inkomsttitel	Avvikelse från regeringen	
	2027	2028
1100 Direkta skatter på arbete	43 860	46 660
1111 Statlig inkomstskatt	14 340	15 040
1115 Kommunal inkomstskatt	3 850	3 950
1120 Allmän pensionsavgift	300	300
1130 Artistskatt	±0	±0
1140 Skattereduktioner	25 370	27 370
1200 Indirekta skatter på arbete	7 210	610
1210 Arbetsgivaravgifter	7 270	670
1240 Egenavgifter	±0	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	−60	−60
1270 Särskild löneskatt	±0	±0

1280 Nedsättningar	±0	±0
1290 Tjänstegruppliv	±0	±0
1300 Skatt på kapital	20 720	22 380
1310 Skatt på kapital, hushåll	12 630	13 320
1320 Skatt på företagsvinster	8 090	9 060
1330 Kupongskatt	±0	±0
1340 Avkastningsskatt	±0	±0
1350 Fastighetsskatt	±0	±0
1360 Stämpelskatt	±0	±0
1390 Riskskatt för kreditinstitut	±0	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	-1 140	-960
1410 Mervärdesskatt	-10	-10
1420 Skatt på alkohol och tobak	±0	±0
1430 Energiskatt	±0	±0
1440 Koldioxidskatt	±0	±0
1450 Övriga skatter på energi och miljö	-1 410	-1 440
1470 Skatt på vägtrafik	280	490
1480 Övriga skatter	±0	±0
1500 Skatt på import	±0	±0
1600 Restförda och övriga skatter	±0	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	±0	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter	70 650	68 690
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-4 150	-4 250
Statens skatteintäkter	66 500	64 440
1900 Periodiseringar	±0	±0
1000 Statens skatteinkomster	66 500	64 440
Övriga inkomster	±0	±0
2000 Inkomster av statens verksamhet	±0	±0
3000 Inkomster av försäld egendom	±0	±0
4000 Återbetalning av lån	±0	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	±0	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	±0	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	±0	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	±0	±0
Inkomster i statens budget	66 500	64 440

Nooshi Dadgostar (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Tony Haddou (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Isabell Mixter (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Ida Gabrielsson (V)